GENEES-REGTSKUNDIGE

VERHANDELING,

OVER DEN

KINDERMOORD,

TEN DIENSTE VAN

GENEESKUNDIGEN

EN

REGTSGELEERDEN

ZAMENGESTELD,

DOOR

J. H. DE HES,

MED. DR.

TE ARNHEM,

BY C. A. THIEME,

1824.

Ik pleite niet voor de misdaad, maar voor de menschelijkheid in eene verlichte eeuw.

CAMPER.

AAN

DE HEEREN LEDEN

DER

PROVINCIALE KOMMISSIE

VAN

GENEESKUNDIG ONDERZOEK

EN

TOEVOORZIGT

IN

GELDERLAND.

MYNE HEEREN!

In het werk, waarvan Gij de opdragt, als een bewijs mijner eerbiedvolle hoogachting, wel wildet aannemen, ontwikkelde ik niet alleen de gronden, die ons bij het onderzoek van kindermoord leiden moeten; maar ik drong in hetzelve tevens aan op eene meer regtvaardige en meer menschelijke behandeling der ongelukkige moeders, en van die onschuldige kinderen, welke zoo dikwerf gevaar loopen,

slagt-

slagtoffers van ons verzuim in dezen te worden.

In navolging van CAMPER en WIGAND deed ik hierbij de stem der menschelijkheid hooren: ik poogde in het gevoel van medelijden, dat mij voor die ongelukkigen bezielt, ook anderen te doen deelen, om alzoo het bereiken van het verheven doel mogelijk te maken en te bespoedigen.

Zulk eene taal in mijnen mond, uit mijne pen, schijnt eene nadere verklaring te vorderen; en inzigten met menschelijke zwakheid en menschelijke dwaling doen mij dezelve gaarne geven.

Een bedrijf, in duur, in aanleg, in hart-

ver-

verscheurende tooneelen evenzeer merkwaardig, deed mij in handen der Justitie vallen.— Mijne regters spraken naar hunne overtuiging een onteerend vonnis over mij uit.

Aan mijne zijde stond, in deze moeijelijke oogenblikken van mijn leven, een man, wiens naam zijne zedigheid mij verbiedt hier te noemen, wiens verdiensten omtrent mij verre boven mijnen lof verheven zijn. Het mogt hem niet gelukken, mij aan de bepaling eener strenge wet te onttrekken; maar door zijn bestel, door zijne edele en onvermoeide pogingen, werden eenige brave en kundige mannen van de waarheid onzer verdediging overtuigd; onze eigene overtuiging werd daardoor wederkeerig beves-

tigd,

tigd, en zoo was uit deze verwoesting toch iets gered.

Twee geneesheeren uit uw midden, daartoe geregtelijk benoemd, leiden eene beëedigde verklaring af, en deden zulks op grond van een hoogst naauwkeurig onderzoek, dat ik de daden, mij ten laste gelegd, in waanzin, zonder vrijheid van wil, gepleegd had. De kunde en braafheid dezer geneesheeren, de gronden, waarop hun oordeel berustte, konden niet nalaten ook anderen onder u met deze verklaring te doen instemmen; ik ontving daarvan de bemoedigende verzekering; ik kon er niet langer aan twijfelen, dat mannen, door hunne jaren, door hunne verdiensten, en door een' onbe-

vlek-

vlekten naam gelijkelijk eerbiedwaardig, aan mijne onschuld geloofden, gevestigd in het bestaan van waanzin, van wilsonvrijheid, en op de eeuwige onveranderlijke wetten van het natuurregt en der zedelijkheid.

In een werk, aan U opgedragen, mogt ik dus, zonder vrees van miskend te zullen worden, spreken van zedelijkheid en regt en menschenliefde, en de bescherming, door U aan hetzelve verleend, moge ook anderen van deze miskenning terug houden. Zij zullen eerlang in staat gesteld worden, hun gevoelen over het zoo beruchte regtsgeding op eigene overtuiging te vestigen.

Moge alzoo dit zamenstel over kindermoord aan het oogmerk voldoen! Moge de bescher-

* *

ning, door U aan mijne zwakke pogingen verleend, daartoe krachtdadig medewerken, en alzoo de aanspraak verhoogd worden, die Gij op de welwillendheid van onzen geliefden Vorst, en op de dankerkentenis onzer medeburgers hebt!

Bij dezen wensch zij het mij vergund de betuiging mijner hoogachting en van mijnen eerbied te voegen, waarmede ik de eer heb te zijn,

MYNE HEEREN!

Uw zeer gehoorzame en zeer
verpligte dienaar
J. H. DE HES.

VOORBERIGT.

Dezelfde redenen, die de beroemde Hoogleeraar HENKE, *in het eerste deel zijner verhandelingen uit den omvang der geregtelijke geneeskunde, opgeeft, als hem tot het zamenstellen eener beschouwing van den kindermoord genoopt hebbende, bewogen ook den schrijver van dit werk, tot vervaardiging van hetzelve.*

Het voornemen was eerst eene vertaling te geven van het werk over dit zelfde onderwerp door J. J. GUENTHER *geschreven, en meermalen door ons aangehaald; het waren de ontdekkingen van* WIGAND *vooral, waarvan men bij* GUENTHER *slechts oppervlakkige melding vindt, die ons tot eene eigene bewerking bepaalden. De toepassing dier ontdekkingen op onderscheidene punten van ons onderwerp scheen van genoegzaam belang, om deze bepaling te regtvaardigen.*

Het gedeelte der geregtelijke geneeskunde, dat over kindermoord handelt, had, op het oogenblik dat HENKE *de bovengenoemde verhan-*

handeling gaf, binnen weinige jaren aanmerkelijke vorderingen gemaakt. Het was die vorderingen verschuldigd aan dezen verdienstelijken geleerden, aan PLATNER, SCHMITT, OSIANDER, KLEIN, KOPP en andere beroemde geneeskundigen.

De kunst is, met betrekking tot ons onderwerp, niet blijven staan; verhandelingen in duitsche tijdschriften van PFEUFER, MEISTER, DORN en anderen leverden nieuwe belangrijke bijdragen tot de kennis van hetzelve.

Bovenal echter verdienden de grondstellingen, door WIGAND in het vak der verloskunde ontwikkeld, en in zijn heerlijk werk over de geboorte van den mensch bloot gelegd, op de geregtelijke geneeskunde naauwkeurig toegepast te worden, en bepaaldelijk op dat gedeelte dezer wetenschap, hetwelk over den kindermoord handelt.

Te weinig had men tot hiertoe op den toestand der moeders, in zulke gevallen gelet; men meende, althans vrij algemeen, in het doodgevonden kind alles gevonden te hebben; de raad van CAMPER, vóór vijftig jaren reeds gegeven, om, ingeval van kindermoord, op den Psijchischen toestand der moeder acht te geven, scheen verloren gegaan; en, toen HENKE en anderen daarop weder opmerkzaam maakten, ontbrak het bij dat alles nog steeds aan eene uitvoerige en grondige beschouwing van de Dijnamische zijde der verlossing, tot dat WIGAND in deze behoefte voorzag, en, door NAEGELE ondersteund, voor de geregtelijke ge-

geneeskunde bouwstoffen leverde, die op derzelver vorderingen, vooral met betrekking tot ons onderwerp, onberekenbaar heilzaam werken moeten.

Voor Duitschland was dit alles en zooveel meer in dit vak gedaan; en hoezeer onze geneeskundigen met de werken der duitsche school vrij naauwkeurig bekend zijn, zoo schijnt het evenwel, als moesten wij aan een verval der geregtelijke geneeskunde in ons vaderland, die ten tijde van CAMPER *zoozeer bloeide, gelooven: niet, dat het ons aan bekwame mannen in dit gedeelte der kunst ontbreken zoude, maar wijl hetzelve min algemeen beoefend wordt; waardoor, gelijk wij dit in duitsche tijdschriften zien moesten, berigten van Nederlandsche geneesheeren voorkomen, aan onze regtbanken gegeven, die alleen door derzelver gebreken merkwaardig zijn.*

Den lust tot beoefening der geregtelijke geneeskunde onder ons op te wekken, en tevens een belangrijk stuk uit dezelve te ontwikkelen, is dus het oogmerk der uitgave van dit werk. Onze wetgeving, nog altijd eene wetgeving van vreemden, is in het vak der geregtelijke geneeskunde hoogst onvolkomen; ook is deze laatste in Frankrijk, en was zij dit voor twintig jaren nog meer, op zulk een' lagen trap van volkomenheid, dat derzelver invloed op de wetgeving noodzakelijk zeer gebrekkig wezen moet. Mogt het onzen Vorst behagen, tot op de verschijning van een nieuw lijfstraffelijk wetboek, door afzonderlijke voorloopige bepalingen,

dit gebrekkige aan te vullen, gelijk dit reeds omtrent enkele punten heeft plaats gehad!

Wij hebben gemeend, dat dit werk ook voor regtsgeleerden dienstig kan zijn; men heeft zoolang reeds getwist over het punt, waar regter en geneesheer van elkander scheiden; wij gelooven, dat het van meer belang is onze aandacht te vestigen op de punten, waar zij moeten zamenkomen, dat is, op alle zoodanige, waar zij elkander wederzijds de hand kunnen bieden, met dat gevolg, dat de ontdekking der waarheid daardoor bevorderd wordt.

Mogt het ons gelukken, door deze bijdrage, hier of daar eene onschuldige moeder te redden, of elders eene andere, door gepaste tusschenkomst, van de ijsselijke daad terug te doen houden: dan zouden wij ons volkomen beloond rekenen, en het bereiken van meer uitgebreide oogmerken, onder ons, gaarne aan hoogere kracht en hoogere verdiensten overlaten.

Arnhem,
1824.

DE SCHRYVER.

INLEIDING.

Onder de wandaden, die wij, als door onze natuurgenooten en in het nadeel der maatschappij gepleegd, te betreuren hebben, is er geene, die ons gevoel schrikkelijker aandoet en onze aandacht meer verdient, dan de misdaad van kindermoord. Dit woord alleen drukt alles, wat wreed en onnatuurlijk is, zoo volledig uit, dat het schier overbodig schijnen moet, daarover iets meer te zeggen: een lief en schuldeloos kind, dat weldra, met een' dankbaren lach en met de roerendste liefdeblijken, de zorgen, aan hetzelve besteed, beloonen zoude, van het leven te berooven, is gruwzaam en onmenschelijk; maar deze daad, gelijk dit het woord van kindermoord bijna te kennen geeft, door de moeder zelve aan het onnozele wicht te zien bedrijven, dit stelt een toppunt van ijsselijkheid daar; waarbij

het

het hart in een krimpt, en welke geene taal in staat is naar behooren te beschrijven.

Is deze wandaad zoo groot, dan voorzeker bestaat er eene dringende vordering aan de maatschappij, om het plegen derzelve in haar midden, zooveel immer mogelijk, te beletten. Dit verheven doel kan langs twee verschillende wegen bereikt worden; vooreerst, door het bedrijven dezer wandaad als een misdrijf te straffen, en alzoo een afschrikkend voorbeeld voor anderen daar te stellen, en in de tweede plaats, door het bedrijven daarvan voor te komen.

Het uitoefenen van straf, met het oogmerk om daardoor een voorbeeld aan anderen te geven, kan echter niet als een grondbeginsel des regts worden aangenomen: daarbij toch zou het van minder belang worden, of de mensch, die gestraft wordt, waarlijk schuldig was, en hij zou alzoo, gelijk KANT (1) teregt aanmerkt, tot een enkel werktuig voor het geluk van anderen worden vernederd. Maar, er moet, volgens denzelfden wijsgeer, gestraft worden, omdat er eene strafwaardige daad is begaan, omdat het regt is geschonden, hetgeen de dader als voor zich en anderen bestaande aannam, of verondersteld mag worden aangenomen te hebben; dat is met andere woorden,

[1] *Elem. Metaph. Juris doctrin., part. 2 Sect. 1 litt. E, pag. 169. Ed lat.*

den, hij die voor eene daad gestraft zal worden, moet dezelve bedreven hebben, en wel zoo, dat hij met regt als schuldig kan worden beschouwd, omdat hij het strafwaardige zijner daad eerst en vervolgens erkend had: dit is het eenige ware beginsel van alle regt; het afschrikkend voorbeeld voor anderen is van de uitoefening deszelven een der eerste en heilzaamste gevolgen.

Het is dus niet genoeg dat de daad begaan zij, en als zoodanig erkend is; het is niet genoeg dat de dader zelve ontdekt is; men moet daarenboven weten, dat hij door geen gebrek aan bewustheid, door geene onverschuldigde onvrijheid van wil tot dit wanbedrijf is vervoerd, alvorens men het regt heeft hem schuldig te verklaren, en de straf, bij de wet voor den schuldigen bepaald, op hem toe te passen (1).

Buiten deze verpligting tot het naauwkeurig bepalen der schuld, moeten wij in het oog houden, dat het veel menschelijker is wandaden voor te komen, dan ons, door eigen verzuim, in de onaangename noodzakelijkheid te stellen, van dezelve te moeten straffen; te meer, indien, zoo als in het geval van kin-

 der-

[1] Zie HERMAN ALFKENS, of eene wijsgerige en regtskundige bijdrage tot de geschiedenis van het lijfstraffelijk regt, door Mr. M. C. VAN HALL en Mr. W. Y. VAN HAMELSVELD, pag. 28, en HOFFBAUER, *die Psychologie in ihrer Hauptanwendung auf die Rechtspflege.*

dermoord, de regtvaardige straf der schuldige het leven niet kan terug roepen, dat door hare hand vernietigd is. » *Un bon législateur,*" zegt MONTESQUIEU, » *s'attache moins à punir les crimes, qu'à les prevenir, il s'appliquera plus à donner des moeurs, qu'à infliger des supplices.*" En zoo geheel overeenkomstig met hetgeen wij hier op het oog hebben, zegt BIELEFELD (1): » *Un prince sage, un senat eclairé réprime l'excès, il pèse les circonstances, qui accompagnent la debauche; il en tire même un avantage pour le public, en etablissant une maison d'enfans trouvés, où des mères, qui ont fait un faux pas, peuvent, sans être reconnues, placer le fruit de leur amour; où l'on epargne bien souvent la mort à un enfant, et le crime le plus horrible à celle, qui lui a donné le jour.*"

Bij het bepalen der schuld of onschuld eener van kindermoord verdachte persoon, zoowel als bij het uitkiezen en tijdig aanwenden der middelen, die deze wandaad kunnen voorkomen, heeft de wetenschap van het regt de hulp der geneeskunde noodig, en de kindermoord neemt alzoo in de geregtelijke geneeskunde, uit hoofde van het dringend belang der zaak, eene zeer uitstekende plaats in.

In deze beginselen liggen de hoofdpunten op-

(1) *Institut. Politic.*, *Tom.* 1 *Chap.* 5 § 15.

opgesloten, die bij het genees-regtskundig onderzoek van kindermoord in aanmerking komen moeten, terwijl deze hoofdpunten tevens de vragen aanwijzen, die door den regter, in gevallen van kindermoord, aan den geneesheer moeten gedaan worden. In het behandelen van dit onderzoek moeten echter zoodanige punten niet voorkomen, die niet eigendommelijk aan den kinderlijken leeftijd behooren, of niet met den toestand der moeder vóór, onder, en na de verlossing in een regtstreeks verband staan. Zulke punten toch, bij het regterlijk onderzoeken van kindermoord niet uit het oog te verliezen, behooren tot andere stukken der geregtelijke geneeskunde, en moeten naar derzelver algemeene beginselen beoordeeld worden.

Wat derhalve voor eene opzettelijke verhandeling over kindermoord overblijft, zal gevoegelijk onder de volgende afdeelingen kunnen begrepen worden, waarvan de noodzakelijkheid voor de uitoefening van het regt uit het werk zelve blijken zal.

INHOUD.

EERSTE AFDEELING.

TWEEDE AFDEELING.

DERDE AFDEELING.

VIERDE AFDEELING.

VYF-

VYFDE AFDEELING.

OVER HET NEDERLEGGEN EN VERLATEN DER KINDEREN OP EENE EENZAME PLAATS, EN DE MOGELYKE GEVOLGEN DAARVAN.

ZESDE AFDEELING.

ONDERZOEK NAAR DEN ZIELSTOESTAND DER MOEDER, VÓÓR, ONDER, EN NA DE VERLOSSING, TER BEPALING VAN HARE SCHULD OF ONSCHULD, NA HET BEWEZEN ZYN VAN GEWELDDADIGE OMBRENGING DES KINDS.

ZEVENDE AFDEELING.

OVER HET OPRIGTEN VAN OPENBARE GESTICHTEN VOOR ZWANGERE MEISJES.

EERSTE AFDEELING.

ONDERZOEK OF HET DOODGEVONDEN KIND DE NATUURLYKE VEREISCHTEN, TOT VOORTZETTING DES LEVENS, BEZETEN HEBBE.

§ 1.

Dit onderzoek is voor den regter en voor de beklaagde van beslissend belang. De voornaamste wetboeken houden de bepaling in, dat vernietiging van het leven bij een kind, hetwelk de vereischten, tot voortzetting van hetzelve, niet mede ter wereld bragt, niet als kindermoord kan worden beschouwd (1): het ligt geheel buiten ons bestek de gronden dezer wettelijke bepaling na te sporen; het is

vol-

(1) *Constit. Crimin. Carol. Art.* 131 — *Preussische allgemeine Criminalordnung* § 169. — *Strafgesetzbuch für das Königreich Baiern, Th.* 2, *art.* 77. vergeleken met GROLLMAN's *Grudsätze der criminalrechtswissenschaft*, § 277.

voldoende, dat wij de verpligting des regters kennen, om op dit onderzoek aan te dringen, en die des geneesheers, om daarop zijne aandacht, in elk geval van kindermoord, te vestigen.

§ 2.

Langs twee verschillende wegen, heeft men getracht de beoordeeling van deze geschiktheid tot leven aan vaste regelen te verbinden: men poogde namelijk den tijd te bepalen, dien het kind in den schoot der moeder verblijven moet, om, na de geboorte, tot voortzetting des levens bekwaam te zijn: men geeft, in de tweede plaats, een aantal teekenen op, die, in het kind al of niet aanwezig, over deze geschiktheid tot leven beslissen moeten.

§ 3.

In dit onderzoek, op beide wijzen gevoerd, heeft men, zoo als bij meerdere punten der geregtelijke geneeskunde, uit het oog verloren, dat de algemeene regelen der kunst om ziekten te genezen, en de wijze, waarop de menschelijke geest daarbij te werk gaat, bij de uitoefening der geregtelijke geneeskunde volledig in aanmerking verdienen te komen. Het naauwkeurig in acht nemen van dit beginsel zal ons, zoo wij hopen, in staat stellen, de gronden, bij het onderzoek, waarover

wij handelen, tot heden gevolgd, op derzelver juiste waarde te schatten, en den weg aan te duiden, waarop de onderhavige vraag, voor het regt van zulk een afdoend belang, in het vervolg met meer zekerheid beantwoord kan worden.

§ 4.

De tijd, welken de vrucht tot derzelver volkomene rijpwording behoeft, omvat 280 dagen (1). Aan dezen tijd is dus in het algemeen de geschiktheid tot voortzetting des levens verbonden; hier uit volgt, dat die geschiktheid grooter zal wezen, naar mate die tijd van 280 dagen, bij de geboorte, der vervulling nader was; deze gevolgtrekking, met rede en ondervinding strookende, door de beroemdste genees- en verloskundigen gestaafd (2), stelt dus het gevoelen als een ijdel vooroordeel daar, volgens hetwelke kinderen van zeven, eerder dan die van acht maanden, in het leven kunnen blijven; een gevoelen, dat, in het voorbijgaan gezegd, geene melding zou verdienen, indien hetzelve niet zoo algemeen verspreid, en schijnbaar door een eerbiedwaar-

(1) J. D. METZGER *kurzgefasstes System der gerichtlichen Arzeneywissenschaft*, 5e *Ausgabe von* C. G. GRUNER *und* W. H. G. REMER 1820 § 280.

(2) *Abhandlungen aus dem Gebiete der gerichtlichen Medicin von* A. HENKE, 1er *Bd.*, 2e *Auflage*, 1823, pag. 10.

dig gezag bevestigd ware, uit de onechte schriften van HIPPOKRATES ontleend.

§ 5.

Na dit vastgesteld te hebben, ging men over tot de bepaling, welke tijd de kortste was, waarop het geboren kind evenwel in het leven blijven kan. Hier ontmoeten wij echter zoo veel willekeur, zoo veel onzekerheid en gevolgelijk zoo veel verschil tusschen de geneeskundigen, dat wij het ondoelmatig achten alle deze gevoelens op te geven (1); de beide uitersten, het eene door HEBENSTREIT (2), LUDWIG (3), WILDBERG (4), het andere door BOHN (5) aangenomen, zijn van 180 en 240 dagen; tusschen dezen in nemen HALLER (6), METZGER (7), KOPP (8) en HENKE (9) aan, dat een kind, voor den

(1) Men vindt dezelve bij HENKE, *Abhandl. Bd.* 1 *S.* 11 *u. folg.*

(2) *Anthropologia forensis*, *pag* 200.

(3) *Instit. Med. forens.* § 111.

(4) *Handbuch der Gerichtl. Arzneywissenschaft*, § 142 *u.* 143.

(5) *De officio medici duplici, clinici nimirum ac forensis*, *pag.* 630.

(6) *Vorlesungen über die gerichtl. Arzneyw. Bd.* 1 *S.* 113.

(7) L. c.

(8) *In Jahrbuch der Staatsarzneykunde*, 3er *Jahrgang*, *S.* 128.

(9) L. c. en *Lehrbuch der gerichtl. Medicin* § 94.

den tijd van 210 dagen ter wereld gekomen; tot voortzetting van hetzelve ongeschikt zij.

§ 6.

Dit verschil van meeningen, tusschen beroemde mannen, geeft reeds genoegzaam de onmogelijkheid te kennen, om alzoo een' bepaalden tijd voor de levensgeschiktheid der vrucht, na de geboorte, vast te stellen. Die zwarigheid wordt grooter, wanneer wij letten op de voorbeelden door Belloc (1) en Radman (2) waargenomen, waarin wij een kind van 6 maanden, op het zeventiende jaar, en een van 5 maanden, in de vierde maand na de geboorte, als levend en gezond aantreffen; want, indien voor het geneeskundige alleen daarbij de aanmerking van Henke (3) geldt, dat deze uitzonderingen, als waar aangenomen, den regel niet kunnen omverwerpen, zoo kan in de geregtelijke geneeskunde zulk eene redenering niet doorgaan; dezelfde beroemde Hoogleeraar zegt op eene andere plaats (4) in dit opzigt, « dat meerdere ontken-

 nen-

(1) *Cours de Medecine legale*, *pag.* 78. Herhaald in Henke *Abhandl. Bd. 3 pag.* 268.

(2) Radman, *in The Edinburgh Medical and surgical Journal*, Oct. 1815 No. 11. Herhaald in Kopp, *Jahrb. der S. A. K. Jahrg.* 9, *S.* 279.

(3) *L. c. pag.* 269.

(4) *Abhandl. Bd.* 3, *pag.* 23.

nende waarnemingen, eene enkele stellige en geloofwaardige waarneming niet krachteloos kunnen maken."

§ 7.

De moeijelijkheid, om langs dezen rekenkundigen weg de levensgeschiktheid te bepalen, wordt al verder daardoor vermeerderd, dat, hoe regelmatig de natuur zich ook in het werk der voortteling verhouden moge, het evenwel zeker blijft, dat zij in hare werking kan bevorderd en gestoord worden (1), in welke gevallen dus de tijd niet meer als de maatstaf der rijpheid kan worden aangemerkt; de gezondheid en de levenswijze der moeder, zoo als dit door HUFELAND voortreffelijk is aangemerkt (2), zijn op de vrucht en derzelver vorming van beslissenden invloed, en alzoo wordt de bepaling van de rijpheid der vrucht aan onze afmeting bij dagen, door andere omstandigheden, onttrokken; zoo dat wij in gevallen, waar dit plaats vond, en waar het zake was van kindermoord, in onvergeeflijke dwa-

(1) *Homini varium omnino nascendi tempus est, nec omnes, in aequali temporis spatio, foetus perficiuntur, sed alii citius alii tardius nascuntur.* HIPP. *Lib.* 1 *de diaeta.* Daarmede stemmen ARISTOTELES, PLATO en GALENUS overeen, en HENKE gaat voorzeker te ver, als hij deze meening, kort weg, eene dwaling noemt. Men zie HENKE *Abhandl. Bd.* 1, *pag.* 10.

(2) HENKE, *Abhandl. Bd.* 3, *pag.* 247.

dwalingen zouden vervallen, wanneer wij ons daarbij alleen aan die afmeting bij dagen hielden.

§ 8.

Eindelijk is de bepaling van het begin der zwangerheid, vooral bij heimelijk barenden, bij welke de verdenking van kindermoord meest voorkomt, en die hare zwangerheid verborgen, aan zoo vele moeijelijkheden onderworpen, dat, indien wij al een vasten tijd door ondervinding kenden, de toepassing dier kennis, door de moeijelijkheid der ontdekking van het begin der zwangerheid, in vele gevallen, genoegzaam onmogelijk worden zou. Intusschen blijft de bepaling der rijpheid naar den tijd der zwangerheid steeds een hulpmiddel, dat, in verband met de bekentenis der beklaagde, somtijds tot het ontdekken der waarheid leiden kan (1); en even daarom verdienen alle verloskundigen uitgenoodigd te worden, om, door eene naauwkeurige waarneming van een groot aantal verlossingen, de stof te leveren, waaruit, met grooter zekerheid, dan tot hiertoe geschieden kon, de geschiktheid tot leven, naar den tijd, dien de

 vrucht

(1) Hoedanig wij dit onderzoek moeten inrigten, daarin gaat ons KLEIN met een uitmuntend voorbeeld voor; zie KOPP *Jahrbuch der S. A. K.*, *Jarhgang* 10, S. 49 u. *folg.*

vrucht in het ligchaam der moeder verbleef, uitgemaakt kan worden.

§ 9.

Daar alzoo eene wiskundige zekerheid omtrent den tijd, waarop de levensgeschiktheid der vrucht begint, niet wel verkregen kan worden; daar de mogelijkheid van het voortduren des levens bij eene vrucht, die voor het vastgestelde regelmatige tijdpunt geboren wordt, in enkele gevallen niet ontkend kan worden; daar in het vaststellen van dat regelmatige tijdpunt onder de geneesheeren niet eenerlei gevoelen heerscht: — zoo nam men tot het tweede middel zijne toevlugt, dat is, men spoorde de teekenen na, die in de ligchaamsdeelen en derzelver werkingen voorhanden zijn, en die op de meerdere of mindere geschiktheid der vrucht tot voortzetting des levens duiden. Bij doodgevondene kinderen kunnen wij de levenswerkingen der ligchaamsdeelen zeker niet meer waarnemen; de teekenen, daaruit ontleend, behooren desniettemin tot ons onderwerp (1), wijl zich in vele geval-

(1) HENKE schijnt van een tegenstrijdig gevoelen. Zie HENKE *Abhandl. Bd. 1 Pag. 16.* Zoo ook GÜNTHER [J. J.] *in Revision der kriterien, deren sich gewöhnlich die gerichtliche Arzneywissenschaft zur Entscheidung der Frage bedient, « ob todt gefundene, Neugeborne eines natürlichen oder gewaltsamen Todes gestorben seyen." Köln 1820 § 7.* GÜNTHER drukt zich echter § 9 meer in onzen zin uit.

vallen, in de verklaringen der beschuldigde en der getuigen, punten bevinden kunnen, die ons over den aard dezer werkingen in het gevonden kind, genoegzame inlichting geven, en ons alzoo, ook na het plegen van kindermoord, of liever na den dood des kinds, in staat stellen, daaruit bewijzen vóór of tegen de levensgeschiktheid der vrucht af te leiden.

§ 10.

De teekenen van rijpheid der vrucht, van de uitwendige gedaante ontleend, worden aldus opgegeven (1).

Eene ligchaams lengte van 19 — 22 Rijnlandsche duimen (2).

Zwaarte des ligchaams van 6 tot 7 pond.

De nagels aan handen en voeten zijn hard en volkomen gevormd.

Het hoofdhaar is sterk, tamelijk lang, en met de haren der oogleden van dezelfde kleur (3).

De huid is digt en wit roodachtig van kleur.

De opperhuid is vast en zonder rimpels.

 Het

(1) Vergelijk Henke *Adhandl. Bd. 1, S. 16*, en Günther *l. c.* § 8 vooral Roose *Taschenbuch für gerichtl. Aerzte und Wundärzte*, 1819 S. 221 u. folg.

(2) Het ware zeer te wenschen, dat bij alle waarnemingen dezelfde maat en hetzelfde gewigt gebruikt werden, waartoe men het nieuwe fransche stelsel zou kunnen bezigen.

(3) Henke *Zeitschrift für die Staatsarzneykunde*, 2er *Jahrg. 1 Heft*, S. 181.

Het hoofd is niet te groot met betrekking tot het ligchaam.

De maat der middellijnen van het hoofd is deze: de middellijn van voren naar het achterhoofd 4 - duim, de dwarsche $3\frac{1}{2}$ · de schuinsche 5 - duim.

De fontanellen zijn niet te groot, met betrekking tot het hoofd (1).

De ooren zijn hard en kraakbeenig.

De mond is niet te groot. (2)

De borsttepels van het kind zijn vooruitstekende en met eenen hoef of kring omgeven.

De ledematen zijn gevuld en rond.

De navelstreng is vast en vochtrijk.

Bij jongens zijn de ballen reeds in den balzak, in de achtste maand der zwangerheid komen zij gewoonlijk in denzelven.

§ 11.

De teekenen van onrijpheid, van ongeschiktheid tot leven, zijn de volgende (3):

Gebrek aan de boven opgegevene behoorlijke lengte en zwaarte.

Wei-

(1) Bij een kind van acht maanden was de lengte en breedte der fontanel $\frac{3}{4}$ duim. KOPP *l. c. Jahrg.* 3 *S. 156.* Bij een rijp kind lengte en breedte der groote fontanel 1 duim, *ibidem S. 177.*

(2) HENKE *Zeitschrift für die Staatsarzneykunde 3er Jahrg. 1 Heft S. 181*, waar een onbekende als teeken van rijpheid opgeeft, dat de mond middelmatig groot was. Dit teeken schijnt onze aandacht te verdienen.

(3) GÜNTHER *l. c.* § *10.*

Weinig of geen hoofdhaar.

Het gezigt, de armen en dijen zijn met korte wollige haren voorzien.

Geheel geene of zeer onvolkomene wenkbraauwen en oogharen.

Weeke, onvolkomene, blaauwachtig doorschijnende nagels.

Eene losse rimpelige huid; zij is meer roodachtig, als ontbrak de opperhuid. (1)

Deze, de opperhuid, is zeer dun, vooral aan de lippen en ooren, die, bij de aanraking, ligtelijk bloeden.

Een te groot hoofd, met betrekking tot het ligchaam.

Zeer groote en breede fontanellen, waarvan de voorste zich nog naar den neuswortel uitstrekt.

Bij zeer onrijpe kinderen is de oogappel nog door een vlies gesloten. (2)

Platte niet vooruitstekende borsttepels, die er rimpelig en oudachtig uitzien.

Zwakke en onevenredige ledematen.

Eene roodachtige en zwakke navelstreng.

Bij jongens zijn de ballen nog in de buikholte.

§ 12. On-

[1] Henke *Zeitschrift für die S. A. K.*, *2er Jahrg. 1es Heft S. 181.*

[2] Henke *l. c.* S. *182*, Günther *l. c. en* Cloquet, *de la membrane pupillaire*, *Paris 1818.*

§ 12.

Onder deze teekenen is er niet een, dat op zich zelve alleen de vraag over geschiktheid tot leven voldingend op te lossen vermag. Gelijk dus bij het beoordeelen van de meeste ziekten, zoo moeten wij ook hier het geheel der teekenen, als grondslag voor ons gevoelen, bezigen, en de zekerheid van hetzelve zal, naar den algemeenen regel, te grooter wezen, naarmate meer dezer teekenen voorhanden zijn. Nu is het wel waar, dat wij op deze wijze, in vele gevallen alleen tot eene waarschijnlijke beslissing komen zullen; doch dit ligt in het onvolmaakte der kunst, die overigens, in derzelver geheelen omvang aangewend, ons doorgaans genoegzaam op het spoor der waarheid leiden zal. Wij voegen hierbij, dat, gelijk in het beoordeelen van ziekten, niet eene eenvoudige optelling der voorhanden zijnde teekenen alleen, maar de geoefende blik des geneeskundigen, die derzelver zamenhang doorziet, tot de kennis der ziekte zelve voert, zoo ook bij de beschouwing der teekenen van rijpheid in doodgevondene pasgeboren kinderen, het eigen oordeel des geneesheers deszelfs waarde en invloed moet handhaven (1). Deze aanmerking sluit dan voor

(1) Treffende voorschriften, die de waarde der daad-

za-

voor den geneesheer de verpligting in, om zich op dit punt oefening en ervaring te verschaffen; en daar zulks den verloskundigen alleen, bijzonder in gestichten voor zwangere vrouwen, mogelijk is, zoo zouden wij het als zeer doelmatig aanraden, om, bij het beoordeelen der teekenen van rijpheid, immer een' verloskundigen te roepen, op de zelfde wijze als de geregtelijke geneesheer bij verwondingen, door een' heelmeester, bij vergiftiging, door een' artsenijmengkundigen wordt bijgestaan.

§ 13.

De hoedanigheid der inwendige deelen, zegt HENKE (1), moet in elk geval van kindermoord met deze teekenen in vergelijking gebragt worden; en inderdaad was het een zeer ongelukkig denkbeeld, dat men zich in het bepalen der rijpheid, zoo uitsluitend op de beschouwing der uitwendige teekenen toeleide. Is toch de uitwendige zijde van het ligchaam meer toevallig; zijn het de inwendige werktuigen, in welker vorming, door het gansche dierenrijk, de natuur zich meer gelijk blijft (1),

zaken en van het geneeskundig gevoelen bepalen, vinden wij in HENKE *Zeitschrift für die S. A. K.*, *Jahrg.* 2. *Heft* 1. *S.* 216 *u. folg.* Zie ook HENKE *Lehrb. der Gerichtl. Medic.* § 51.

[1] *Abhandl. Bd.* 3, *S.* 276.

(1); zoo kunnen wij billijk verwachten, dat, bij een doelmatig onderzoek van den toestand der inwendige werktuigen, ons oordeel over levensgeschiktheid een' hoogeren graad van zekerheid verkrijgen zal. De aanmerking van SCHMIDTMÜLLER (2), dat de kracht der uitwendige deelen, der nagels b. v., niet met derzelver lengte en breedte in vaste overeenstemming staat, is voorzeker gegrond en bewijst alweder het gebrekkige der uitwendige teekenen; wanneer hij er echter bijvoegt, dat ook bij de inwendige meer zamengestelde werktuigen, inwendige kracht tot leven en uitwendige vorm niet met gelijken tred voortgaan, zoo kunnen wij dit in het algemeen wel niet ontkennen; evenwel geldt daarbij de bovengemaakte aanmerking, dat wij den gang der natuur in het vormen der inwendige werktuigen als meer vast en geregeld kunnen beschouwen, en er dus beter op rekenen.

§ 14.

Zooveel ons bekend is, ontbreekt het tot heden aan eene zoodanige geregelde beschouwing der inwendige werktuigen, ter beoordeeling

[1] *Nouveaux Elemens de Physiologie, par* A. RICHERAND, *4e edition, Tom. 1, pag. 27 — 28.*

[2] J. A. SCHMIDTMÜLLER, *Beyträge zur vervollkommnung der S. A. K., S. 158 u. folg.* Ook in HENKE *Abhandl. Bd. 3, S. 260 — 261.*

ling van geschiktheid tot leven. Dit gemis is voorzeker te betreuren; het is intusschen boven onze krachten, gelijk het tevens het bestek van dit werk zou te buiten gaan, eene proeve tot aanvulling van dit gebrek te wagen. Wij moeten ons dus vergenoegen met hier eenige wenken te geven, die de geregtelijke geneeskunde op dit punt, voor de toekomst, der volkomene zekerheid nader brengen kunnen.

Er is, in het leven der vrucht, zooveel bijzonders; dit bijzondere is zoozeer in de gedaante der inwendige werktuigen uitgedrukt, wier vorming, zooals wij reeds zagen, zoo geregeld is naar tijd en wijze, dat eene oplettende beschouwing van dit een en ander, vergeleken met de bepalingen van levensgeschiktheid, naar den tijd der geboorte, ons tot gewigtige gevolgen leiden moet.

§ 15.

Zoo kennen wij, om door een enkel voorbeeld ons gevoelen nader te ontwikkelen, de verschillende af- en toename van grootte der lever, der leverslagader en der galbuizen op onderscheidene tijdperken der zwangerheid; de waarnemingen van LIEUTAUD en BICHAT op dit punt zijn bekend, en de uitwendige gedaante dezer deelen geeft ons dus bepaalde wenken op den duur van het verblijf

der

der vrucht in het moederlijke ligchaam, en alzoo van meerdere of mindere geschiktheid tot leven, daaruit afgeleid. Wij kunnen soortgelijke veranderingen, aan vaste tijdperken der zwangerheid gebonden, ook voor andere werktuigen, uit het groot aantal voorhandene waarnemingen afleiden; op dit doel kunnen voor alle werktuigen, met het bekende oogmerk, de aandacht en de nasporingen der geneeskundigen gerigt worden, die den schat dezer waarnemingen spoedig vermeerderen zouden; en alles moest ons bedriegen, of wij zullen, op deze wijze, een geheel van teekenen erlangen, dat onze berekening van levensgeschiktheid aanmerkelijk verbeteren zal. Wij zien het moeijelijke van zulke waarnemingen, en de nog grootere moeijelijkheid zoowel, als de omslagtigheid van derzelver toepassing op voorkomende gevallen, zeer wel in; maar, waar wij de natuur, door een' eenvoudigen blik, aan weinige en vaste regels gebonden, niet erkennen kunnen, daar moeten wij die erkenning door een veelzijdig onderzoek pogen te verkrijgen. De natuuronderzoeker neemt in deze veelzijdigheid geene bepaling aan, dan die zijne vlijt er aan geeft; de geregtelijke geneesheer zal geene omslagtigheid zien, daar, waar hij zonder dezelve — of de orde der maatschappij niet kan helpen schragen, — of

eene

eene onschuldige moeder aan de straf ontrekken, die haar bedreigt.

§ 16.

De teekenen, die uit den aard en het aanwezen van sommige levenswerkingen des ligchaams genomen, en waarover bij doodgevondene kinderen, alleen naar de uitspraak der getuigen en der beklaagde kan geoordeeld worden, zijn:

Vóór de geschiktheid tot leven,

Dat het kind, bij de geboorte, of spoedig daarna, zonder moeite ademt en schreit, de oogen opent, niet onophoudelijk slaapt, de moederborst neemt, tot zuigen en slikken geschiktheid betoont, en water en drekstoffen spoedig, immers binnen 24 uren na de geboorte, loost.

Daarentegen hebben kinderen, tot voortzetting des levens onbekwaam, een' geringen graad van dierlijke warmte, zij ademen moeijelijk en zwak, zij geven geen, of slechts een zwak en kermend geluid, zij slapen bestendig, betoonen weinig of geene neiging tot het nemen van voedsel, en de bovengezegde uitloozingen hebben geene plaats. (1)

(1) Henke *Abhandl. Bd. 1 S. 17.* Roose *Taschenbuch S. 218—219.*

§ 17.

Als een verdere grond, de ongeschiktheid tot leven bewijzende, wordt door GÜNTHER opgegeven (1), eene afwijking van den natuurlijken vorm der ligchaamsdeelen, ieder voor zich, of gezamenlijk met de voortduring des levens onbestaanbaar. Daartoe behooren: het ontbreken der hersenen, van het bekkeneel, van het hart; de ligging van dit laatste buiten de borst; uit den buik hangende darmen en andere ingewanden; velerlei ongenezelijke aaneengroeijingen; b. v. sluiting of zamentrekking van een deel der dunne darmen; enz. Wij moeten hier bijvoegen, dat het kind met zoodanige ziekten ter wereld komen kan, die de voortduring des levens of onmogelijk, of bij de geringe kracht van hetzelve bij jonggeborenen, hoogst onwaarschijnlijk maken. Het is vervolgens de vraag, of deze bijzonderheden bestaanbaarheid en onbestaanbaarheid des levens, in het geval van kindermoord, uitmaken. GÜNTHER schijnt van dit gevoelen, daar hij dezelve onmiddelijk op de andere teekenen laat volgen; — HENKE is van een tegenovergesteld gevoelen (2), en hij beroept zich daarbij op de aanmerkingen tot het strafwetboek voor

[1] L. c. § 11.
[2] *Abhandl. Bd. 3, S 278.*

voor het koningrijk *Beijeren*, waarin (1) ziekte en monsterachtige misvorming, als in het geval van kindermoord de ongeschiktheid tot leven niet uitmakende, worden opgegeven, en deze ongeschiktheid alleen van de teekenen der rijpheid afhankelijk wordt verklaard.

§ 18.

Daar echter datzelfde wetboek voor het koningrijk *Beijeren* (2), zoowel als het Pruissische strafwetboek (3) gelasten, dat de geregtelijke geneesheer de levensgeschiktheid des kinds moet nasporen, *en alle daartoe betrekking hebbende verschijnselen* moet opteekenen; daar de opgegevene afwijkingen van den *natuurlijken vorm* tot deze verschijnselen noodwendig behooren; — zoo blijkt het, dat de aanmerking op art. 157 van het Beijersche strafwetboek, door Henke aangehaald, meer eene tegenstrijdigheid is met art. 77 van dat wetboek, dan dat dezelve mede tot opheldering van dit laatste artikel zou kunnen dienen. Daar voorts afwijkingen van den natuurlijken vorm, zoo als die boven zijn opgegeven, en eene te vroegtijdige geboorte gelijkelijk onder het hoofdbegrip van afwijking der natuur van haren gewonen gang kunnen en moeten begrepen worden;

 daar

[1] *Bd.* 2, *S.* 34.
[2] *Th.* 2 *Art.* 77.
[3] § 169.

daar beide, in gelijken graad aanwezig, evenzeer de voortduring des levens verhinderen; — zoo zien wij geenen grond voor de bovengevorderde strenge onderscheiding. De geregtelijke geneesheer verklaart in het bijzondere geval, dat een kind dood gevonden is, hetgeen, of door onrijpheid, of door monsterachtigheid, of door ziekten tot voortzetting des levens ongeschikt zij (1): wij laten het verder aan anderen over te bepalen, in hoeverre die kunst op de lijfstraffelijke wetgeving zoodanig verdiene te werken, dat deze, in het bepalen der misdaad en het toepassen der straf, die drie oorzaken van levensongeschiktheid, als gelijk van waarde beschouwt.

§ 19.

Zoo is het derhalve gelegen met de teekenen die de geschiktheid tot voortzetting des levens bepalen; wij moeten hier nogmaals de aanmaning herhalen, dat de geregtelijke genees-

(1) Met genoegen lazen wij in het meesterlijk gestelde berigt van een' onbekenden: « Daar het kind volkomen en rijp geweest is, en daar geen aangeboren gebrek of ziekte van een tot leven noodwendig ligchaamsdeel bij hetzelve plaats vond; maar integendeel alle de ingewanden der borst, des onderlijfs, enz., volkomen gezond en in den natuurlijken staat zijn gevonden, zoo heeft het ook buiten twijfel geschiktheid tot leven gehad." Zie HENKE *Zeitschrift für die S. A. K.*, 2er *Jahrg.* 1 *Heft*, *S.* 182. Verg. ROOSE, *l. c. S.* 225.

neesheer niet aan enkelen dezer teekenen hangen blijve, maar dezelve, zooveel mogelijk, allen naspore, en daarop zijn gevoelen bouwe; waar hij geene volkomene wetenschappelijke overtuiging zelve verkregen heeft, moet hij zich in zijn berigt met de waarschijnlijkheid vergenoegen. De regter behoort deze pligten van den geneesheer te kennen en hem daaraan strengelijk te houden (1); het niet vermelden van sommigen dezer teekenen is reeds voor den regter een bewijs, dat het berigt en het onderzoek, waarop hetzelve steunt, onvolledig zijn, en het geloof aan beiden behoort daardoor te vervallen, wanneer zoodanige bijzonderheden beslissend konden geweest zijn. De geneesheer, die in staat is, bij zulk een onderzoek, punten over te slaan, die tot de waarheid leiden kunnen, zal in zijn gevoelen, reeds op een gebrekkigen grond gevestigd, even weinig vastheid doen vermoeden, en zijne uitspraak mag voor het regt, waarvan zoo veel afhangt, volstrekt niet beslissend wezen (2).

(1) Een en ander deden de regters in het geval door HENKE medegedeeld, op de zoo even aangehaalde plaats, S. 216

(2) Vergel. HENKE *Abhandl.*, *Bd.3*, *S. 182—183.*

TWEEDE AFDEELING.

ONDERZOEK, OF HET KIND, NA DE GEBOORTE, AL, DAN NIET GELEEFD HEBBE.

§ 20.

Dit onderzoek is bij de verdenking van kindermoord, na de geboorte gepleegd, van belang, wijl aan een doodgeboren kind, ook bij het bewezen zijn van geweldddadigheden, geen' moord kan gepleegd worden.

Hoe grooter dat belang voor de uitoefening des regts is, ook des te meer moeten wij op onze hoede wezen, om in het onderzoek niets dan welbewezene grondslagen aan te nemen; daarbij moet het vooral onze bemoeijing zijn, aan te toonen, wat de geneeskunde, door de wetenschap van het regt geholpen, ter beantwoording dezer vraag vermag Het is ons alzoo hier, als overal, alleen om waarheid te doen; kan de kunst over leven en

dood

dood na de geboorte geene beslissende uitspraak doen, zoo mag de wensch, om haar zulk een vermogen toe te kennen, ons niet, ten koste der waarheid, tot ligtvaardige gevolgtrekkingen verleiden; die wensch moet ons alleen aansporen, wanneer tot heden geene zekerheid te verkrijgen was, om derzelve steeds nader te komen, langs den weg der ontwijfelbare ondervinding, op echte wijsgerige gronden aangewend.

§ 21.

Bij doodgevondene pasgeboren kinderen, zal nu onze beoordeeling, of zij na de geboorte al, dan niet geleefd hebben, moeten berusten op zoodanige teekenen, als het verschil des levens in de vrucht en in het geboren kind aanduiden.

Wanneer wij nu echter in het oog houden, dat, tot het daarstellen dier veranderingen, in verband met genoegzame kracht, een zekere tijd vereischt wordt; dat het aan die kracht, zoowel als aan den genoegzamen duur des levens, waar hetzelve na de geboorte bestaat, ontbreken kan; dat de teekenen, die wij hier bezigen, grovere zinnelijke verschijnselen zijn, die als zoodanig verduisterd, of door andere oorzaken dan het leven, schijnbaar in dezelfde gedaante, kunnen voortgebragt worden; wanneer wij eindelijk in het oog houden,

den, dat de natuur geene sprongen doet, en wij haar in de uitersten gemakkelijk kennen, in de overgangen ligtelijk miskennen kunnen; — zoo zullen wij reeds vooraf deze teekenen met behoedzaamheid leeren beschouwen, en ons niet verwonderen, wanneer wij, althans bij onze mate van kennis, alnog tot geene zekerheid komen kunnen.

§ 22.

Zoo min wij dit nu der geregtelijke geneeskunde als een verwijt kunnen toerekenen, even zoo min moeten wij haar nut op de uitoefening des regts, ook bij dit punt, miskennen; de geregtelijke geneesheer geeft de verschijnselen, die hij vindt, op, en leidt er, op onwrikbare gronden de gevolgen, — met zekerheid, — of met waarschijnlijkheid, uit af, die er in liggen opgesloten. De regter neemt dit gevoelen aan, hij vergelijkt hetzelve met de daadzaken, uit de verklaringen der getuigen, der beklaagde en uit andere omstandigheden opgemaakt. Wanneer het onderzoek aldus door de vereenigde krachten der geneeskunde en der wetenschap van het regt gevoerd wordt, dan kunnen wij het verborgen blijven der waarheid in bijzondere gevallen, als buitengemeen zeldzaam beschouwen; met deze buitengemeene zeldzaamheid kan het opnemen der zaak van

de

de zachtste zijde, voor het welzijn der zamenleving, onmogelijk nadeelig worden.

Zeker ware het te wenschen, dat de geregtelijke geneeskunde alleen, en overal met zekerheid, de opgegevene vraag beantwoorden kon; wijl daardoor de middelen, om tot de waarheid te geraken, eenvoudiger werden; maar indien het verwezenlijken van dezen wensch buiten ons bereik ligt, in den tegenwoordigen staat der kunst, dan moeten wij ons, dit zij hier nogmaals gezegd, van de voorhandene middelen, aan een veelzijdig onderzoek getoetst, regelmatig bedienen, om der waarheid zoo veel mogelijk op het spoor te komen, hetgeen ons dan ook meestal gelukken zal.

§ 23.

Deze gronden zullen ons leiden in de beschouwing van het gewigtig onderwerp, dat wij ter dezer plaatse behandelen moeten. Het wordt eindelijk tijd, den twist over de teekenen van leven en dood, na de geboorte, tot bepaalde gevolgen te leiden, hetgeen wij met de bestaande middelen als mogelijk beschouwen, en niet langer tusschen waarnemingen en gronden, vóor en tegen door beroemde mannen aangevoerd, in onzekerheid te blijven verkeeren; eene onzekerheid, die den invloed der geregtelijke geneeskunde op de uitoefening van het regt zeer verzwakken, eindelijk, op

zulke betwiste punten, geheel verlammen moet.

De teekenen, die over het aanzijn des levens, na de geboorte, ter beslissing gebezigd worden, hebben betrekking tot de veranderingen door de ademhaling te weeg gebragt, tot het al of niet ontbreken van water en darmpek in de ingewanden, tot de bloedvlekken en bloeduitstortingen onder de huid.

De teekenen, uit de veranderingen door de ademhaling ontleend, worden in aanmerking genomen bij de waterweegkundige (hijdrostatische) longenproef, bij de longenproef van Ploucquet, bij die van Daniel en bij de ademproef.

Wij zullen elke dezer proeven, met de noodige voorzorgen en de gemaakte tegenwerpingen nagaan, en daarop ons gevoelen over de bewijskracht van dit alles zamengenomen opgeven.

§ 24.

De vrucht, in vliezen besloten, door water omgeven, ademt niet; bij de geboorte breken deze vliezen, het water vloeit weg, de gemeenschap tusschen het kind en den dampkring wordt daargesteld en de ademhaling heeft plaats.

Buiten andere veranderingen, die de longen, als de voornaamste werktuigen der ademhaling daardoor ondergaan, en die wij beneden vinden

den zullen, worden dezelve met lucht gevuld, die in de kleinste longblaasjes dringt, en daardoor nimmer volkomen kan uitgedrukt worden; deze terugblijvende lucht maakt de longen soortgelijk ligter, en dit verschil is zoodanig, dat longen, die niet geademd hebben, in het water onderzinken; dezulke daarentegen, waarin de ademhaling plaats vond, drijven op het water. Daar nu leven en ademhaling zonder elkander niet bestaan kunnen, zoo bewijst het drijven of zinken der longen in het water, dat het kind na de geboorte al of niet geleefd hebbe; de proef, daartoe in het werk te stellen, is, onder den naam van waterweegkundige longenproef, sedert het einde der zeventiende eeuw, bekend; de opgegevene bewijskracht derzelve is, naar het gevoelen van hare voorstanders, door ons opgegeven. (1)

De hijdrostatische longenproef wordt op de volgende wijze in het werk gesteld (2); in een vat, diep en ruim genoeg, dat de longen in hetzelve drijven kunnen, en met zuiver water, dat een' gewonen graad van koude heeft, gevuld, worden de longen en het hart, uit de borstholte genomen, nog met elkander ver-

(1) Geregtelijke en ontleedkundige verhandeling over de teekenen van leven en dood in nieuw geboren kinderen, door P. Camper, pag. 58 § 5. Metzger *System der G. A. W.* § 310.

(2) Roose *Taschenbuch*, *S.* 253.

verbonden, gedaan; bij het uitnemen uit de borstholte worden alvorens de luchtpijp en de groote bloedvaten van het hart op twee plaatsen afgebonden, en tusschen beide afbindingen doorgesneden; die deelen worden voorts van bloed gezuiverd, en, alnu in het water nedergelaten, neemt men waar, of zij drijven, dan wel op den bodem van het vat zinken, of eindelijk onder de oppervlakte des waters in dit laatste zwevende blijven. Dit waargenomene opgeteekend zijnde, neemt men het hart en de longen uit het vat; nu worden de longslagaderen en de longaderen op de wijze als boven afgebonden en doorgesneden, de longen worden nu, nog met elkander verbonden, in het water gedaan, vervolgens, na afbinding en doorsnijding der longpijpen, van elkander gescheiden, afzonderlijk aan dezelfde proef onderworpen; eindelijk wordt iedere long in grootere en kleinere stukken verdeeld, met welke stukken hetzelfde verrigt wordt als met de longen gedaan is; bij alle deze proeven nu wordt het bevinden opgeteekend als bij het onderzoek van de longen met het hart is voorgeschreven; het is hierbij van belang, zoo beide longen zich verschillend in het drijven verhouden, aan te merken, welke long drijft, welke geheel of gedeeltelijk zinkt (1); hetzelfde

(1) De regter long drijft, in den regel, het meest. Zie

de geldt omtrent de stukken, waarbij dus wel onthouden moet worden tot welke long zij behooren, en tot welke kwab der long.

§ 26.

De voorzorgen, bij het doen dezer proeven in acht te nemen, en waarvan wij de noodzakelijkheid tevens zullen opgeven, zijn de volgende:

Vooreerst moet de geregtelijke geneesheer zich bij het behandelen der longen overtuigen, dat geene knobbels, verhardingen, etterzakken, geene verzamelingen van water of slijm, in de longen zijn (2): waar dit plaats vindt, wordt natuurlijkerwijze de soortgelijke zwaarte der longen veranderd, en verliest daardoor de proef hare geschiktheid om over het bestaan hebben van ademhaling te beslissen; zoo althans is de uitspraak der geneeskundigen. Daar echter deze vreemde ligchamen de geheele ruimte der longen niet kunnen innemen, zoo zullen er voorzeker in zulke longen gedeelten zijn, die even goed als gezonde longen aan de proef kunnen voldoen, en het moet ons

Zie Metzger, *System.* § *313 not. a.* en § *342 not. a.* Kopp, *Jahrb. der S. A. K., Jahrg. 9, S. 155.* Enkele voorbeelden van het tegendeel komen voor. Zie Hufeland's *Journal* 1809 *Aprilstück, S.* 93.

(2) Henke *Abhandl. Bd. 2, S. 142*, en de aldaar aangeb. Schrijvers.

ons dus billijk verwonderen, dat de voorstanders der longenproef, waarover wij spreken, op deze bijzonderheid niet meer hebben aangedrongen. METZGER (1) zegt eenvoudig, dat dat zulke longen ter proeve ongeschikt zijn; GÜNTHER (2) en HENKE (3) stemmen daarmede overeen.

§ 27.

Verder moet in aanmerking worden genomen, of de longen bereids in staat van rotting zijn overgegaan; door deze rotting wordt in de longen lucht ontwikkeld, de soortgelijke zwaarte dezer deelen wordt veranderd; zij zijn voor de longenproef niet aan te wenden (4). Deze rotting der longen kan slechts zeldzaam voorkomen, zoo als de waarnemingen van CAMPER (5), METZGER (6) en anderen bewijzen (7). Bij dezen staat van rotting der longen, kan dezelve niet alleen genoegzaam worden waargenomen; maar in dat geval zullen ook de lever, de milt, de alvleeschklier, door de ontwikkelde lucht der rotting, in derzel-

(1) *L. c.* § 349.
(2) *L. c.* § 23.
(3) *Abhandl.*, *Bd.* 2, *S.* 142—143.
(4) HENKE *Lehrb. der G. M.*, § 552.
(5) *L. c. pag.* 80 en verv.
(6) *Gerichtl. Med. Beobackt.*, *Bd.* 1, *Cas.* 2.
(7) ELVERT, in KOPP *Jahrb.*, 3er *Jahrg.*, *S.* 158.

zelver zamenhang veranderd, bij het doorsnijden luchtblaasjes opgeven, en op het water, geheel en met stukken, drijven, van welke bijzonderheden het onderzoek dus mede tot de longenproef behoort (1).

§ 28.

Onderscheidene tegenwerpingen zijn tegen de bewijskracht der hijdrostatische longenproef in het midden gebragt. Die, welke van de rotting der longen, van etterzakken, verharding, ontsteking in dezelve ontleend waren, kunnen door de boven opgegevene voorzorgen in acht te nemen, krachteloos worden gemaakt; eene andere tegenwerping is deze:

Een kind kan, na de geboorte, geleefd hebben, zonder te ademen, en vóór het begin der ademhaling gestorven zijn.

Dit kan plaats hebben door een' staat van onmagt en krachteloosheid, waarin het kind ter wereld komt; door verstopping met slijm, of gewelddadige en toevallige toehouding des monds, van den neus en der luchtwegen; door werktuigelijke gebreken in de borst of in het onderlijf, die de ademhaling verhinderen; door eene geboorte in het water; door het niet openen en niet wegnemen der vliezen, in welke het kind soms geboren wordt, zonder dat dezel-

(1) Kopp *l. c.*, 10er *Jahrg.*, *S.* 72.

zelve gebroken zijn. In alle deze gevallen zou het kind, volgens de uitspraak der longenproef, gezegd worden doodgeboren te zijn, terwijl het werkelijk geleefd hadde. (1)

§ 29.

METZGER (2) heeft, in navolging van CAMPER (3), tegen deze tegenwerping, ter verdediging der longenproef, ingebragt, dat een kind, hetwelk leeft zonder te ademen, niet kan gezegd worden te leven. Omtrent de geboorte in besloten vliezen, merkt de eerste (4) aan, dat zulk een kind niet volkomen geboren is; waartegen onze groote CAMPER (5) uitdrukkelijk zegt: » Uit het voorgemelde blijkt derhalve, dat zulk een kind, waarin, om de geslotenheid der vliezen, de ademhaling onmogelijk is, en de longen, na den dood, in het water zinken, evenwel moet gehouden worden *voor levendig geboren.*"

SCHMIDTMÜLLER (6) merkt aan, dat een kind in beide deze gevallen geen zelfstandig leven (het leven buiten de moeder) geniet. PLATTNER (7) eindelijk zegt, dat zulk een kind eigen-

(1) HENKE *Abhandl. Bd.* 2., *S.* 103 GÜNTHER *l. c.* § 50. *pag.* 68.

(2) *System. der G. A. W.* § 337.

(3) *L. c. pag.* 94.

(4) *System.* § 338.

(5) *L. c. pag.* 47 § 5.

(6) *Handbuch der S. A. K.* § 373.

(7) *Quaestiones Medicin. Forens. part.* 29.

genlijk niet leeft, en de moord aan hetzelve gepleegd, den naam van kindermoord niet verdient: alle deze gronden van verdediging zijn echter zoo zwak, dat zij zich zelven vernietigen.

Wij kunnen alleen ter vermindering van het gewigt dezer tegenwerping zeggen, dat, bij elk geval van kindermoord, uit het onderzoek van het kind en uit de verklaringen der getuigen moet worden opgemaakt, dat geene der bovengenoemde oorzaken aanwezig waren; waar dit niet blijkt, en de longenproef den dood van het kind voor de geboorte aanduidt, kan dit verschijnsel niet als bewijs worden opgegeven.

§ 30.

Men zegt verder: Een kind kan geleefd en geademd hebben, en evenwel kunnen deszelfs longen in water onderzinken, en alzoo tot een verkeerd besluit leiden (1).

De vroegere waarnemingen van ZELLER (2) en BOHN (3), verdienen inderdaad, wat ook HENKE daartegen zeggen moge, minder ge-

(1) HENKE *Abhandl.*, *Bd.* 2, *S.* 134.

(2) *Dissert. Infanticidas non absoluit, nec a tortura liberat, nec respirationem in utero tollit pulmonum in aqua subsidentia* 1691, *recus. in Halleri Collect. Dissert. Anat.*, *Tom.* 5 *pag.* 556.

(3) *Dissert. de infanticidio*, achter zijn werk te vinden, *de renunc. vulner.*, *pag.* 169 *seqq.*

loof (1); uit de waarnemingen van SCHMITT (2), SCHENK (3) en KOPP (4) waarin wij een klein gedeelte der longen als drijvende vinden opgeteekend, blijkt, naar ons inzien, de volkomene handhaving van de bewijskracht der longenproef, die hier, naar de zeer juiste aanmerking van METZGER (5), onvolmaakte ademhaling en onvolkomen leven aanduidt: overigens blijkt het uit de waarnemingen, waarop deze tegenwerping rust, en wij konden zoo iets reeds *à priori* verwachten, dat dezelve betrekking hebben, of op onrijpe, of op zeer zwakke kinderen; een wenk derhalve voor den geregtelijken geneesheer, dat hij bij zulke kinderen voorzigtiger in zijne uitspraak over de longenproef wezen moet.

De waarnemingen van OSIANDER en MENDEL (6), zijn van kinderen, die te verre van het tijdperk der geboorte verwijderd waren, om hier veel te kunnen afdoen; want, zoo als wij boven zagen, aan zulke kinderen, die de ge-

(1) METZGER *System* § 336 *not. b.*, vooral CAMPER, *l. c. pag.* 84 § 9.

(2) *Neue Versuchen und Erfahr: über die Ploucquetsche und hydrostat. Lungenprobe* 1806, *S.* 216.

(3) HENKE *Abhandl.*, *Bd.* 2, *S.* 139.

(4) KOPP *Jahrb. der S. A. K.*, *Jahrg.* 9, *S.* 153 *u. folg.*

(5) *System.* § 342, *not. b.*

(6) Zie HENKE *Abhandl.*, *Bd.* 2, *S.* 137 — 138.

geschiktheid tot leven niet bezitten, kan geen kindermoord gepleegd worden, en alleen, met de beklaagde, door in het hier behandelde opzigt te dwalen, onregtmatig te doen vrijspreken, kon de longenproef door deze tegenwerping verzwakt worden.

§ 31.

Wij hebben zoo even gezegd, dat wij in de blijken der onvolkomene ademhaling, in de gevallen door SCHENK, SCHMITT en KOPP opgegeven, een bewijs voor het doorgaande der longenproef vonden; de eerste dezer schrijvers is daarin met ons van één gevoelen (1). HENKE brengt daartegen in (2), dat zulk eene onvolkomene uitzetting der longen, evenzeer van luchtinblazen na den dood, als van ademhaling bij het leven, een gevolg kan zijn; daar hij echter op eene andere plaats die onvolkomene uitzetting der longen niet als een afdoend teeken van luchtinblazen wil beschouwd hebben (3), zoo blijkt, dat deze tegenwerping meer de longenproef in het algemeen, dan wel hier bijzonder treft. KOPP (4) maakt dezelfde aanmerking als HENKE, en voegt er zeer juist bij, dat, wijl het reeds bij

 vol-

(1) HENKE *ibidem*, *S.* 141 *in not.*
(2) *Lehrb. der Ger. Medic.* § 539.
(3) *Adhandl. Bd.* 2, *S.* 149.
(4) *L. c. Jahrg.* 9., *S.* 159.

volkomene ademhaling zeer moeijelijk is, deze van luchtinblazen te onderscheiden, die moeijelijkheid bij zulk eene gedeeltelijke uitzetting zeer vergroot wordt (1). Men ziet dus hier uit, dat, zooals wij reeds zeiden, de bedenking, door beide groote mannen in het midden gebragt, niet onze gevolgtrekking uit de waarnemingen van Schenk en Kopp bijzonder, maar de longenproef in het algemeen treft; de grootere moeijelijkheid der beslissing in de eerste gevallen is niet te ontkennen, doch deze zal, indien wij niet dwalen, bij het aanwenden van alle hulpmiddelen der kunst, slechts zeer zelden onoverkomelijk zijn.

§ 32.

De longen van een doodgeboren kind kunnen worden opgeblazen; de lucht, in dezelve gebragt, zou ze bij de longenproef doen drijven, en daardoor, ten onregte, tot leven na de geboorte kunnen besloten worden (2).

Metzger (3) brengt daartegen in, dat het drijven door inblazen der lucht van dat, hetwelk een gevolg der ademhaling is, onderscheiden kan worden:

1°. Door de mindere uitzetting der longen en der borst, in het eerste geval. Henke (4) merkt daarop aan, dat in de proeven van

(1) *L. c.*, *S.* 160.
(2) Henke *Abhandl. Bd.* 2, *S.* 147.
(3) *System. der G. A. W.*, § 324.
(4) *Abhandl. Bd.* 2, *S.* 149.

van SCHMITT de uitzetting van beiden soms zeer volkomen was: tusschen een' geneesheer echter, die met bedaardheid en met grondige kennis der noodige voorzorgen, zulke proeven neemt, en eene moeder, die zonder deze kennis en door verschillende hartstogten bewogen, haar kind lucht poogt in te blazen, moeten wij daarom meer onderscheid maken; wijl, volgens CAMPER (1), PLOUCQUET (2) en anderen, deze proef moeijelijk te volbrengen is, en (buiten andere voorzorgen) alleen dan gelukt, wanneer de neus wordt toegehouden; uit hoofde waarvan de laatste aanraadt, dat men de beklaagde, die voorgeeft dit inblazen verrigt te hebben, naauwkeurig moet doen verhalen, hoe zij dit verrigt hebbe, of het haar nogmaals laten doen; een raad, die allezins verdient gevolgd te worden, terwijl uit het moeijelijke van deze proef blijkt, dat dezelve in weinige gevallen slechts, wij mogen wel zeggen nimmer, volkomen gelukken kan, maar steeds zoo onvolledig zal blijven, dat de beide kenteekenen, door METZGER opgegeven, allezins van waarde blijven (3).

[1] *L. c.* § 8, *pag.* 105—106.

[2] *Uber die gewalts. Todesarten ect.* 2er *Abschnitt.*, § 102.

[3] Men zie het geval door REMER bij METZGER, *l. c. not. a.* aangehaald uit LODER's, *Journal für die Chir. u. s. w.*, 1 *Bd.* 2 *Stüch*, *S.* 33 *u. folg.* LODER blies daarbij zelve een kind lucht in — en de longen waren slechts weinig uitgezet, eenige stukjes, het veertiende gedeelte derzelver uitmakende, zwommen alleen.

§ 33.

METZGER zegt ten tweede (1), dat, bij het doorsnijden van longen, door ingeblazen lucht uitgezet, geen geluid wordt vernomen; HENKE (2) voert daartegen aan, dat zulks met de ondervinding zoo wel, als met natuurkundige gronden, strijdig is. Betrekkelijk de proeven van SCHMITT, die HENKE hier op het oog heeft, is dit een en ander voorzeker waar; wanneer wij ons echter met METZGER aan de min volkomene pogingen der moeders houden, dan mogt de uitlating van HENKE als minder grondig voorkomen, en het voorgeven van METZGER ons aannemelijk schijnen; voortgezette proeven over dit onderwerp moeten ons dit nader leeren; men moest daarbij de inblazing der lucht door personen doen verrigten, bij welke men geene natuurkundige kennis van het zamenstel der longen, door eene zachte en gelijkmatige drukking der lucht alleen uittezetten, onderstellen kon; op dienzelfden grond van onvolkomenheid, waardoor de lucht niet in de kleinste verdeelingen der luchtpijp dringen kan, berust het voorgeven, dat ingeblazen lucht weder uit de longen kan gedrukt worden, hetgeen met de lucht, door inademing verkregen,

[1] *L. c.*
[2] *Abhandl. Bd. 2, S. 150.*

gen, niet het geval is (1); de waarde van dit voorgeven moet dus naar het boven gezegde beoordeeld worden.

Eindelijk, daar met de inademing tevens bloed in de longen komt, bij het inblazen van lucht niet alzoo, zoo meent men, dat de longenproeven van PLOUCQUET en DANIEL hier het onderscheid tusschen beiden kunnen helpen uitmaken. Bij de beschouwing dezer longenproeven, zullen wij daarop terug komen.

§ 54.

Een kind kan reeds vóór en gedurende de geboorte geädemd hebben, en echter voor het voleindigen derzelve gestorven zijn; volgens de longenproef zouden zich dan de longen, als van een levendig geboren kind voordoen, hetgeen bij de gemaakte veronderstelling blijkbaar verkeerd zou wezen (2).

Deze veronderstelling, zoowel van den *vagitus uterinus*, waarbij het kind voor de geboorte ademt en schreit, als van kinderen, die, met het hoofd geboren, beide werkingen volbrengen, en echter dood kunnen ter wereld komen, hebben verschillende beroemde geneeskundigen volstrektelijk ontkend. Daartoe behooren HEBENSTREIT, LUDWIG, WRISBERG,

(1) GRUNER *bei* METZGER, *System. der G. A. IV*, § 343, 4e *Ausgabe;* in § 324 der 5e uitgave door REMER weggelaten.

[2] HENKE, *Abhandl. Bd.* 2, *S.* 116.

METZGER (1) en onze groote CAMPER (2); daarentegen zijn de waarnemingen van OSIANDER, SCHMITT, WIGAND, BAUDELOCQUE en HALLER (3) zoo als van meer andere beroemde en geloofwaardige mannen zoo beslissende, dat wij deze tegenwerping derzelver volle kracht moeten laten behouden.

TEICHMEYER zegt (4): »Het kan gebeuren, dat een kind, met het hoofd geboren, (en dit geldt ook, wanneer de *vagitus uterinus* plaats heeft) vóór dat hetzelve geheel geboren is, ademt, en terstond daarop, nog voor de voleindiging der geboorte, sterft, en wel zonder toedoen der moeder. Dit is eene omstandigheid, die zeer in aanmerking verdient te komen, waarover echter niet de geneesheer uitspraak doen, maar de zaak aan het onderzoek des regters overlaten moet." TEICHMEYER, terwijl hij de echtheid dezer waarnemingen erkent, geeft tevens het eenige geschikte middel op, om den nadeeligen invloed der tegenwerping, daaruit tegen de longenproef ontleend, op deze laatste, zooveel mogelijk, voor te komen; hij geeft te kennen, dat het al of niet aanwezig zijn dier uitzonderingen, in bepaalde gevallen, door het reg-

[1] Zie deze Schrijvers aangehaald bij HENKE, *Abhandl.*, *Bd.* 2, *S.* 117. *in not.*

[2] *L. c. pag.* 75.

[3] Zie HENKE, *l. c.*

[4] *Institut. Medic. legal.*, *Cap.* 24 *pag.* 241.

regterlijk onderzoek blijken moet; dit onderzoek, bij elk geval van kindermoord in het werk te stellen, waar de longen drijven en dus op leven na de geboorte schijnen te duiden, moet naar de volgende regelen worden in het werk gesteld.

§ 35.

En hier kunnen wij zeker, tot opgave dier regelen, volstaan met de mededeeling van een berigt, ten jare 1816, door eene geneeskundige commissie te *Berlijn*, aan het ministerie van binnenlandsche zaken, gegeven (1); hetzelve luidt aldus:

» Wanneer de verlossing eener vrouw lang duurt, zoodat bij ontbrekende, of bij zwakke en zeldzaam wederkeerende weeën, na het wegvloeijen van het vruchtwater, de hand des verloskundigen of der vroedvrouw in de baarmoeder wordt gebragt, zoo kan, bij eene gunstige ligging van het kind, de lucht nevens de binnengebragte hand indringen, en ademen en schreijen veroorzaken: nog gemakkelijker kan dit echter gebeuren, wanneer het hoofd reeds buiten den moedermond gekomen is, en het overige des ligchaams eerst door verloskundige hulp ontwikkeld moet

(1) Kopp *Jahrb. der S. A. K.*, *10er Jahrg.*, *S. 360 u. folg.*

worden; er zijn alzoo voorwaarden tot het plaats grijpen van *vagitus uterinus* noodig, die slechts zelden, en, zoo als wel verdient opgemerkt te worden, alleen bij eene vertraagde geboorte voorkomen, bij welke vroedkundige hulp vereischt wordt; daarom is deze verschijning bij heimelijke geboorten niet geloofbaar, die snel en zonder vreemde hulp afloopen: hier komt het kind eerst tot ademen, nadat het geboren is, en de regter zal door het beschrevene verschijnsel, bij zijne beoordeeling, of een kind na de geboorte geleefd hebbe, tot geene twijfelachtigheid gebragt worden.

In elk geval dus van snelle en heimelijke verlossing, dat is eene, die in de eenzaamheid plaats heeft, is het leven des kinds (1) als een leven na de geboorte te beschouwen; komen den regter gevallen voor, waar, bij eene door bijstand volbragte geboorte, moest uitgemaakt worden, of er *vagitus uterinus* plaats had, en het kind, dat alzoo vroeger ademde en schreide, doodgeboren werd, zoo kan hier slechts de uitspraak der getuigen beslissen."

§ 36.

Wij stemmen in de aanmerking van GÜN-

THER

(1) Zoover hetzelve uit de in het lijk overgebleven teekenen blijkt.

ther (1) op dat berigt volgaarne in, dat in hetzelve namelijk de snelheid van heimelijke geboorten, hoezeer meestal plaats vindende, te algemeen aangenomen wordt, en zijn gevoelen, dat van deze snelheid uit andere omstandigheden blijken moet, is ten eenemaal billijk en gegrond. Daar overigens het sluiten der baarmoeder om de vrucht voor het uitzetten der borst hinderlijk wezen moet, daar de behoefte tot ademen, bij de nog aanwezig zijnde verbinding tusschen moeder en vrucht, niet eigenlijk bestaat, zoo bewijst dit alles, gelijk de beroemde Roose (2) zulks dacht, wel niets tegen de opgegevene uitspraak der ondervinding omtrent den *vagitus uterinus*; maar die bijzonderheden doen ons toch met hem voorzien, dat de uitzetting der longen min volkomen zal wezen (3), en deze onvolkomenheid, in verband met eene vertraagde geboorte, is dus, in den regel, eene omstandigheid te meer, die ons aan den *vagitus uterinus* en deszelfs gevolgen kan doen gelooven. Op welke teekenen voorts bij het hier noodzakelijk geworden onderzoek naar eene vertraagde of versnelde geboorte moet worden gelet, zal uit het vervolg van dit werk genoegzaam blijken.

§ 37

(1) *L. c. § 49. S. 65.*
(2) *Grundriss. Med. Gerichtl. Vorles. § 50.*
(3) Verg. Camper, *l. c. pag. 70*, en verv.

§ 37.

In de longen kan eene ziekelijke ontwikkeling van lucht (*emphysema pulmonum.*) plaats hebben; het kind kan dood ter wereld komen, en de longen zullen evenwel drijven, en alzoo op leven duiden (1).

Hoe zeldzaam dit geval ook moge voor komen, zoo bestaan er evenwel voorbeelden van (2), en, daar lucht in de longen der vrucht door ziekte voortgebragt, en die, welke bij de geboorte door ademhaling in dezelve komt, de soortgelijke zwaarte dezer werktuigen op gelijke wijze verandert, zoo moet in den eersten opslag de onderscheiding van beide toestanden in een doodgevonden kind ten uiterste moeijelijk, zoo niet onmogelijk, schijnen.

Het luchtgezwel der longen, zeldzaam in volwassenen, zeldzamer nog in de vrucht, komt echter bij de laatste voor, zoo als uit de boven aangehaalde waarnemingen blijkt. Hunter zegt daarvan (3): » Zijn de luchtblaasjes groot, en loopen zij op eene rei, langs de insnijdingen tusschen de kwabben, waar-

(1) Henke *Abhandl. Bd. 2, S. 147.*

(2) Alberti *Diss. de Pulmon. subsident.*, § 5, Schmitt, *l. c. Versuch 12 und S. 212.* Edimb. *Med. Comment. Bd. 2, S. 429.* Hufelands *Journal Bd. 11 1813, S. 87.*

(3) *Uber die ungewissheit der Zeichen des Mordes.*

waaruit de longen zijn zamengesteld, zoo is de lucht zeker het gevolg van ziekte, en niet door ademhaling daargesteld;" met regt, twijfelt evenwel GÜNTHER (1) aan de gegrondheid dezer onderscheiding.

§ 38.

LAENNEC geeft in een werk (2), dat allezins de aandacht der geneeskundigen verdient, eenige teekenen van onderscheiding op tusschen longen, ziekelijk met lucht gevuld, en de zulken, die geademd hebben.

Wanneer men, volgens dezen schrijver, de longen der eerste soort drukt, schijnt hun zamenstel vaster dan in den natuurlijken staat, en is het moeijelijker hetzelve in te drukken en alzoo slapper te maken. Het geluid, dat zulke zieke longen, onder het drukken der vingers of bij het doorsnijden, doen hooren, is minder knappend dan bij gezonde longen; dit geluid gelijkt meer op dat, hetwelk eene blaasbalg voortbrengt, die langzaam wordt zamengedrukt; de lucht gaat uit zieke longen gemakkelijker dan uit gezonde; wanneer de long

(1) *L. c. § 36 pag. 43.*

(2) *De l'Auscultation mediate, ou traité du diagnostic des maladies des poumons et du coeur, fondé principalement sur ce nouveau moyen d'exploration, par R. T. H.* LAENNEC, *M. D. Paris 1819, Tom. 1 pag. 215—216.*

long uit de borstholte genomen is, zoo knapt dezelve bij het aanraken nog minder, het is of men een kussen van dons tusschen de vingers heeft.

Het weefsel der ziekelijk met lucht opgevulde longen is minder vochtrijk, dan in den gezonden staat, en zelfs bij den wortel der longen (waar de groote vaten in en uit dezelve gaan) vindt men geen weiachtig vocht en geen bloed, zooals men in lijken gewoon is te vinden; wanneer deze ziekte tot eene zekere hoogte is geklommen, wordt de huid graauw en aardachtig, op enkele plaatsen eene ligte violetkleur vertoonende; de lippen zijn violetkleurig, dik, als opgeblazen.

§ 39.

Deze teekenen (1) uit waarnemingen in volwassenen afgeleid, zijn voorzeker meer of minder ook toepasselijk op de vrucht; wij wagen het evenwel niet over dit meer of minder uitspraak te doen; maar bevelen dit punt van onderzoek aan de oplettenheid onzer kunstgenooten: terwijl wij hier alleen bijvoegen, dat, in gevallen, waarin eenige verdenking van zulk eene ziekelijke luchtvorming ontstaan mogt, de overige teekenen, die op adem-

(1) Vergelijk daarmede een treffend voorbeeld van luchtinblazen, in Kopp *Jahrb. der S. A. K.*, 3er *Jahrg. S. 182.*

ademhaling, vooral die, welke op den omloop des bloeds, door de longen na de geboorte duiden, ter leiding van ons oordeel dienen moeten; hoogst zeldzaam mag het dan wel zijn, dat wij in het onzekere blijven, zoo als bij de behandeling der ademproef overtuigend blijken zal.

§ 40.

De longenproef van PLOUCQUET berust op de volgende redenering, die wij hier, naar de aanhaling van GÜNTHER (1), opgeven.

Het is niet alleen de lucht, die bij de ademhaling in de longen dringt en gedeeltelijk terug blijft, ook de bloedvaten dezer werktuigen ondergaan tevens eene merkbare verandering; vóór de ademhaling waren zij als zamengedrukt en zamengevouwen, zij ontvingen slechts weinig bloed; door het ademen worden zij uitgezet, wijder, en van den druk der longenzelfstandigheid bevrijd. Zij kunnen nu meer bloed opnemen, en worden daardoor steeds grooter en wijder: dit is zoowel met de slagaderen als met de aderen het geval; doch zoo, dat bij de opvolgende uitademing, hoewel deze den uitvoer des bloeds uit de longen bevordert, er evenwel niet zoo veel bloed uitgaat als er bij de inade-

(1) *L. c.* § *13 u. folg*, en de schriften van PLOUCQUET aldaar aangehaald.

ademing binnen kwam (1); daarom nu is deze verandering, door het terug blijven van bloed, in grootere hoeveelheid, duurzaam, en kan na den dood door zigtbare teekenen ontdekt worden. In zulke longen, die geademd hebben, zal men, namelijk, eene grootere hoeveelheid bloeds aantreffen, dan in degene, die de ademhaling niet volbragten, al ware het ook dat deze door lucht opgeblazen zijn; in de eerste soort van longen zullen tevens de bloedvaten grooter en meer uitgezet zijn dan in de tweede.

§ 41.

Die grootere hoeveelheid bloeds, na de ademhaling, in de longen terug blijvende, wordt gekend, 1°. door het aanzien der longen zelve en door insnijdingen, waardoor het bloed in aanmerkelijke hoeveelheid uit dezelve vloeit; 2°. door het uitwasschen en opdroogen van het bevatte bloed; 3°. eindelijk en vooral door het gewigt der longen, met betrekking tot het ligchaam

(1) Dit verschil tusschen het inge ragte en uitgevoerde bloed heeft natuurlijk alleen bij de eerste ademhalingen plaats, het evenwigt tusschen beiden, wordt vervolgens hersteld; de grond van dit verschil ligt in het volgende: het bloed, dat grootendeels bij de vrucht, tot het ondergaan der noodige veranderingen, door de lever stroomde, vult na de geboorte de aderlijke en slagaderlijke vaten der longen gelijkelijk aan. Daar nu het aderlijke stelsel overal ruimer is (2), zoo kunnen de longaderen slechts een gedeelte van het bevatte bloed doen uitvoeren.

(2) Richerand *l. c. Tom. 1, pag. 332.*

chaam, genomen; PLOUCQUET zegt, dat, wanneer de zwaarte der longen van een doodgeboren kind tot die van het ligchaam staat, als 1 tot 70, als dan het gewigt van longen, die geademd hebben, tot de zwaarte des ligchaams zijn zal als 2 tot 70. (1)

§ 42.

Daar de lucht veel meer veerkracht bezit dan het bloed, en de luchtvaten zich veel gemakkelijker dan de bloedvaten laten uitzetten, zoo is het reeds vooraf te berekenen, dat, indien bij het bestaan van leven, de intogt van lucht in de longen twijfelachtig blijven kan, (§ 30) zulks veel meer bij het bloed het geval zal wezen, en daardoor de longenproef van PLOUCQUET, meer nog dan de hijdrostatische, onzeker in vele gevallen moet worden.

Er zijn daarenboven nog andere omstandigheden, die deze onzekerheid vermeerderen: zoo kan een staat van ontsteking of van enkele bloedophooping de longen, ten opzigte van de hoeveelheid des bloeds, in dien staat brengen, waarin zij, volgens PLOUCQUET, alleen door de ademhaling komen zouden; zoo kan, in tegendeel een zwaar bloedverlies de, door middel der ademhaling met bloed gevulde longen, bloedledig, als waren zij van een dood-

[1] GÜNTHER, *l. c.*, HENKE, *Lehrbuch der G. M.* § *556.*

doodgeboren kind, doen voorkomen (1). De proeven van JAEGER (2) en SCHMITT (3) hebben dan ook, ten gevolge van deze en andere toevallige omstandigheden, voldingend bewezen, dat het gewigt der longen, met betrekking tot de zwaarte des ligchaams, geen' behoorlijken maatstaf, tot bepaling der al of niet plaats gehad hebbende ademhaling, opleveren kan (4).

§ 43.

Intusschen, blijft de stelling van PLOUCQUET, in het algemeen, waar (5), zoo stemt zelf SCHMITT toe, dat een kind geademd, (en daardoor meer bloed in de longen ontvangen) moet hebben, welks longen meer dan vier lood en drie en eene halve drachma wegen; in gevallen dus, waar de ademhaling zwak is geweest, blijft het ook omtrent deze proef van PLOUCQUET waar, dat alle omstandigheden, die dubbelzinnigheid konden veroorzaken, eerst in het bijzondere geval

[1] HENKE, *Abhandl. Bd. 2 S. 151 — 152.*

[2] In *Salsb. Med. Chir. Zeit. 1796, No. 56.*

[3] *L. c., S. 199.*

[4] Zie evenwel KOPP. *in dessen Jahrb. Jahrg. 9., S. 156 — 157.*

[5] Te regt werd daarom van hooger hand het niet wegen der longen als een gebrek gegispt in het berigt, te vinden in HENKE, *Zeitschrift für die S. A. K., 2er Jahrg., 1. Heft., S. 216 u. f.*

val moeten onderzocht en bepaald zijn, alvõrens de geregtelijke geneesheer tot zekere besluiten overgaat; terwijl echter in die gevallen, waarin alles op eene volkomene ademhaling duidt, ook deze proeve dienen kan, om onze gronden van zekerheid te vermeerderen.

§ 44.

De longenproef van DANIEL (1) houdt in, behalven de bijzonderheden zoo even behandeld, en eenige anderen, bij het beschouwen der ademproef op te geven, dat de longen van kinderen, die geademd hebben, eenige oncen gewigts in het water verliezen, terwijl dit laatste juist zoo veel aan gewigt toeneemt. De rede hiervan ligt voornamelijk in het bloed, dat de longen aan het water afgeven (2); verder, dat longen, die geademd hebben, twee oncen zwaarder zijn, dan zulke, waarin geene ademhaling plaats had.

Men ziet, ook zonder onze herinnering, dat op deze bepalingen van DANIEL volmaakt dezelfde aanmerkingen passen, als die wij bij de longenproef van PLOUCQUET hebben aangevoerd (3).

[1] *De Infantum nuper natorum umbilico et pulmonibus, Halæ 1780.*

[2] GÜNTHER, *l. c.* § 18 schijnt dit niet wel begrepen te hebben.

[3] GÜNTHER, *l. c.*

Om echter billijk te zijn, en dezer verdienstelijken mannen het regt te laten wedervaren, dat hun toekomt, moeten wij hier de aanmerking van GÜNTHER nog bijvoegen, dat beide namelijk hunne proeven alleen met en in verband tot de hijdrostatische longenproef wilden hebben aangewend; zoo toch worden de zwarigheden, tegen hunne stellingen ingebragt, van veel minder gewigt, gelijk wij bij de bebehandeling der ademproef overtuigend zien zullen.

§ 45.

De ademproef sluit de drie vorige reeds behandelde longenproeven in zich; daar echter, zoo als wij gezien hebben, tegen deze laatsten onderscheidene bedenkingen zijn ingebragt, die alle niet even goed op te lossen waren, zoo maakt zij ons ter bereiking van dat doel nog op eenige andere bijzonderheden opmerkzaam, wier beschouwing ons, in twijfelachtige omstandigheden, zekerheid verschaffen zoude; deze bijzonderheden zijn gezamenlijk van het werk der ademhaling afhankelijk, en bestaan in het volgende:

Voor de geboorte, voordat dus, in den regel, (§ 34) ademhaling plaats gehad hebbe, is de borst, naar het uiterlijk aanzien, meer vlak en hoekig (1); na de opening derzelve ziet men

(1) ROOSE zegt in zijn *Taschenbuch für Gerichtl. Arzt.*

men het hart in het hartezakje vrij liggend en vooruitstekend; de luchtpijp schijnt zamengetrokken en eng; de longen zijn donkerrood of bruinachtig; achter het hart en zijdwaarts zijn zij in eene zeer beperkte ruimte besloten; de linker long en de longpijp derzelfde zijde zijn achterwaarts gedrukt; de zelfstandigheid der longen is vast, als die der lever; bij het doorsnijden der longen komt geen bloed en geene lucht uit dezelve; het middelrif dringt, hoog gewelfd, binnen de borstholte (1), de groote vaten der lever zijn met bloed opgevuld en uitgezet. (2)

§ 46.

Door het plaats hebben der ademhaling komt in dit alles eene groote verandering: het hart komt dan minder vooruit; de longen nemen grooter ruimte in; de regter long bedekt gedeeltelijk het hartezakje; de

 lin-

und Wundärzt. 1819, pag. 247 in not., dat vele geregtelijke geneesheeren, door eene veeljarige ondervinding, in staat zijn, alleen naar de uiterlijke gesteldheid der borstholte, vooraf te bepalen, of het kind, al dan niet geleefd hebbe.

[1] Bij pasgeborenen, zegt de beroemde HIMLY, bij ROOSE *l. c. pag. 244 in not.*, moet immer de buikholte eer dan de borstholte geopend worden, op dat van de meerdere of mindere welving des middelrifs blijken kan.

[2] KOPP, *Jahrbuch der S. A. K.*, *10er Jahrg.*, *S. 396.*

linker longpijp is minder naar achteren gelegen dan de regter; de borst is verheven en gewelfd; de longen zijn grooter, meer uitgegezet, bleekrood van kleur, of als blaauwachtig marmer; de zelfstandigheid der longen is door de ingedrongene lucht sponsachtig; bij het doorsnijden derzelven komt er lucht uit, met een bekend sissend, of knappend geluid, en er vloeit uit de sneden schuimend bloed; het middelrif is platter, minder gewelfd, en dringt dus minder hoog in de holte (1) der borst (2); de groote vaten der buiksingewanden bevatten minder bloed, en zijn meer zamengetrokken (3).

§ 47.

Daar nu alle deze bijzonderheden, even zoo wel als de soortgelijke zwaarte der longen, in hare meer of min duidelijke verschijning, van de meer of minder volkomene ademhaling afhangen; daar zij voor het meeste deel, in grovere zinnelijke veranderingen van de gedaante der deelen bestaan; daar zij door kunstige (§ 32) zoowel, als door natuurlijke (§ 37) middelen, ook zonder ademhaling kunnen worden

[1] Zie over den Thoracometer, en de meting van de middellijnen der borst, Roose *l. c.*, *S.* 245 *in not.* en de aldaar aangeh. Schrijvers.

[2] Zie over de ademproef Metzger, *l. c.* § 311 — 312. Günther *l. c.* § 20 *u. folg.*

[3] Kopp *l. c.*, *S.* 397.

den voortgebragt, of bij het bestaan des levens in hare verschijning, worden verhinderd (§ 29 en 30); — zoo blijkt het, dat de tegenwerpingen tegen de algemeene bewijskracht der vorige longenproeven, ook hier van kracht zijn (1), en met de voorzorgen en uitbreidingen, die zij noodig maken, volmaakt op de ademproef kunnen en moeten worden toegepast.

In zoo verre zijn echter deze verschijnselen, die meer bijzonder tot de ademproef behooren, voor den geregtelijken geneesheer, bij het onderzoek naar leven en dood der pasgeboren kinderen, van zeer veel belang, als zij hem in staat stellen, dit onderzoek naar een veelzijdiger inzigt te regelen, en alzoo een grooter aantal van bedingen tot het nader komen der waarheid te vinden; waardoor, zooals wij door geene voorbeelden zullen behoeven aan te toonen, de bedenkingen tegen enkele punten der ademproef, in den vollen omvang des woords, zeer dikwijls van zelve vervallen zullen (2): het is derhalve de pligt van alle geneeskundigen, om, door het vinden van nieuwe bepalingen, de waarde en bewijskracht dezer proeven te vermeerderen.

[1] Henke, *Abhandl. Bd. 2. S. 159.*

[2] Remer is van hetzelfde gevoelen, en voegt er volkomen juist bij, dat het bewezen zijn der ongenoegzaamheid van een gedeelte der ademproef in enkele zeldzame gevallen, de geheele proef niet als krachteloos kan doen aannemen. Zie denzelven bij Metzger *System* § 324 *not. e.*

§ 48.

Als eene bijdrage tot dit oogmerk, onderwerpen wij het volgende, aan de beoordeeling onzer kunstgenooten.

In het schouwberigt van een' onbekenden (1) lezen wij het volgende:

» Bij de afscheiding des harten van de longen, vloeide *deels rood, deels zwartachtig* bloed uit de doorgesnedene bloedvaten."

Uit de overige teekenen der ademproef besloot de geneesheer, in dit geval, tot leven na de geboorte. Onder de gronden voor dit zijn gevoelen, voert hij echter de opgegevene bijzonderheid niet aan, gelijk wij dan ook van dezelve bij geenen der schrijvers, die wij over de longenproef nasloegen, eenige melding gemaakt vinden.

En echter schijnt ons deze bijzonderheid, tot versterking van de algemeene bewijskracht der longenproef en tot opheffing van onderscheidene zwarigheden daartegen ingebragt, van het hoogste belang; ons gevoelen rust op de volgende gronden.

§ 49.

Het bloed der vrucht, zwart voor de geboorte, komt met deze kleur bij de eerste en volgende ademhalingen, door de longslagaderen, in de longen, en verlaat dezelve, als

rood

(1) HENKE *Zeitschrift für die S. A. K.*, 2er *Jahrg.* 1822, 1es *Heft*, *S.* 194 No. 10.

rood bloed, door de longaderen in het hart teruggevoerd.

Daar men dus de longaderen en de longslagader, als de beide uiterste punten, als de polen kan aanzien van den kring, waarin het bloed deze verandering van kleur ondergaat, zoo zal op deze punten het verschil van kleur het grootste moeten zijn.

Waar dus de kleur van het bloed in de kleinste vaatjes, bij eene zwakke, onvolkomene ademhaling niet zoo veel verandert, dat de kleur der longen daardoor lichter wordt, zal de mogelijkheid overblijven, dat deze verandering aan de beide voornoemde polen zigtbaar zij.

Door eene ziekelijke uitzetting der longen met lucht vóór de geboorte, welke lucht op al het bloed, dat in de longen is, gelijkelijk werkt, kan zeer mogelijk de kleur van hetzelve lichter worden, maar het verschil, boven opgegeven, zal in eene omgekeerde reden voorkomen (1), of wel bij de geboorte in het geheel niet aanwezig zijn, daar hier de gedurige vernieuwing van zuurstof ontbreekt.

§ 50.

Bij longen, die na den dood worden opgeblazen, zal de kleur der kleine vaten, (aan

 de

(1) Dat is; in de kleine vaten zal de kleur meer van die der gezonde, niet ademende longen verschillen, dan het bloed aan de beide polen van elkander verschilt.

de oppervlakte der longen) meer van die verschillen, welke zij vroeger hadden, dan dit verschil aan de beide polen zal blijken; met andere woorden: ingeblazen lucht werkt in de longen van een dood kind op het bloed der kleine vaten, en van daar spreidt zich de roode kleur gelijkelijk naar beide polen uit; bij de ademhaling is de werking dezelfde, maar de gedurige aanvoer van zwart bloed maakt, dat hier aan de polen het bovengenoemde verschil van kleur ontstaat; om dat, na den dood, de omloop des bloeds stilstaat, de aanvoer van zwart bloed ontbreekt, en de levenskracht der grootere vaten tot verzuring des bloeds niet medewerkt.

Waar etterzakken, verharding, ontsteking en dergelijke oorzaken beletten, dat men op de soortgelijke zwaarte der longen rekenen kan; waar de ademhaling, in deze gevallen onvolkomen, de kleur van de oppervlakte der longen niet merkbaar veranderde; daar zal het meergenoemde verschil aan de polen des kleinen bloedomloops ons nog altijd het plaats gehad hebben der ademhaling kunnen bewijzen.

§ 51.

Na al het gezegde komen wij tot het bepalen der waarde, die deze onderscheidene middelen, om over het bestaan van leven en dood,

dood, na de geboorte, te beslissen, naar ons inzigt, hebben; wij omvatten deze bepaling in de volgende stellingen:

1°. De ademproef, als alle de soorten van longenproeven omvattende, blijft, tot uitmaking van leven en dood na de geboorte, een zeer belangrijk middel.

2°. Wijl echter niet ontkend kan worden, dat zij door verschillende omstandigheden twijfelachtig kan gemaakt worden, zoo stelt zij als bewijsmiddel geen gesloten geheel daar; dat is, zij heeft geene algemeene bewijskracht.

3°. Deze omstandigheden moeten aldus naar derzelver eigenen aard, en naar de regelen, boven opgegeven, of door den geneesheer, of door den regter onderzocht worden: in geval uit dit onderzoek blijkt, dat geene dezer omstandigheden op het onderhavig onderzoek kan worden toegepast, zoo ontvangt de ademproef volledige kracht van bewijs.

4°. Waar over het aan- of afwezen dezer omstandigheden geene zekerheid te bekomen is, daar wordt de ademproef of algemeen (§ 34) of in enkele gevallen (§ 28) onzeker. De geneesheer bepaalt zich dan tot het opgeven der waarschijnlijkheid, zoover dit mogelijk zij; de regter handelt, zooals hij in ieder ander geval doet, waarbij het *factum* niet, of slechts onvolkomen, bewezen is.

5°. Daar gebrek aan bewijs altijd ten voordee-

deele der beklaagden werken moet, zoo is het voor het behoud der maatschappelijke orde zeer geruststellende, dat, bij de vereeniging van alle hulpmiddelen, het verborgen blijven der waarheid tot de zeer zeldzame verschijnselen behooren zal.

6°. Het voorstel van den beroemden MEISTER (1), om der ademproef hare negative waarde tot verdediging der moeders te laten, kan niet willekeurig worden aangenomen, en is daarbij overbodig; want, gelijk wij reeds gezegd hebben, door de longenproef moet over het leven en den dood des kinds beslist worden, en waar zulks niet mogelijk is, moet de beklaagde, bij gebrek van bewijs, (zoover dit van de longenproef afhangt) worden vrijgesproken.

§ 52.

De beroemde BERNT (2) heeft eene nieuwe wijze van onderzoek uitgedacht, waardoor de omvang en de zwaarte der longen, bij al of niet plaats gehad hebbende ademhaling, bepaald zoude worden; hij bedient zich daartoe van een sterk cilinderglas van 3 duimen middellijn, en 11 à 12 duimen hoogte, op een voet-

[1] KOPP *Jahrb. der S. A. K., Jahrg. 9, S. 307.*

[2] *Vorschlag zu einer neuen hydrostatischen Lungenprobe, Wien.* 1821, zijnde dit uitstreksel door ons overgenomen uit het Praktisch Tijdschrift voor de geneeskunde in al haren omvang van Dr. A. MOLL en Dr. C. VAN ELDIK, 4de stuk 1822, pag. 350—351.

voetstuk, met schroeven voorzien, om het altijd waterpas te kunnen stellen.

In dit glas doet hij twee ponden gedestilleerd water, en teekent de hoogte van dit water aan, vervolgens maakt hij op het glas, in drie verschillende kolommen, eene schaal voor kinderen van zeven, acht en negen maanden, van welke kolommen iedere wederom in twee gedeeld is voor het vrouwelijke en het mannelijke geslacht. Nu worden achtereenvolgend de longen van zes kinderen, drie van het mannelijke en drie van het vrouwelijke geslacht, van volkomen zeven, acht en negen maanden, waarvan men met zekerheid weet, dat zij *niet* geademd hebben, te gelijk met het hart en de wel afgebondene vaten en luchtpijp in het water gedaan, en de verschillende stand van de hoogte des waters afgeteekend. Op dezelfde wijze onderzoekt men den stand van het water met de longen van zes eveneens onderscheidene kinderen, waarvan men met zekerheid weet, dat zij *onvolkomen* adem gehaald hebben, en van zes andere kinderen, die *volkomen* geademd hebben.

§ 53.

Teregt noemt VAN ELDIK (1), dezen voorslag aannemelijk; want, volgens de bekende wet-

(1) *L. c. pag.* 351.

wetten der waterweegkunde, wordt daardoor een grootere toestel van schalen en gewigt noodeloos gemaakt : even juist geeft hij echter eenige zwarigheden op, welke deze longenproef tot een onzeker bewijsmiddel maken; wij kunnen zeggen, dat dezelve aan alle die bedenkingen onderhevig is, tegen de longenproeven van PLOUCQUET en DANIEL in het midden gebragt. Deze uitvinding moet echter tot een zeer gewenscht doel, tot het doen namelijk van talrijke proeven leiden, waartoe niemand meer dan BERNT eene geschikte gelegenheid heeft (1). Deze proeven met die van SCHMITT en MENDEL vergeleken, zullen dan eindelijk moeten uitmaken, welke zekerheid de bepaling van den omvang en de zwaarte der longen ons over ademhaling en leven kunnen verschaffen.

§ 54.

Een andere voorslag van den verdienstelijken MEISTER, dien wij als aanhangsel tot de behandeling der longenproef hier bijvoegen, bestaat daarin, dat men door talrijke proeven zou trachten uit te maken het verschil tusschen het bloed van een levendig en dat van een doodgeboren kind; dit verschil zou moeten gezocht worden :

In

[1] Men zie KOPP *Jahrb. der S. A. K. Jahrg.* 10, *S.* 351 *u. folg.*

In het meer of minder aanwezig zijn in het bloed van Phosphoorzuur, van zuurstof, van vezelstof; in de meerdere of mindere stolbaarheid van het weiachtig gedeelte des bloeds; in den aard der bloedkorst, de meerdere of mindere vastheid, en de kleur derzelve.

MEISTER voegt hierbij: »Ik weet wel, dat ook deze bijzonderheden in het bloed van de ademhaling afhangen; daar zij echter niet zoo oogenblikkelijk snel ontstaan kunnen, als de naaste gevolgen der ademhaling, zoo zou in zulke gevallen, waar de laatste, volgens reden en ondervinding, geen zeker bewijs meer opleveren, het scheikundige onderzoek des bloeds menige belangrijke en beslissende uitspraak aan de hand geven (1)."

Terwijl wij aan 's mans bedoeling bij dezen voorslag volkomen regt laten wedervaren, zoo gelooven wij echter niet, dat dit middel ons veel verder brengen zal; niet alleen zou zulk een onderzoek zeer moeijelijk zijn, maar bij den tegenwoordigen staat der *Zoöchemie*, kunnen wij over de bestanddeelen van het bloed, met betrekking tot eene wijziging des levens, waarschijnlijk niet veel bepalen, dat afdoende zou wezen.

§ 55.

Een andere voorslag, door LUCAE gedaan (2), schijnt

[1] KOPP *l. c., S. 308.*
[2] KOPP *Jahrb., Jahrg. 10, S. 394 u. folg.*

schijnt almede te verdienen, dat wij er eenige oogenblikken bij stilstaan.

Die voorslag houdt in, dat de vergelijking der soortgelijke en volstrekte zwaarte der lever met die der longen, in de vrucht en in het geboren kind, en daarop gevestigde proeven, zouden uitmaken, of de verandering, welke de lever bij de geboorte ondergaat, van dien aard zij, dat men daarin een hulpmiddel der longenproef, in enkele gevallen noodig, verwachten kan.

De gronden, die deze geneesheer tot dien voorslag bragten, zijn kortelijk de volgende:

Voor de geboorte bevat de lever eene veel grootere hoeveelheid bloeds, dan na dezelve; zij is in het eerste geval grooter, heeft grootere vaten, grootere volstrekte zwaarte, en kleinere soortgelijke zwaarte.

Deze eigenschappen veranderen na de geboorte:

1°. Door de ademhaling, die meer bloed in de longen brengt.

2°. Door de werking der dampkringslucht op de huid, die tevens, niet meer door het lamsvliesvocht gedrukt, veel meer bloed in derzelver vaten opneemt.

De buiksingewanden, de lever en derzelver vaten, bevatten dan minder bloed, en worden kleiner van omvang, zoo als wij zagen; de vraag is echter nu, of dit zoo snel geschiede, dat

dat daardoor de zinnelijk waarneembare eigenschappen der lever veranderd worden, zoo plotseling als dit bij de longen door de ademhaling geschiedt.

Ware dit zoo, dan zou, in al zulke gevallen, waarin de longenproef twijfelachtig worden kan, de nasporing van de eigenschappen der lever ons inlichting kunnen geven, daar deze niet alleen en uitsluitend van de ademhaling afhangen, maar door de veranderde werking der huid, onafhankelijk daarvan, kunnen aanwezig zijn, en dan op leven duiden.

§ 56.

Wij zijn het met den schrijver volkomen eens, dat de lever, bij de beoordeeling van leven en dood na de geboorte, zeer verdient in aanmerking te komen, en gelooven, dat men, deels uit een te groot vertrouwen in de ademproef, deels uit vergetelheid, te weinig daar op gelet hebbe; vooral is deze voorslag in ons oog van belang, door de aanmerking, dat die veranderingen der lever niet alléén van de ademhaling afhangen, en wij herhalen daarom de uitnoodiging van Lucae met vollen ernst, dat zulke onzer kunstgenooten, als daartoe de gelegenheid mogten bezitten, ons door hunne proeven en waarnemingen op dit punt, zekerheid verschaffen, waarvan, bij een' stelligen uitslag, de gevolgen voor de kunst en voor de

lijfstraffelijke regtspleging onberekenbaar nuttig zouden zijn.

§ 57.

De proef met de pisblaas [§ 23] bepaalt zich tot het onderzoek in doodgevondene pasgeboren kinderen, of dezelve al of niet met urine gevuld zij; daar de ademhaling, door het nederdrukken van het middelrif vooral, aan de lozing van het water zeer veel aandeel heeft, zoo besloot men daar, waar de pisblaas ledig was, tot het plaats gehad hebben van ademhaling en leven na de geboorte, en omgekeerd; [1] er zijn echter eenige bedenkingen van gewigt tegen deze proeven in het midden gebragt, die wij aan een naauwkeurig onderzoek onderwerpen moeten.

§ 58.

Vooreerst. Bij een dood kind kan het water uit de blaas gedrukt worden, en wel des te gemakkelijker, daar de sluitspier alsdan geen' tegenstand biedt. [2]

Deze drukking zou ten dien einde opzettelijk en aanhoudend moeten aangewend worden; en wel door personen, die, de waarde dezer proef kennende, eene moeder wilden bezwaren, door haar

(1) Günther, *l. c.* § 54. Metzger *Sÿstem.* § 350.
(2) Henke, *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 25—26.

haar kind als levend-geboren te doen voorkomen. Het zal wel doorgaans gemakkelijk wezen, zich door het regterlijk onderzoek te overtuigen, of van zoodanige personen eenige verdenking plaats kan hebben; deze tegenwerping, wanneer dezelve overigens van een waar beginsel uitgaat, waarvan wij niet volkomen overtuigd zijn, is dus van zeer betrekkelijk belang.

Ten tweede. Het kind kan reeds in den uterus het water geloosd hebben, alvorens het ademde. HALLER neemt dit aan, [1] en de waarnemingen van JAEGER [2] bewijzen zulks.

Waar dit bij een' doodgeboren kind plaats vond, zullen ook de overige teekenen op den dood voor de geboorte wijzen; waar het kind na de geboorte leefde, en de urine in den uterus reeds wegvloeide, zullen ons tot het erkennen dezer bijzonderheid de overige verschijnselen die leven na de geboorte bewijzen, brengen; ook deze tegenwerping bevat dus geene wezenlijke zwarigheid.

§ 59.

Ten derde. De hoeveelheid der urine die zich in de blaas van een pasgeboren kind bevinden moet, kan niet bepaald worden. [3]

 Dit

[1] HALLER, *Elem. Physiol*, *Tom.* 8, *lib.* 19 *pag.* 368.

[2] *Dissert. in Schlegel, Collect. opuscul. ad Med. for. spectant. Tom.* 5, *pag.* 76—138.

[3] METZGER, *System.* § 352.

Dit is wel waar; doch zulks neemt in het minste niet weg, dat de geneesheer zeer wel onderscheid maken kan, tusschen eene blaas die geledigd is, en eene andere waarin de meerdere of mindere hoeveelheid urine alnog is teruggehouden.

Ten vierde. Het is niet zeldzaam, dat kinderen eerst 6 of 12 uren na de geboorte het water lozen. [1]

Deze tegenwerping is de gewigtigste; zij voert ons, met inachtneming van het reeds gezegde, tot de volgende bepalingen.

§ 60.

1°. Het ledig zijn der pisblaas bewijst voor leven na de geboorte, wanneer er geene verdenking bestaan kan, dat de urine opzettelijk zij uitgedrukt, en wanneer de overige teekenen des levens op het bestaan van hetzelve na de geboorte duiden.

2°. De volheid der blaas kan, naar de meening van JAEGER [2] en LODER [3], den dood voor de geboorte niet bewijzen, wijl ook bij levende kinderen het water eenige uren kan teruggehouden worden.

3°. Deze volheid der blaas verkrijgt evenwel eene betrekkelijke kracht van bewijs, wanneer de

[1] HENKE *Abhandl.*, *Bd.* 1, *S.* 26.
[2] JAEGER, *l. c.*
[3] *Journal für die Chir.*, 1 *Bd.*, *S.* 347.

de overige verschijnselen den dood voor de geboorte waarschijnlijk maken; de volheid der blaas kan echter in veel minderen graad dan derzelver ledig zijn als bewijsmiddel voor de beslissing van leven en dood, na de geboorte, worden aangemerkt.

§ 61.

De terughouding of uitwerping der eerste drekstoffen (*meconium*) van het kind, heeft men, op dezelfde wijze als bij de urine, tot een bewijsmiddel pogen aan te wenden. HENKE zegt evenwel (1), dat daartegen alle diezelfde zwarigheden zijn in te brengen, die wij zoo even beschouwden: dit is waar; deze stoffen kunnen worden uitgedrukt (2); over derzelver aan of afwezen, naar de hoeveelheid te oordeelen, kan verschil ontstaan; wij moeten verder toegeven dat het darmpek reeds in den uterus kan worden uitgeworpen, en dat een kind hetzelve eenige uren na de geboorte bij zich houden kan; de voorzorgen en wijzigingen, waartoe deze bedenkingen aanleiding geven, zijn hier dezelfde als bij de proef der pisblaas.

Wij zien het dus niet in, waarom HENKE (3) en

(1) *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 26—27.

(2) CAMPER, proeven over de inblazing der lucht, enz., § 2.

(3) *L. c.*

en GÜNTHER (1) den toestand der darmen als min bewijzend, dan dien der pisblaas, beschouwen. Overigens moeten wij hier nog bijvoegen, dat wij deze verschijnselen (§ 55 — 59) des te minder uit de rij der teekenen van leven en dood zouden verlangen geweerd te zien, daar zij niet uitsluitend van de ademhaling alleen afhangen, en zij dus bijzonder geschikt schijnen, om, waar de hoofdwerkingen der laatste twijfelachtig zijn, het al of niet bestaan van leven na de geboorte waarschijnlijker te maken.

§ 62.

Bloedvlekken en uitstortingen van bloed onder de huid, (*sugillationes*, *ecchymoses*) zijn als een teeken voor leven na de geboorte aangenomen: men zeide namelijk, dat zulke bloedvlekken en uitstortingen zonder bloedomloop, en alzoo zonder ademhaling, geen plaats konden hebben (2); men vergat evenwel daarbij, dat het bloed der vrucht mede in omloop is, en dat dus in de geboorte zelve en voor het bestaan van ademhaling, de mogelijkheid van zulke uitstortingen reeds *à priori* moest toegegeven worden; de ondervinding heeft zulks dan ook bevestigd, en de waarnemingen van KLEIN (1)

(1) *L. c.* § 56.

(2) DANIEL, *Sammlung von Gutachten*, *Cas.* 63 — 79.

(1) bewijzen duidelijk, dat deze uitstortingen en bloedvlekken, als gevolgen der geboorte zelve, niets minder dan onder de zeldzaamheden behooren. (2)

§ 63.

Zoo leveren deze bloedvlekken en uitstortingen dus een zeer twijfelachtig teeken voor leven na de geboorte op; zij kunnen intusschen van moedervlekken, door insnijding, worden onderscheiden; want bij ware uitstortingen vindt men bij de eerste bloed in het celweefsel, men vindt dit bij moedervlekken niet; waar die bloedvlekken het gevolg van rotting zijn, valt dit genoegzaam in het oog, niet zoo gereedelijk daar, waar zij door eene verzwakking der vaten onstaan zijn, schoon derzelver algemeenheid in dat geval, verbonden met andere teekenen dier zwakheid, hier mogelijk in aanmerking verdient te komen; eindelijk, er is slechts een enkel geval, waarin deze uitstortingen een belangrijk teeken uitmaken, dat is, wanneer zij zich als gevolgen van aan-

(1) *Bemerkungen über die bisher angenommenen Folgen des Sturzes der Kinder auf den Boden, bei schnellen Geburten. Stuttgart* 1817, *S* 20.

(2) Zie een zeer merkwaardig voorbeeld van bloedvlekken, gedurende de zwangerheid zonder bekende oorzaak ontstaan, van Elvert in Kopp *Jahrb.* 3er *Jahrg.*, *S.* 173.

aangebragt geweld voordoen, en ook in dat geval gelooven wij, dat zij met behoedzaamheid als bewijsmiddel voor het leven moeten worden aangewend; de regelen daaromtrent in acht te nemen, zullen wij bij de beschouwing van verwondingen, bij pasgeboren kinderen voorkomende, opgeven.

§ 64.

Gelijk de uitstortingen en bloedvlekken door derzelver aanwezigheid alleen het leven na de geboorte zouden bewijzen, zoo bezitten wij eenige andere teekenen, die uitsluitend betrekking hebben op den dood voor de geboorte: daartoe behooren, eene weeke, gerimpelde, onaangenaam ruikende en zeer broze navelstreng; eene ingedrukte fontanel zonder blijken van uitwendige belediging; de opperhuid hier en daar los en ligtelijk af te scheiden; eene blaauwe purperroode of zwarte kleur der huid; de spieren, vooral ook de ingewanden, zijn week, slap en breiachtig; het gezigt en andere plaatsen des ligchaams zijn opgezet; de reuk duidt op rotting. Zullen deze teekenen den dood voor de geboorte beslissend bewijzen, dan moeten zij 1°. alle of althans de meeste voorhanden zijn, én 2°. moet het geregtelijk geneeskundig onderzoek onmiddelijk of kort na de geboorte plaats hebben. (1)

Nog

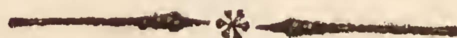
(1) Zie Henke, *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 32.

Nog moeten wij hier aanmerken, dat rotting, hetzij dezelve voor of na de geboorte begint, het gewigt van het ligchaam des kinds vermindert (1), waarop dus de geneesheer, bij het beoordeelen der teekenen van rijpheid, opmerkzaam verdient te zijn.

(1) Kopp, *Jahrb.* 3er *Jahrg.*, *S.* 164—165.

DERDE AFDEELING.

ONDERZOEK NAAR DEN DOOD DOOR VERSTIKKING BY PASGEBOREN KINDEREN, EN DE WYZEN DESZELVEN.

§ 66.

Nadat alzoo gebleken is, dat het kind rijp en levend ter wereld kwam, ontstaat de vraag, of hetzelve dat leven, door toeval, door nalatigheid der moeder, of door opzettelijke beledigingen verloor.

Het kind kan door toeval, door natuurlijke oorzaken omkomen, dit heeft, volgens GÜNTHER, plaats, door groote algemeene zwakheid van hetzelve, zoo dat het door den hevigen indruk des lichts, der lucht enz. gedood wordt.

In het kind, in de wijze der verlossing kunnen omstandigheden plaats hebben, die het begin

gin der ademhaling beletten; deze omstandigheden zijn zeer talrijk; dit toch kan de slijm bewerken, die de verschillende wegen, welke de lucht doorgaat, verstopt; dit kan ook het lamsvliesvocht doen. Het kind kan door de vliezen, die ongebroken of op het gezigt zamengevouwen zijn, verstikken; voorts door borstkramp, krampen der luchtpijp, des middelrifs, der borstspieren; de luchtwegen, de neus, de mond, enz. kunnen toegegroeid, door Polijpen verstopt zijn; de buiks-ingewanden, buitenmatig uitgezet, kunnen door drukking tegen het middelrif, deszelfs nederdaling beletten; verder komen hier in aanmerking, breuken der ribben, te groote borstklier, een overmatig groot hart, het aderspatten deszelven, gesloten zijn van het eironde gat en van den *ductus Botallii* [1], breuken der groote vaten, verhardingen en gezwellen, water, etter, bloed, lucht in de borst, die de longen drukken; omslingeringen der navelstreng om den hals, krampachtige zamentrekking van den mond der baarmoeder om het kind, dat reeds met het hoofd geboren is, enz. [2].

Wat

[1] GÜNTHER spreekt van sluiting dezer openingen, als onmiddelijk beletsel van ademhaling; dit is echter blijkbaar verkeerd. Zie hem op de volgende plaats bij HENKE, *Zeitschr. für die S. A. K.*, 1er *Jahrg.*, 4es *Heft*, *S.* 255 — 256.

[2] GÜNTHER *l. c.* § 63, HENKE *Abhandl.*, *Bd.* 1, *S.* 41.

Wat bij eenige dezer bijzonderheden verdient opgemerkt te worden, zal beneden voorkomen; hier gaan wij over tot het beschouwen van den dood der verstikking, waarbij verdenking van kindermoord voorkomt, en waarmede wij dus de behandeling aanvangen dier wijzen van sterven, die de moeder, of door nalatigheid, of door opzet, kan veroorzaken, die echter ook door andere aanleidingen volgen kunnen. [1]

§ 67.

De ophouding van het leven, door den beletten in- en uitgang der dampkringslucht, bij de ademhaling, stelt den dood door verstikking daar.

De

(1) Dus zegt PLOUCQUET, van welke plaats wij door vertaling de kracht niet willen verminderen: *Non possum non hic invective declamare contra eos, sive medicos, sive jureconsultos, qui simulac de vita infantis post partum constat, mox de caede clamant, quasi infans neonatus non, nisi morte violenta perire posset: hi, nec inductionibus, nec captiosis quaestionibus nec et minis parcunt, quin, si non hodie, certe olim statim ad torturam trahunt accusatam, quo ream habeant confitentem. Illi quemcunque livorem pro sugillatione, pro signo illatae violentiae declarant, sanguinemque sitiunt cui parcere omnino deberent, salva tamen omnino justitia. — Comm. Med. pag. 316.* Voor de eer onzer vaderlandsche geneesheeren en regters, willen wij het gaarne gelooven, dat deze plaats hier had kunnen weggelaten worden.

De teekenen dezer verstikking vindt men, na den dood, deels uitwendig aan den hals en het gelaat, deels inwendig in de longen, het hart en de hersenen; in de laatste, wijl een mindere graad van beroerte een zeer gewoon verschijnsel der verstikking is. [1]

De uiterlijke teekenen zijn, blaauwe vlekken aan verschillende ligchaamsdeelen; een rood, blaauw of violetkleurig aangezigt, dat tevens is opgezet; uitpuilende oogen; dikke, roode, uit den mond hangende tong; de vaten van den hals zijn opgezet, zoo als ook die van het bindvlies.

De inwendige teekenen in de longen en het hart, zijn de volgende: de longen zijn meer donkerblaauw dan gewoonlijk; zij zijn vol zwart bloed, dat eene meer dan natuurlijke vloeibaarheid heeft [2]; de voorste (regter) holligheden van het hart zijn uitgezet en vol zwart bloed; de holle aderen, de sleutelbeens-aderen enz. leveren hetzelfde verschijnsel op; de achterste (linker) holligheden van het hart en het slagaderlijke stelsel zijn bloedledig; in de luchtpijp en derzelver takverspreidingen wordt eene ze-
ke-

[1] H. J. Schouten, M. D., verhandeling over de oorzaken waarom drenkelingen, verstikten en verhangenen, na uit den schijndood tot het leven teruggebragt te zijn, dikwerf kort daarna eene prooi van den wezenlijken dood worden. Met goud bekroond, Amst. 1822, pag. 64.

[2] Schouten, *l. c. pag.* 73.

kere hoeveelheid schuimende slijm gevonden, die somtijds bloedig is, ook zijn in enkele gevallen de luchtvaten der longen sterk door lucht uitgezet [1].

In de hersenen vindt men de vaten, de boezems, de adervlechten sterk door een donkerkleurig bloed opgezet; eene eigenlijke verscheuring der vaten en uitstorting van vochten in de hersenen worden door HENKE [2] hier bijgevoegd, door SCHOUTEN [3] meer uitsluitend tot de eigenlijke beroerte gebragt; wij zouden ons, om meer dan eene reden, aan het eerste gevoelen houden.

§ 68.

Zoo is het gelegen met de teekenen der verstikking; nu volgt de vraag, of deze verstikking door inwendige ziekteoorzaken, door verzuim, of opzettelijk gepleegd geweld, ontstaan zij; deze vraag kan uit de teekenen der verstikking zelve niet beantwoord worden, deze is in aard en verschijnselen voor alle die gevallen, zoo als wij reeds *à priori* kunnen opmaken, dezelfde; wij moeten hier dus de middelen ter onderscheiding van elders pogen te verkrijgen.

De

(1) HENKE, *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 75. SCHOUTEN, *l. c.* Eerste afdeeling *passim.*
(2) *L. c.*
(3) *L. c.*, *pag.* 65.

De teekenen, die eene gewelddadige verstikking van eene door ziekte veroorzaakte, bij volwassenen onderscheiden, waren in vroegeren tijd, ook als bij kinderen geldende, vrij algemeen aangenomen; latere waarnemingen hebben daarin echter veel veranderd, zoo dat van die zijde de beslissing van kindermoord in het onzekere zou moeten blijven, indien wij niet tevens door andere hulpmiddelen tot dit oogmerk geraken konden.

§ 69.

Zoo kunnen aan den hals des kinds indrukken, met bloeduitstorting, roode kringen om denzelven, en wondzijn der huid gevonden worden; wanneer wij echter die teekenen, in verband met de algemeene verschijnselen der verstikking, aantreffen, en dan met Ploucquet (1) en anderen aan kindermoord denken wilden, met de meening, dat dezelve hier zeker gepleegd ware, zouden wij zeer kunnen dwalen; want door de waarnemingen van Löffler [2], Carus [3], Roederer [4] en Wigand [5], is het volkomen zeker, dat die uitstortingen, die kringen en dat wondzijn aan

(1) *Comment. Med. pag.* 336.
(2) Hufelands *Journal, Bd.* 24, *St.* 4, *S.* 91.
(3) *Leipz. Litteratur Zeitung.* 1819 *No.* 57, *S.* 452.
(4) *De Suffocatis, pag.* 292.
(5) *Die Geburt des Menschen, Bd.* 2, *S.* 570.

aan den hals, bij kinderen aan verstikking gestorven, gezamenlijk en ieder afzonderlijk, gevolgen van het werk der verlossing zelve kunnen wezen.

Deze verschijnselen kunnen, volgens Wigand, die dezelve met zijne gewone scherpzinnigheid behandelt, veroorzaakt worden, door eene te groote uitzetting van den hals des kinds bij geboorten, waarin het gezigt voorkomt; door zamentrekking der moederschede om den hals des kinds en door eene gelijke werking van den *M. constrictor cunni*; eindelijk door de navelstreng, om den hals des kinds gewonden [1].

§ 70.

Er kunnen zelfs bij voorhandene verstikking bewijzen zijn, dat de moeder hand aan het kind legde, zonder dat daaruit tot kindermoord besloten kan worden; een hoogst merkwaardig voorbeeld van dezen aard, waarin wij onder anderen tevens zien, tot welk eene volkomenheid de geest der Duitsche regtsoefening van de ware beginselen der geregtelijke geneeskunde doordrongen is, voert Henke aan [2]; het geval levert voor ons oogmerk de volgende gewigtige bijzonderheden op:

Op

(1) Zie Remer bij Metzger, *System*, 5e *Ausgabe*, § 361. *b. u. folg.* en Wigand, *l. c.*

(2) *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 91 *folg. en* Paalzow's *Magaz. der Rechtsgelehrs. für die Pr. Staaten*, *Bd.* 1, *S.* 60—82.

Op den 21. Junij 1797 brengt eene vijf en dertigjarige weduwe, die in haar huwelijk vier kinderen had geboren, een onecht kind ter wereld, zij valt onder verdenking van hetzelve omgebragt te hebben, en geeft in het eerste verhoor geene buitengewone omstandigheden der verlossing op.

Het kind wordt aan het onderzoek van den geneesheer A. en den heelmeester H. onderworpen; deze vonden de teekenen van rijpheid, van leven na de geboorte en van verstikking aan hetzelve; zij vonden daarenboven aan den hals, onder het schildvormige kraakbeen, eene dwarsche, roode, met uitgestort bloed gemerkte streep, drie duim lang, een halve duim breed, en eene soortgelijke vlek, regts boven hetzelfde kraakbeen; de hier liggende huid scheen op sommige plaatsen gekrabd, onder dezelve waren de spieren tegennatuurlijk rood en opgezet; tusschen dezelve was zwart geronnen bloed. De verklaring der geneeskundigen, leidde uit deze verschijnselen het gevolg af, dat het kind moorddadig was omgebragt, door het toedrukken van den hals en opgevolgde verstikking.

§ 71.

De regter wees nu der moeder de teekenen aan den hals des kinds, en in het daarop gevolgde verhoor verklaarde zij:

Dat zij door de weeën overvallen was, en

 zich

zich toen tegen iets had aangeleund, dat zij een' paal had gegrepen, en op eene knie was gevallen; » thans," vervolgt zij, » werd het kind met het hoofd geboren; ik voelde zware pijn, en, daar de verlossing niet verder voortging, zoo hielp ik daartoe met de regter hand, waarbij ik goed trekken moest: nadat ik, door mijn trekken, de schouders had buiten gebragt, viel het kind op den grond; de nageboorte volgde weldra; daarop werd ik onmagtig; het kind haalde adem, was zeer zwak en stierf spoedig daarop." Zij verzekerde hierbij, dat zij het kind niet opzet geen leed had gedaan, dat de vlekken aan den hals vermoedelijk toen door haar veroorzaakt waren, als zij, onder de hevigste weeën had gepoogd, met de regter hand, de geboorte te bevorderen, waarbij het ligt mogelijk was, dat zij het kind aan den hals getrokken en op de beschrevene wijze beschadigd had; zij had het kind niet gedrukt; dit kon misschien door de moederschede geschied zijn, op dat oogenblik, waarin het hoofd alleen geboren, het overige deel des ligchaams nog in de baarmoeder was.

Nu werd de zaak aan het oordeel eener geneeskundige kommissie onderworpen; de verklaring derzelve hield in; dat het kind zeer zwak ter wereld gekomen, spoedig daarop aan verstikking en beroerte gestorven was, welke dood vooral aan het zamentrekken der moedermond

mond om den hals des kinds, deels ook aan het, door hevige pijnen, veroorzaakte trekken der beschuldigde moest worden toegeschreven.

§ 72.

Hoogst merkwaardig is de, op alle deze bijzonderheden gevolgde, uitspraak der regters, wij deelen daaruit het volgende mede:

» De geregtelijke geneesheer A. is te ver gegaan, wanneer hij verzekert, dat het kind moorddadig is omgebragt: de geregtelijke geneesheer moet slechts de gevondene beledigingen opgeven, hare werking op gronden der kunst nasporen, somtijds ook de waarschijnlijke wijze van ontstaan aanduiden: daarentegen behoort het onderzoek of de beledigingen voorbedachtelijk, uit nalatigheid of door toeval zijn veroorzaakt, alleen aan den regter [1].

Men kan nu wel, de, door de beklaagde, opgegevene wijze van ontstaan der halsverwondingen, niet voor zoo volkomen zeker nemen, als zulks door de geneeskundige kommissie is gedaan; doch men heeft deze gewisheid ook niet noodig, het is op dit stuk, uit een geneeskundig oogpunt beschouwd, genoeg, wanneer slechts de mogelijkheid bewezen is, dat het kind zonder schuld der moeder kan gestorven zijn.

 Daar,

(1) Waarbij de regter evenwel de voorlichting der geneeskunde behoeft, zoo als uit het vervolg blijken zal.

Daar, namelijk, de geneeskundige kommissie de voorgewende wijze van ontstaan als waar aanneemt, zoo stemt zij, in allen geval de mogelijkheid derzelve toe, en die toestemming berust op de regelen der kunst, in de ondervinding gevestigd: het ontbreekt hierbij aan alle gronden, om de gevondene beledigingen aan voorbedachte boosheid of grove nalatigheid der beschuldigde toe te schrijven; men moet dus de door haar opgegevene wijze van ontstaan, daar zij mogelijk is, als zeker beschouwen."

De beklaagde werd alzoo van kindermoord vrijgesproken; zij had evenwel heimelijk gebaard en het doode kind verborgen; daarvoor werd zij, naar de Pruissische wetten, tot eene tuchthuis-straf van zes maanden veroordeeld.

§ 73. verder §101 pag 120

Wanneer wij dit geval oplettend beschouwen, zoo treffen wij bij hetzelve eene versnelde verlossing in den tweeden graad aan, tot dat het hoofd des kinds geboren was.

» In den eersten en geringsten graad," zegt WIGAND [1], » trekt de baarmoeder zich wel ongemeen sterk en schielijk achtereenvolgend te zamen; doch er hebben daarbij nogtans altijd zoo vele en zoo lange tusschenpoozen plaats, dat

(1) De geboorte van den mensch, vertaald door Dr. C. VAN ELDIK. Amsterdam 1822, 1. deel, pag. 74—75.

dat moeder en kind zich weder genoegzaam kunnen herstellen.

In den tweeden graad van deze overhaasting der baarmoeder, hebben er reeds veel mindere en kortere tusschenpoozen plaats, *het geheele ligchaam* neemt nu meer deel aan het werk der verlossing; het gemoed is meer aangedaan, de barende is onrustiger, angstiger, meer bezorgd, driftiger, zonderlinger, enz."

Bij zulk eene geboorte werken nu die hartstogten op de hersenen, de snelle ontlediging der baarmoeder doet dit insgelijks; door de sterke inspanning, die daarmede gepaard gaat, wordt het bloed met drift naar het hoofd gedreven, alle oorzaken, naar WIGAND [1], die *kramp der baarmoeder* verwekken kunnen.

Met zulke verlossingen is zeer gewoonlijk, zoo als wij beneden uitvoeriger zien zullen, een zekere graad van *onmagt en bewusteloosheid* gepaard [2].

De kinderen komen bij dezelve, over het algemeen, dood of althans *zoo zwak* [3] ter wereld, dat zij, na weinige malen adem gehaald te hebben, *spoedig sterven:* de oorzaak van deze zwakte bij kinderen, door eene versnelde verlossing ter wereld gekomen, is in de zoo geheel en al onafgebroken voortduring van de

 za-

[1] *L. c, pag.* 74 verg. met pag. 238 — 239.
[2] *Ibidem.*
[3] WIGAND *l. c. pag.* 87 en de aant. ald.

zamentrekkingen der baarmoeder gelegen [1], waardoor, behalve de even zoo gevaarlijke aanhoudende drukking der baarmoeder op de groote en volle lever van het kind, alle gemeenschap der vochten tusschen hetzelve en de moeder ophoudt.

§ 74.

Hierbij voege men nu wat wij boven (§ 69) uit de waarnemingen van LÖFFLER, CARUS en WIGAND leerden, dat namelijk de teekenen aan den hals, die op gewelddadige verstikking schijnen te duiden, het gevolg van het werk der verlossing, bijzonder van eene kramp in den mond der baarmoeder, om den hals des kinds zamengetrokken, wezen kunnen; men vergelijke dan, met dit alles, het verhaal der moeder in het bovenstaande geval, en men zal met ons in de overtuiging deelen, dat, indien toenmaals alle deze bijzonderheden bekend en behoorlijk in acht genomen waren, de regter niet zoo als nu op de mogelijkheid van het eene en gebrek aan bewijzen voor het andere geval (zie § 72); maar op hechte gronden der geregtelijke geneeskunde, de beschuldigde van kindermoord had kunnen vrijspreken.

Wat

[1] Dus ook van den mond der baarmoeder na eene gedeeltelijk volbragte verlossing.

§ 75.

Wij zijn daarom, in de ontwikkeling van dit geval, zoo uitvoerig geweest, omdat wij hetzelve als een voorbeeld wenschten te stellen, op welke wijze en met inachtneming van welke regelen, de geregtelijke geneesheer en de regter in hun afzonderlijk onderzoek elkander de hand moeten bieden, om der waarheid op het spoor te komen; langs dezen weg alleen, zullen wij de onzekerheid, die de geregtelijke geneeskunde in vele gevallen overlaat, opheffen; het is daartoe niet genoeg, dat wij uit Henke (1) en anderen weten, dat zulk een onderzoek inlichting geven moet; de wijze van onderzoek, tot de verschillende afdeelingen der geregtelijke geneeskunde behoorende, dient ontwikkeld en geleerd te worden; men ziet het bij zulk eene ontwikkeling duidelijk, hoezeer in de geregtelijke toepassing, de geneeskunde in haren geheelen omvang noodig wordt.

§ 76.

De dood der verdronkenen vindt naar de nieuwste waarnemingen op twee verschillende wijzen plaats:

1. Door gebrek aan lucht ter inademing. In dat geval ontmoeten wij de algemeene teeke-

(1) Henke, *Abhandl. Bd.* 1. *S.* 101. Metzger *System* § 358, *in not. b.*

kenen van verstikking en opgevolgde beroerte, boven reeds beschreven (§ 67).

2. Door eene algemeene kramp, welke door de koude des waters, of door den schrik van het voorval, in het zenuwgestel wordt veroorzaakt, en waarbij het leven plotseling wordt vernietigd; terwijl hier de teekenen van eigenlijke verstikking ontbreken [1]; deze laatste wijze verdient, bij verdenking van kindermoord, des te meer in aanmerking te komen, daar het pasgeboren kind, voor elke verandering van temperatuur zoo gevoelig, en het leven bij hetzelve zoo gemakkelijk uit te dooven is.

Bij voorwerpen, welke op deze laatste wijze den dood in het water vonden, is het aangezigt bleek, de lippen zijn eenigzins blaauwachtig, er zijn gewoonlijk geene vlekken over het ligchaam verspreid, de oogleden zijn gesloten, er is geen schuim op den mond, en de ledematen zijn somtijds krampachtig stijf [2].

§ 77.

Moeijelijk is het te bepalen of de dood door verdrinken, of door eene andere soort van verstikking gevolgd zij, wij moeten eenige der voornaamste teekenen, die daartoe worden opgegeven, kortelijk nagaan.

De

[1] Schouten, *l. c.* pag. 214.

[2] Schouten, *l. c.* pag. 216.

De aanwezigheid eener schuimende vochtigheid in de luchtpijp en derzelver verdeelingen kan niet als een onderscheidend teeken dienen. Hoezeer namelijk de proeven van WINKELHAAK (1), LOUIS (2) en GOODWYN (3), waarbij wij nog die van KOPP [4] kunnen voegen, schijnen te bewijzen, dat, bij het verdrinken, water in de longen dringe, en tot het ontstaan dier schuim bijdrage, zoo moeten wij echter met KITHE [5], FOTHERGILL [6], SCHOUTEN [7] en KLEIN [8] aannemen, dat deze schuimachtige vochtigheid het voortbrengsel eener afscheiding bij verstikkingen van allerlei aard is, en dus het verdrinken alleen dan aanduiden kan, wanneer dezelve blijkbaar overeenkomt met die, waarin het voorwerp gezegd wordt verdronken te zijn (9). (Zoo b. v. werden bij de proeven van KOPP, boven aangehaald, dieren

 in

(1) Amsterd. Gedenkschr., 3e deel.

(2) *Oeuvres diverses de Chirurgie*, *Tom.* 1, *art. Noyés.*

(3) In *The Connexion of Life with respiration, or an experimental enquiry into effects of submersion, etc.* Duitsch van MICHAËLIS, Leipzich.

[4] In *Dessen Jahrb. Jahrg.* 3, *S.* 5. *in not.*

[5] *Ueber die Wiederherst. Scheinb. todter Menschen*, *S.* 41.

[6] *Neue Unters. über die Hemmung der Lebenskr., beim ertrinken enz., übers. von* MICHAËLIS.

[7] *L. c.*, pag. 194.

[8] HUFELANDS *Journal* 1816, *Novemberstück, S.* 28, *ff.*

[9] Verg. METZGER, *System* § 361. *Not. a*, en REMER aldaar.

in inkt verdronken, — en de longen waren, blijkens de kleur, met dit vocht geheel doortrokken.)

§ 78.

Grootere vloeibaarheid des bloeds bij verdronkenen is een tweede teeken, door Walter (1), Kölpin (2) en Loder (3) aangenomen; ook Schouten (4) zegt, dat het bloed vloeibaar is. Merkwaardig vooral is de verzekering van Klein (5), dat het bloed bij alle verdronkenen, in den winter of des zomers, bij bevrozenen zelf, vloeibaar was (6); Osiander (7) zegt, dat zulks alleen in de vaten, niet in het hart plaats heeft; daarmede stemt eenigzins de waarneming van Schouten (8) overeen, waarbij het bloed in alle slagaderen gestold, in de aderen daarentegen vloeibaar was.

Dat er bij verdronkenen niet meer water in de longen gevonden wordt (9), schijnt, volgens de

(1) *De morbis Peritonæi et Apoplexia*, § 36—37.
(2) Pyl, *Aufsätze*, *Bd.* 6, *Fall.* 15.
[3] *Bucholz Beiträge*, *Bd.* 4. *S.* 43 *u. folg.*
[4] *L. c.* pag. 207.
[5] *L. c.*
[6] Kopp, *Jahrb. Jahrg.* 10, *S.* 357, *cum not.*
[7] *Ueber den Selbstmord*, *S.* 117.
[8] *L. c.* pag. 211.
[9] Schouten, *l. c.* pag. 208.

de proeven van GARDANNE (1), MAYER (2) en anderen, daaraan te moeten worden toegeschreven, dat de longvaten het water spoedig opslorpen (3); wij hebben hier derhalve eene zeer gegronde reden, om eene grootere vloeibaarheid des bloeds te verwachten, en dit teeken verdient dus allezins de aandacht der geneeskundigen (4).

§ 79.

Bij in het water doodgevondene pasgeboren kinderen, wordt de vraag, of zij levend of dood in het water gekomen zijn, zeer moeijelijk; want daar het kind, voor de eerste ademhaling in het water geraken kan, zoo ontbreken in dat geval, die teekenen van verstikking, welke bij een gedeelte der verdronkenen (zie § 76) voorkomen, en die hier ons oordeel leiden moeten: op gelijke wijze echter, zoo als wij boven reeds hebben aangetoond, wenden wij ons, waar het kind geene genoegzame opheldering geeft, tot het onderzoek der moeder, waarbij ons de regter door het doen der noodige vragen de behulpzame hand bieden moet; zulk een onderzoek zal wel gewoonlijk over de waarheid of waar-

[1] *Bibliotheque Universelle, Tom. 7, pag. 51.*
[2] *Diss. Sist. Experim. quaedam in animal. aqua suffoc. instit.*
[3] *Verg.* KOPP *Jahrb. 3er Jahrg., S. 5. in not.*
[4] HENKE, *Lehrb. der Gerichtl. Medicin, § 475.*

waarschijnlijkheid, bij het verdrinken of stikken der kinderen, in water, in drekstoffen, in moerassen, enz., moeten beslissen; deels om de moeijelijkheden, zoo even opgegeven; deels naar aanleiding der voorgevingen, waarmede de beschuldigde de verdenking van kindermoord, al of niet naar waarheid, van zich poogt af te wenden.

Zulke ongelukkigen wenden namelijk voor:

1°. Dat zij op een heimelijk gemak van de geboorte overvallen zijn, en door bewusteloosheid, of doordien zij den voortgang der verlossing niet bemerkten, niet verhinderen konden, dat het kind in hetzelve viel, en in water of drekstoffen zijn leven verloor.

2°. Aan diezelfde bewusteloosheid, en aan dat onbemerkt naderen en afloopen der verlossing schrijven zij het toe, wanneer het kind tusschen de beenen der moeder, na de geboorte, blijft liggen, en door bloed, drekstoffen, ongeopende of niet weggeruimde vliezen, door doeken, bedden, kleederen, bedekt wordt, en den dood der verstikking sterft; dit kan dan ook geschieden, wanneer de ademhaling door gras, zand, asch, enz. belet wordt (1).

§ 80.

Vooreerst moeten wij hier de vraag beantwoorden, of de geboorte, wanneer de moeder ha-

(1) Henke, *Abhandl. Bd.* 1 *S.* 102 *u. folg.*

hare bewustheid volkomen behoudt, zoo ongemerkt naderen en afloopen kunne, dat zij daardoor verhinderd wordt, deze ongelukken voor te komen. Treffende voorbeelden, die deze vraag volkomen bevestigend beantwoorden, vinden wij, buiten eenige andere (1), van KLEIN (2) en W. HUNTER (3) opgeteekend: in het eerste geval, dat KLEIN waarnam, wist de moeder niet dat zij verlost was, en het kind lag in den nachtstoel onder water; in het door HUNTER verhaalde geval kende de moeder het gevaar niet, waarin het kind zich bevond, dat met het gezigt in drekstoffen lag: het eerste kind werd alleen gered. Deze gevallen doen overigens des te meer af, wijl bij dezelve geene verdenking van kindermoord plaats vinden kon.

Wanneer daarentegen de moeder bewusteloosheid voorgeeft, zoo moet de waarheid van dat voorgeven beoordeeld worden naar de regelen, die ons met haren psijchischen toestand, voor, gedurende en na de verlossing, bekend maken; hoedanig wij bij dit onderzoek moeten te werk gaan, zullen wij beneden in eene eigene afdeeling zien.

§ 81.

(1) METZGER, *Sijstem* § 360, *not. a.*

(2) HARLES *Jahrbücher der Teutsch. Medic. u. Chir.*, *Bd.* 3, *Heft* 1, *S.* 48, en in HENKE, *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 104 *u. folg.*

[3] *In Samml. auserl. Abhandl. für Pract. Aerzte, Bd.* 9, *S.* 212, ook bij HENKE *l. c.*, *S.* 109.

§ 81.

Waar doeken, gras, zand, asch en dergelijken de verstikking te weeg brengen, daar heeft ons de ondervinding ter bepaling, of die verstikking toevallig, dan wel opzettelijk veroorzaakt zij, het volgende geleerd:

Doeken en kleederen, die den neus en den mond bedekken, kunnen toevallig den dood der verstikking veroorzaakt hebben; zijn zij echter in den neus en in den mond gevonden, zoo duiden zij op kindermoord (1).

Zand, asch, enz. kunnen toevallig in den mond geraken [2]. Intusschen verhaalt BOHN [3] een geval, waarin eene kindermoordenares voorgaf, dat het kind plotseling geboren en in een' aschhoop gevallen was, welke asch op deze wijze in den mond des kinds was gekomen. De Leipziger geneeskundige faculteit verklaarde dit voorgeven voor nietig, om dat het kind onmogelijk *zoo veel* asch *toevallig* in den mond had kunnen bekomen.

§ 82.

Geweldadige zamendrukking der borst kan verstikking te weeg brengen: de borst is dan plat

[1] *Vergel.* HENKE, *Lehrb. der G. M.*, § 584 en § 592.

[2] HENKE, *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 110. Zie ook GÜNTHER *l. c.*, § 67 *und folg.*

[3] *Dissert. de Infantic.*, gedrukt achter zijn werk de *Renunc. Vulner*, pag. 187.

plat gedrukt, er zijn bloedvlekken, bloeduitstortingen, breuken en inbuigingen der ribben, of beledigingen van anderen aard aanwezig; zulk een zamendrukken nu, kan geschieden in den slaap der moeder (1), of met voorbedachtheid, wanneer men zulks uit de uitwendige teekenen van verwonding, als indrukken van nagels enz. (2), moet pogen te ontdekken; wordt ook hier bewusteloosheid voorgewend, zoo verwijzen wij, tot het beoordeelen van dit voorgeven, naar de afdeeling, waarin over den psijchischen toestand der barenden door ons gehandeld zal worden.

Eindelijk kunnen nog pasgeboren kinderen door verschillende niet adembare gassoorten verstikt worden; daar zulke gevallen echter, even als bij volwassenen, moeten beoordeeld worden, en bij kinderen niets eigendommelijks van belang opleveren, zoo zullen wij daarover niet opzettelijk spreken (3).

[1] Behrens, *Diss. de partu mirab. in somno profundo matris facto. Helmst.* 1751.

[2] Henke, *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 114.

[3] Men leze daarover Henke, *Lehrb. der G. M.*, § 479. Deszelven *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 113. Schouten, *l. c.*, Tweede Afdeel., Eerste Hoofdst., pag. 115 en verv. Günther *l. c.*, § 82.

VIER-

VIERDE AFDEELING.

ONDERZOEK DER VERWONDINGEN AAN HET KIND, VOORAL AAN DESZELFS HOOFD, GEVONDEN.

§ 80.

In de eerste plaats doen zich hier aan ons voor zoodanige verwondingen, als zich aan het hoofd des kinds bevinden, door bloedvlekken, kwetsing, bloeduitstortingen onder de huid en in de hersenen, indrukken, kneusingen en breuken der bekkeneelsbeenderen, kenbaar.

Waar zoodanige teekenen bij een doodgevonden kind voorkomen, zouden wij echter ten hoogste onvoorzigtig handelen, wanneer wij dezelve, als bewijzen van aan het kind gepleegde gewelddadigheid door de moeder, willden

den beschouwen; deze zelfde blijken van verwonding kunnen namelijk ook op andere wijzen ontstaan, en het is van het hoogste belang, dat wij die wijzen op het naauwkeurigste leeren kennen.

§ 84.

Zulke blijken van verwondingen kunnen in de vrucht reeds aanwezig zijn, wanneer namelijk de laatste ontstaan zijn, door eene mishandeling der moeder aan het onderlijf toegebragt.

Hoe onwaarschijnlijk het mogelijke dezer stelling ook moge voorkomen, zoo bezitten wij echter een genoegzaam aantal van waarnemingen, die dezelve bewijzen: Bohn schijnt de eerste geweest te zijn, die deze stelling invoerde, hij zegt uitdrukkelijk: » *Aliquando etiam contingit, gravidas in ventrem gravius percuti non sine abortus metu, imo ejusmodi foetus quoque læsionibus, quae judici conjiciendi et investigandi occasionem ministrent, annon has illi intulerit percutiens matrem, si inprimis stigmata et livores compareant in hujus habitu, ac de doloribus penetrantibus conqueratur eadem. Ubi sane promptus largior, quasdam calcinationes, verbera, similesque vehementiores ictus, gestantis abdominis partibus anticis ac lateralibus potissimum illatos, foetui etiam in-*

interdum sui vestigium inprimere posse, ut caput, v. g. hujus tenellum conquassent, calvariam et artuum quemdam confringant, vasa rumpant (1).

Zoo schreef BOHN, die in 1718 overleed, en, om ons te overtuigen, hoezeer deze groote man de gegevene beschrijving uit de natuur zelve ontleende, behoeven wij daarmede slechts de volgende waarneming te vergelijken in 1817 gedaan, en door den verdienstelijken KOPF medegedeeld (2).

§ 85.

Eene dertigjarige, voor de eerstemaal zwangere vrouw, viel, toen zij 34 weken zwanger was, in een' kuil; zij bleef, met het zwangere onderlijf in denzelven beklemd hangen, en boog hetzelve links tegen den rand der holte, om niet dieper te zinken; zij werd er uitgehaald, en behield verscheidene weken eene pijn in de linkerzijde des buiks, alwaar zij de beweging des kinds niet meer voelde.

In de veertigste week verloste zij snel en gemakkelijk, waarbij het hoofd des kinds voorkwam, van een voldragen en sterk kind, van het mannelijk geslacht. Bij dit kind vond men aan het linkerbeen:

Het

[1] J. BOHN, *de officio medici duplici ect., pag. 659, ejusdem de renunciat. vulner. pag. 161.*

[2] In *dessen. Jahrb. der S. A. K., 10er Jahrg. S. 64 u. folg.*

Het dijbeen naar voren gebogen, en daardoor voor een derde korter dan dat der regterzijde, het scheen- en kuitbeen maakten een' hoek naar voren uitstekende, daar was een lidteeken (bij de geboorte was dit eene kleine wonde, waaruit water vloeide.) En men bemerkte op die plaats duidelijk *callus*, (onmiddelijk na de geboorte was hier eene beenbreuk duidelijk waargenomen); de geleding van den voet met het been scheen ontwricht.

§ 86.

Dit gevoelen, almede door PLOUCQUET aangenomen en met voorbeelden gestaafd (1), is verder door de waarnemingen van SCHMITT (2) en anderen buiten twijfel gesteld.

Is nu eene zoodanige mishandeling als gewelddadig bewezen, zoo ontstaat bij doodgevondene kinderen de vraag, in hoe verre de verwondingen, der vrucht aangebragt, derzelver dood, vóór, onder of na de geboorte, hebben veroorzaakt; deze vraag moet naar de algemeene regelen van de doodelijkheid der wonden beantwoord worden (3), waarbij de

(1) *Diss. de laesionib. mechan., simulacrisque laesionum foetui in utero contento accidentibus ect., Tübing.* 1794.

(2) *Abhandl. der Phys. Med. Societ. zu Erlangen, Bd.* 2 *S.* 67.

(3) HENKE, *Histor. Kritisch. Darstell. der Lehre von der Lethalität der Verletzungen, in dessen Adhandl., Bd.* 1 *S.* 119 *u. folg.*

mate van krachten, der vrucht op elk tijdpunt der zwangerheid eigen, en haar bijzonder leven in de baarmoeder, door den geregtelijken geneesheer verdienen in aanmerking genomen te worden.

§ 87.

Zulke verwondingen en derzelver blijken (§ 83) kunnen al verder het gevolg zijn, niet alleen van eene door kunst volbragte geboorte, wanneer derzelver wijze van ontstaan spoedig en zeker bekend wordt; maar ook, en dit geldt hier vooral, van eene natuurlijke verlossing.

Henke voert ten bewijze hiervan onderscheidene verklaringen der beroemdste verloskundigen aan (1). Roederer zegt (2): »de hersenen der vrucht worden, door eene sterke drukking (namelijk bij de geboorte) zamengedrukt, en de hals wordt zoodanig gespannen, dat de omloop des bloeds in het hoofd wordt belet, en zelfs somtijds de bekkeneelsbeenderen gebroken worden."

Baudelocque schrijft (3), » ik heb reeds bij vele kinderen bemerkt, dat na de beklemming in de geboorte, de beenderen des bekkeneels binnen-

[1] Henke, *Abhandl. Bd. 1, S. 65 u. folg.*

[2] *Elem. art. obstetr.*, § 280.

[3] Zie de plaats van Baudelocque aangehaald bij Henke *Abhandl. Bd. 1, S. 65.*

binnenwaarts ingedrukt, en dikwerf gebroken, en de vaten met bloed opgezet waren; dat geronnen bloed de hersenboezems vulde, zoowel als hetzelve uitgestort was onder het harde hersenvlies, tusschen dit en de bekkeneelsbeenderen, zelfs onder de van de wandbeenderen afgescheiden beenhuid, en op andere plaatsen; en eindelijk, dat bloed tusschen de spieren van den nek was uitgestort."

STEIN zegt (1): »Het hoofd pleegt in zulke gevallen, (wanneer namelijk eene sterke onevenredigheid tusschen hoofd en bekken plaats vindt,) eindelijk, als het ware verbrijzeld te worden."

PLOUCQUET eindelijk heeft deze stelling aangenomen en in de geregtelijke geneeskunde geldend gemaakt (2).

§ 88.

Dit gevoelen van ROEDERER, BAUDELOCQUE en STEIN, op de ondervinding dezer beroemde verloskundigen berustende, wordt voorts door de waarnemingen van SCHMITT, JÖRG en HIRT volkomen bevestigd.

SCHMITT verhaalt, dat eene voor de tweedemaal barende vrouw, een dood kind, door eene natuurlijke, zonder hulp volbragte, geboorte, ter wereld bragt; aan de linkerzijde

 des

[1] *Praktische Anleitung zur Geburtsh.*, § 570.
[2] *Comment. Medic. etc.*, S. 321, § 158.

des voorhoofdbeens werden een diepe indruk en twee scheuren gevonden, waarvan de grootste $\frac{3}{4}$ duim lang, en bij den rand des voorhoofdbeens anderhalve lijn breed was (1).

Het geval door HIRT (2), te *Leipsich* waargenomen, is zeer merkwaardig. Na dat de weeën zes dagen geduurd hadden, bij eene 28 jarige vrouw, die voor de eerstemaal baarde, bragt zij, alleen door de krachten der natuur, onder zwaren arbeid, een dood kind ter wereld; aan het hoofd deszelven vond men bloeduitstortingen in het gezigt, en eene sterke zwelling des hoofds, vooral aan het opper- en achterhoofd; zeer aanmerkelijke verschuiving der bekkeneelsbeenderen; groote bloeduitstortingen onder de huid, zoowel als onder voornoemde beenderen; in het regter wandbeen, waren verscheidene scheuren en spleten; in de huid was eene opening van eenige lijnen breed: deze liep op een duim afstands van de agterhoofdsbovenhoek naar de opperhoofdsbult, en dan, een' stompen hoek makende, naar de kroonnaad; eene andere scheur in de huid ging van den rand des slaapbeens naar

(1) *Abhandl. der Phys. Med. Societ. zu Erl Bd. 2, S. 69.*

(2) *Diss. de Cranii neonat. fissur. ex partu natur., Lips. 1815.* Verkort te vinden in HENKE *Abhandl. Bd. 3, S. 74*, en in KOPP *Jahrb. Jahrg. 9, S. 278—279.* Zie ook JÖRG, *Schrift. zur Beförd. der Kenntn. des Weibes enz., 2er Th., S. 116. u. f.*

naar de opperhoofdsbult; eindelijk liep naar dezelfde bult, van de kroonnaad uitgaande, eene derde scheur.

De beenderen des hoofds waren grooter en sterker dan bij rijpe kinderen gewoon is, de fontanellen waren kleiner, de vliezen in de naden der bekkeneelsbeenderen waren voor een gedeelte sterk uitgerekt.

Het hoofd was zeer scheef, de dwarsche middellijn deszelven was $3\frac{3}{4}$ duim Parijsche maat; hierbij moeten 4 lijnen gevoegd worden, want zoover werd het linkerwandbeen door het regter bedekt; de groote middellijn was $4\frac{1}{4}$ duim, daarbij komt $\frac{1}{4}$ duim, want zoover lag de achterrand des linkerwandbeens op het achterhoofdsbeen.

Het bekken der moeder was door de wijd vooruit stekende schaambeensbult zeer vernaauwd.

§ 89.

Wigand heeft ons, ten opzigte der bijzonderheden, bij 's menschen geboorte in acht te nemen, voorschriften gegeven, wier toepassing op de geregtelijke geneeskunde, ook bij dit punt, niet zonder belang zal wezen.

Als hoofdkenteekenen eener krampwee geeft Wigand (1), onder anderen, de volgende punten op.

(1) De geboorte van den mensch, vert. door C. van Eldik, 1 deel pag. 233 en verv.

De baarmoeder trekt zich wel zamen, doch het kind wordt daarbij meer teruggehouden dan voortgedreven.

De krampwee heeft het eigendommelijke, dat zij in hevigere graden, gedurende eenige weeënverpozingen, aanhoudt; [dus ongemeen langer van duur is dan eene gewone wee].

Zij is met een eigendommelijk, en van de weeënpijn, die door de regelmatige spanning van den mond der baarmoeder ontstaat, zeer wezenlijk onderscheiden gevoel van rekking en spanning verbonden, dat de barende buitengemeen kwelt en verontrust, en dwars door den buik gaat.

Ook zijn de hoogste graden der krampwee van eenen bijzonderen toestand der hersenen vergezeld, die zich door bewusteloosheid, flaauwte en stuiptrekkingen te kennen geeft.

§ 90.

Mechanische drukking, door verkeerde ligging van het kind, [dus ook een te groot hoofd bij een klein bekken], volgens STEIN (1) en HIRT (2), en scheefheid der baarmoeder, volgens den laatsten (3); plotseling werkende koude; het trekken aan eene te korte navelstreng, of aan eenen te vast aangehech-

(1) Zie § 87.
(2) Zie § 88.
(3) Ibidem.

hechten moederkoek; de pijn door Rheumatismus of door andere ziekten der baarmoeder veroorzaakt, worden als de voornaamste aanleidingen van zulk eene krampwee opgegeven: vervuilingen der eerste wegen, borstwaterzucht en andere longziekten kunnen hetzelfde gevolg hebben.

Doch niet alleen de krampachtige toestand komt hier in aanmerking, ook de versnelde en overhaaste verlossing verdient hier onze aandacht; van deze laatste zal eene genoegzaam naauwkeurige beschrijving voorkomen.

» Eindelijk," zegt de verdienstelijke HENKE (1), » geldt hier de angst en de schrik, die bij heimelijk barenden geweldige zamentrekkingen der baarmoeder, en alzoo hevige versnelling eener zware verlossing veroorzaken kunnen."

Over de gevolgen op het kind, door alle deze omstandigheden mogelijk daar te stellen, zie men overigens het gevoelen van WIGAND, door ons op § 69 aangehaald.

§ 91.

Wanneer dus zoodanige verwondingen voorkomen, en het niet met volkomene zekerheid al aanstonds blijkt, dat zij op eene andere wijze ontstaan zijn; zoo moet de geregtelijke

 ge-

(1) *Abhandl. Bd. 3, S. 76.*

geneesheer uit het gestel der moeder, uit hare verklaringen, en uit die der getuigen, bij hare verlossing tegenwoordig, pogen op te maken, of de grond der gevondene beledigingen aan het kind, met waarheid of waarschijnlijkheid, in het werk der verlossing kunnen aangetoond worden.

Ten dien einde, en op dat door dit gewigtig onderzoek het belangrijke doel bereikt worde, moet de geregtelijke geneesheer de beide groepen van teekenen en oorzaken, zoo van kramp als van versnelling der baarmoeder, levendig voor den geest hebben; daarnaar moet hij zijne vragen inrigten, en de antwoorden moeten dan bij hem beslissen, of in eene deze groepen, en in welke van beiden, de beschrijving der plaats gehad hebbende verlossing te vinden zij.

§ 92.

Daar nu die kramp en die versnelling der verlossing hevigheid en aanhoudendheid van de zamentrekkingen der baarmoeder gemeen hebben, en men bij eene oppervlakkige beschouwing beide toestanden verwarren kon, hetgeen over het berigt dadelijk het aanzien der onzekerheid verspreiden zou, zoo is het van belang, dat wij deze toestanden grondig van elkanderen leeren onderscheiden, waar-

toe

toe ons andermaal de groote Wigand, uitmuntende beginselen aan de hand geeft.

Hij zegt (1): »de kramp der baarmoeder trekt alle deelen derzelve, bodem, ligchaam en mond gelijkelijk zamen; bij de overijling zijn bodem en ligchaam in verhoogde werkzaamheid, en de mond is lijdelijk. Kramp komt niet ligt voor, dan in het midden der verlossing, en zoo lang het kind geheel in de baarmoeder is; overijling wordt des te heviger, naar mate het kind verder geboren is; sterk gespierde vrouwen, en bruinetten krijgen meer kramp dan zwakkelijke en blonde; overijling komt voor bij korte, dikke, gezette, welgespierde, maar met slap vleesch voorziene vrouwen: de winter, noord- en noordoosten winden, werken op kramp, niet zoo op overijling; eindelijk voegen wij hier bij, dat, wanneer eene overhaaste verlossing als oorzaak van belediging aan het kind zal aangenomen worden, de overige teekenen daarvan, door een groot hoofd, naauw bekken, scheeve stand der baarmoeder en verkeerde ligging van het kind zeer versterkt worden (2).

§ 93.

(1) De geboorte van den mensch, 1. deel § 32, 28 en 95.

(2) Zie boven §§ 87 en 90, en Henke *Abhandl. Bd. 3. S. 76.*

§ 93.

De volgende waarneming, ons door een' onzer geachtste kunstgenooten (1) medegedeeld, verdient hier, om derzelver belangrijkheid, voorzeker eene plaats.

Op den 29. April 1823, verloste eene 31 jarige vrouw van haar eerste kind; naar het verhaal der vroedvrouw, hadden de weeën lang geduurd en waren hevig geweest, zonder dat het kind vorderde; de verlossing zelve, eenmaal begonnen, ging vrij snel en natuurlijk; zij bemerkte bij het onderslaan aan het voorkomend achterhoofd iets vreemds, dat zich gemakkelijk indrukken liet, en, als veerkrachtig, zijne vorige gedaante hernam; het kind gaf na de geboorte twee of drie snikken, en bleef vervolgens schijndood. Onder de middelen tot herleving, die zij aanwendde, behoorde het inblazen van lucht niet. Het bekken der vrouw was vrij naauw.

De Heer TILANUS werd intusschen geroepen, zijne pogingen, om het kind in het leven terug te roepen waren vruchteloos, hetzelve was dood.

Op de vragen, door dezen geneesheer aan de moeder gedaan, gaf zij in haar antwoord op, dat zij een gevoel van spanning en pijn had

[1] Den Heer C. B. TILANUS, Med. en Chir. Doctor te Arnhem, Lid der Provinciale Kommissie van Geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in Gelderland.

had ontwaard, hetwelk dwars door den buik ging, en volgens hare eigene woorden, de geboorte wel twee uren lang ophield: zij was daarbij echter niet bewusteloos geworden.

De kraamvrouw kreeg den volgenden dag eene tusschenpoozende koorts, die blijkbaar van vuile stoffen in de eerste wegen afhing; deze werden door gepaste middelen in zeer ruime mate ontlast, de koorts hield op, en de vrouw herstelde vrij spoedig.

§ 94.

Op den 1. Mei werd het kind door den heer T. geopend, en daaraan het volgende bevonden.

De achterste helft der wandbeenderen was papierachtig dun, in het linker wandbeen was eene kleine scheur, drie lijnen lang (1); het dunne gedeelte der beenderen was zeer veerkrachtig. Tusschen dat gedeelte en het pericranium was eene uitgebreide bloedvlek, die zich langs de achterbovenste fontanel uitstrekte, zwartachtig van kleur was, doch tevens weinig uitgestort bloed vertoonde; het hoofd had de gewone grootte.

Bij

(1) Hierbij kan natuurlijk niet uitgemaakt worden, of die scheur door de zamentrekking der baarmoeder, of door de hand der vroedvrouw, bij het onderslaan, veroorzaakt werd; in beide gevallen is echter deze waarneming voor de geregtelijke geneeskunde zeer belangrijk.

Bij de opening der borst, lag het hart in deszelfs zakje geheel bloot; de regter long lag achter in de borstholte; de linker long was achter het hart bijna geheel verborgen; de regterlong was *donker rood zwartachtig* van kleur, de zelfstandigheid dezer long was op het gevoel, knappend, en tevens los; de linkerlong was *bleekrood*, vast en niet knappend; dezelve was op het gevoel zeer zacht. Uit de regter long werd een stuk gesneden, bij die doorsnede nam men een sissend geluid waar, er liep vrij wat zwart bloed uit, en luchtblaasjes lieten zich uitdrukken, dit stuk *dreef volkomen*; van de linker long werd mede een stuk afgesneden, en in het water gedaan, hetzelve *zonk dadelijk*, bij deze laatste doorsnede ontwaarde men geen bloed, geen sissend geluid, en geene luchtblaasjes ontwikkelden zich (1).

Aan

(1) Wij ontvingen de mededeeling dezer waarneming, toen het gedeelte van dit werk dat over de longenproef handelt, reeds ter perse pas; wij kunnen echter niet nalaten eenige gevolgtrekkingen uit dit geval, voor dat gedeelte van belang, op te teekenen.

1°. Ons gevoelen, op de waarnemingen van SCHENK en anderen gevestigd, dat gedeeltelijk zwemmen der longen allezins leven na de geboorte bewijst, wordt door deze waarneming, wanneer wij het gevolg der longenproef met de verklaring der vroedvrouw en met andere teekenen vergelijken, volkomen gestaafd.

2°. De kleur der longen vertoonde hier juist het omge-

Aan den buik was de navelstreng, bleek, week en niet vochtrijk; de opening der buikholte, zoowel als een naauwkeuriger onderzoek van het overige was door de gewone vooroordeelen der ouders niet mogelijk: overigens verdient hier nog aangemerkt te worden, dat het kind, volgens de rekening der moeder, 14 dagen te laat geboren werd, en dus zeker volkomen rijp was, waarmede dan ook de teekenen van rijpheid overeenstemden.

§ 95.

Bij deze verlossing vinden wij derhalve de oorzaken en verschijnselen, die wij boven, als tot de krampweeën behoorende, opgaven; daardoor en door de bloedvlek aan de binnenzijde der bekkeneelsbeenderen, wordt het zeer waarschijnlijk, dat de breuk dezer beenderen aan de krampachtige zamentrekking der baarmoeder moet worden toegeschreven, hoewel, gelijk wij boven reeds aanmerkten, het onderslaan der vroedvrouw hier mede in aanmerking verdient te komen; in het eerste geval zou dus deze waarneming van Tilanus die van Schmitt, Jörg en Hirt bevestigen; zij wordt echter, door de mogelijkheid der laatste oor-

gekeerde van hetgeen men als regel heeft willen doen gelden; een nieuw bewijs derhalve dat de kleur met regt als een onzeker teeken door Schmitt, Günther en anderen beschouwd wordt.

oorzaak aan te nemen, van een uitgebreider belang dan voornoemde waarnemingen, wijl zij ons leert opmerken, dat, bij eene natuurlijke geboorte, zonder eigenlijke verloskundige hulp, de gewone middelen van onderzoek breuken der bekkeneelsbeenderen zouden kunnen veroorzaken, vooral wanneer eene buitengewone dunheid derzelven dit gemakkelijker maakte; op alle welke bijzonderheden bij ieder voorkomend geval dus naauwkeurig verdient gelet te worden.

§ 96.

Zware hoofdwonden, breuken der bekkeneelsbeenderen, doodelijke schudding der hersenen, bloeduitstorting in dezelve, enz., kunnen veroorzaakt worden wanneer het kind, bij de geboorte, plotseling, uit de geslachtsdeelen der moeder op den grond of op een hard ligchaam nederstort.

Dit kan gebeuren, terwijl de moeder, door de geboorte des kinds verrast, staande, zittende of knielende door de verlossing wordt overvallen.

Aldus spreekt de beroemde Henke (1) deze belangrijke stelling uit; hij zelve heeft er zeer veel aan toegebragt, om, door verzameling van waarnemingen en het oplossen van bedenkingen, die stelling in zulk een helder licht

(1) *Abhandl. Bd. 3, S. 5.*

...t te plaatsen, als waarin zij ons tegenwoordig verschijnt; de voornaamste verdienste komt echter ook bij dit punt aan den betreurden WIGAND toe, die ons de bouwstoffen leverde, waarop onze meer zekere grondstellingen gevestigd zijn, gelijk dit overvloedig blijken zal.

In de behandeling van dit belangrijke punt zullen wij eerst de waarheid van bovengenoemde stelling, door het getuigenis der grootste geneeskundigen, bewijzen; zoowel als door onbetwistbare voorbeelden op te geven, die daarvan voorhanden zijn; vervolgens zullen wij zien, welke omstandigheden bij het doodgevonden kind, en welke bij de van kindermoord verdachte moeder in aanmerking verdienen te komen, om de waarde van zulk een voorgeven, of van ons vermoeden, in bijzondere gevallen, juist te doen beoordeelen.

§ 97.

Eerst derhalve het gevoelen der geneeskundigen op de ondervinding gevestigd, en de uitspraak der laatste zelve.

METZGER zegt (1): »Het baren in eene staande houding is zeer gewoon, en er komen vele voorbeelden daarvan bij de waarnemers voor; het gevolg is meestal verscheu-

(1) *System.* § 360 *not. a.*

ring der navelstreng, en eene doodelijke kneuzing des hoofds, of verdrinken des kinds, wanneer de barende in het water stond." Hij beroept zich hierbij op de waarnemingen van ELSNER, ESCHENBACH, DANIEL en BÜTTNER, en voegt er bij (1), dat zulks ook zittende en knielende der barende gebeuren kan.

ROOSE drukt zich over dit punt aldus uit (2): »Bij de beoordeeling van hoofdwonden der pasgeboren kinderen, behoort men niet te vergeten, dat deze gedurende eene zware verlossing ontstaan kunnen; (zie boven § 87) dat verder de geboorte ook plotseling, terwijl de moeder stond of zat, voor kan vallen, zoodat het kind op den grond stortte."

CURT SPRENGEL zegt (3): »Het gebeurt dikwerf, dat meisjes, overigens van goede zeden, doch door verleiders ten val gebragt, hare zwangerheid niet bekennen willen, om de schande te ontduiken; terwijl zij er ook dikwijls onkundig van zijn.

Wanneer zulke ongelukkigen door den angst en de pijnen, de geboorte voorafgaande, overvallen worden, begeven zij zich, niet wetende wat dit beduidt, op een heimelijk ge-

(1) *L. c.* Zie ook de aanmerkingen van GRUNER en REMER aldaar.

(2) *Grundr. Med. gerichtl. Vorles.* § 283.

(3) *Institut. Med. Tom.* 6 *part.* 2 § 57.

gemak, en verlossen veelmalen geheel onverwacht; de vrucht, op een' steen, in een' put of op den grond gestort, verliest alzoo op verschillende wijze het leven."

Ernst Platner heeft het volgende (1): »Met het voorgeven eener snelle en onverwachte verlossing komt ook dikwerf gelijktijdig dat voor, waardoor men, ter afwering der verdenking van kindermoord, een' hevigen val des kinds (bij de geboorte namelijk) op den grond voorwendt; hoezeer ik nu niet twijfele, of zulks wordt door velen meer uit inzigten, dan op grond der waarheid verklaard; zoo is het op zich zelven toch zeer mogelijk, dat de vrucht, onder het afbreken der navelstreng, op den grond vallen, en eene zware verwonding bekomen of eene schudding der hersenen ondergaan kan."

Henke voert hierbij nog de eensluidende verklaringen van Schmidtmüller, Wildberg, Masius en Klose aan (2), die wij kortheidshalve niet zullen herhalen, en zegt (3), dat hij in Hebenstreit en anderen dezelfde leer gevonden hebbe.

§ 98.

Gevallen, waarin, zoo als wij uit de vergelijking van dezelve met de regelen van onder-

 schei-

(1) *Quaestion. Med. Forens. Part. 18 pag. 6.*
(2) *L. c., S. 6—7.*
(3) *Ibidem. S. 8.*

scheiding, beneden op te geven, overtuigend zien, geenerhande twijfel kan overblijven omtrent den val des kinds op den grond bij eene snelle verlossing, als oorzaak van verwonding en dood, komen voor van HENKE (1), van KLEIN (2), van REHBERG (3) van PFEUFER (4), van DORN (5); wij kunnen bij deze gevallen een ander voegen, ons zelven voorgekomen, en waarin de bewijzen voor den dood des kinds, op de wijze waarover wij handelen, zoo talrijk voorhanden waren, dat de uitspraak met volkomene zekerheid volgen kon.

§ 99.

In eene verhandeling van den heer LECIEUX over kindermoord (6) wordt, onder andere proeven, ook een aantal derzulken opgegeven, die, in de *Hospice de la Maternité* te Parijs, met lijken van pasgeboren kinderen gено-

(1) *Abhandl.*, *Bd.* 1, *S.* 69—71.

(2) *Ibidem. Bd. 3*, *S. 50.*

(3) PYL's *Aufzätze u. Beobacht. aus der G. A. W. Samml.* 7, *S.* 139. Ook in HENKE's *Abhandl. Bd.* 3, *S. 68.*

(4) HENKE *Zeitschrift für die S. A. K.*, 1er *Jahrg.* 1821, 2es *Heft*, *S.* 332.

(5) HENKE *ibidem*, 4es *Heft*, *S.* 380 *u. folg.*

(6) *Medecine legale*, *ou Consider. sur l'Infanticide ect. par Lecieux*, *Renard*, *Laisné et Rieux*, *M. M. D. D. Par. 1819*, *S. 27.*

nomen zijn, welke men op den grond liet vallen.

Onder 15 kinderlijken, die men, met het hoofd naar beneden, 18 duim hoog, op een' geplaveiden grond vallen liet, bekwamen er 12 eene langwerpige, of eene stervormige breuk, in het eene of in beide wandbeenderen.

Bij 15 andere kinderlijken, die men, 36 duim hoog, vallen liet, hadden wederom 12 dezelfde breuken, die zich bij eenige echter tot over het voorhoofdsbeen uitstrekten.

Indien men de lijken van nog grootere hoogte vallen liet, zoo werden de vliezen tusschen de naden des bekkeneels verslapt, ook wel verscheurd; de vorm der hersenen was dan dikwijls veranderd, somtijds werden bloeduitstortingen gevonden, die door verscheuring der vaten ontstonden (1), en alleen dan, wanneer de beenderen zeer week en buigzaam waren, werden dezelve niet gebroken.

Teregt zegt HENKE (2), en wij volgen met genoegen dezen raad: » Deze waarnemingen verdienen voorzeker bij het beoordeelen der gevolgen, van den val der kinderen op den grond,

[1] Een nieuw bewijs, dat deze uitstortingen van bloed een zwak bewijs voor leven na de geboorte daarstellen.

[2] *Zeitschr. für die S. A. K.*, 1 *Jahrg.* 1821, 2. *Heft*, S. 430.

grond, bij onverwachte snelle verlossingen, in aanmerking te komen."

§ 100.

Tegen deze stelling nu, door de uitspraak der grootste geneesheeren, der ondervinding en van opzettelijke proeven bevestigd, heeft zich de beroemde KLEIN verzet (1): hij gaf aanleiding, dat in het koningrijk *Wurtemberg* van alle plaatsen, door deskundigen, over den val der kinderen op den grond bij de geboorte, en deszelfs gevolgen, waarnemingen werden ingezonden; die waarnemingen moesten, zoo luidde het voorschrift, betrekking hebben tot moeders, die hare zwangerheid niet verborgen, of, als gehuwd, daartoe geene reden hadden, en die staande, zittende, of knielende verlost waren, zoo dat het kind op den grond viel.

Alzoo werden ruim 250 gevallen bekend, en KLEIN zegt: » onder dit getal van kinderen bevindt er zich niet een, dat met zekerheid gezegd kan worden, door den val gedood te zijn; niet een enkel kind met breuken der bekkeneelsbeenderen, met aanmerkelijke hoofdwonden; niet een, waarop deze val den

[1] *Bemerkungen über die bisher angenommnen Folgen des Sturzes der Kinder auf den Boden, bÿ schnellen Geburten, von* Dr. C. C. KLEIN, *Stuttg. 1817.*

den geringsten, duurzaam nadeeligen invloed gehad hebbe, komt daaronder almede voor (1).

Onder deze 250 tot 300 gevallen, zijn 44 van ongehuwde moeders, die hare zwangerheid niet verborgen hadden, 4 andere hadden dit wel gedaan; 4 gevallen konden als kindermoord beschouwd worden; er blijven aldus meer dan 200 gevallen van gehuwde vrouwen, bij welke het kind, onder de geboorte, op den grond stortte: onder alle deze gevallen waren er voorts 21 van vrouwen, die voor de eerste maal baarden.

Bij dit alles ontkent KLEIN (2) de mogelijkheid der doodelijke verwonding, bij zulk een' val, niet, en wil alleen aanduiden, dat zulks niet noodwendig het geval wezen moet: eene zeer juiste gevolgtrekking uit deze gevallen, die wij, met voorbijgang van min bewijsbare afleidingen des Heeren KLEIN, gereedelijk aannemen, zonder die echter, buiten nadere bepaling, op de gevallen, waarbij heimelijk baren en verdenking van kindermoord plaats hebben, te kunnen toepassen; wijl, hetgeen in de waarnemingen door KLEIN medegedeeld, als een noodzakelijk kwaad beschouwd kan worden, alle die voorvallen, een enkel uitgezonderd, betrekking hebben

 tot

[1] KLEIN *l. c.*, *S.* 175 — 176. Zie echter ook HENKE *Abhandl. Bd.* 3, *S.* 15 *u. folg.* GÜNTHER *l. c.* § 90 *u. folg.*

(2) *L. c.*, *S.* 184.

tot moeders, die hare zwangerheid niet verborgen, en van kindermoord niet verdacht waren: dat deze aanmerking (1) hier van belang is, zal onmiddelijk blijken.

§ 101.

Reeds vóór de uitgave van zijn werk over de geboorte van den mensch, schreef WIGAND een' brief aan den verdienstelijken KOPP (2), waarin hij zich aldus uitdrukt:

» De meeste snelle of overhaaste verlossingen ontstaan, volgens de onwedersprekelijkste waarnemingen, door eenen blijkbaar krampachtig ingespannen toestand der baarmoeder (3). (*Tetanus uteri.*)

De ondervinding leert, dat deze *Tetanus uteri* door niets zoo snel en ligt wordt voortgebragt, als door schrik, angst en vrees.

Daar nu kindermoordenaressen (liever heimelijk barende en van kindermoord verdachte personen) zeer zeker immer onder vrees en grooten angst baren, daar zij verder, gelijk althans alle mijne tot hiertoe gedane onderzoekingen bewijzen, zeer snel baren, zoo ontstaat de vraag, of dit snelle baren niet, al-

(1) Verg. HENKE, *Abhandl. Bd.* 3, *S.* 63—64.

(2) KOPP, *Jahrb. der S. A. K.*, 9er *Jahrg.*, *S.* 116—120.

(3) Met de eigenlijke kramp der baarmoeder, (*spasmus uteri*) niet te verwarren. Zie boven § 92.

althans negen van de tien malen, het gevolg van zulk een' krampachtigen toestand der baarmoeder is, door schrik en angst en vrees veroorzaakt."

§ 102.

Uit deze stellingen van WIGAND, die hij in zijn werk over de geboorte van den mensch, zoo als blijken zal, verder uit één heeft gezet, leidt HENKE (1) de volgende, voor ons oogmerk hoogst gewigtige, bijzonderheden af.

1°. »Bij de snelle verlossingen der heimelijk barenden, bij welke schrik, angst en wanhoop de geweldige zamentrekkingen der baarmoeder bevorderen, werkt deze uitdrijving der vrucht met grooter geweld en met eene uitlating van kracht, die bij de meeste vrouwen, in haar gemoed niet zoo verontrust, geene plaats zal hebben.

2°. Wanneer bij heimelijk barenden, het storten der kinderen op den grond menigvuldiger voorkomt (2), dan bij verlossingen, die niet

(1) *Abhandl. Bd.* 3, *S.* 63 *u. folg.*

(2) En alzoo ook meermalen, naar waarheid, kan worden voorgegeven, als Dr. KLEIN gelooven wil. — In een geval op den 5. October 1821 voorgevallen, verklaart eene Kommissie van Wurtembergsche geneesheeren, « dat het niet te ontkennen is, dat de zeer snelle geboorte van een niet geheel voldragen kind *niet zelden* den schijndood des laatsten ten gevolge heeft, die bij gebrek

niet heimelijk zijn, zoo verdienen hier de hulpeloosheid der eerste en de werking van derzelver opgewekte hartstogten in aanmerking te komen."

Wij zien uit deze aanmerkingen van HENKE, dat kinderen van heimelijk barenden, door de grootere kracht, waarmede zij op den grond storten, beledigingen en verwondingen aan het hoofd kunnen ontvangen, die men, naar de waarnemingen van KLEIN, bij niet heimelijk barenden gedaan, niet in zulk een' graad verwachten kan, en die men in de laatste gevallen, luid de ondervinding, ook niet of hoogst zeldzaam aantreft.

Wij zien tevens van hoeveel belang het, bij het onderzoek van kindermoord, ook in dit opzigt zij, dat uit de stukken blijken kunne, of, en in welke mate, de voornoemde hartstogten op de barende werkten.

§ 103.

Ondanks de tegenwerpingen derhalve door KLEIN

brek der noodige hulp, ligtelijk in verstikking en beroerte, in den dood overgaan kan. (1)

Men ziet uit deze verklaring dat de invloed, dien de tegenwerpingen van KLEIN vroeger op de Wurtembergsche geneesheeren mogt gehad hebben (2), reeds merkelijk verzwakt is. *Opinionum commenta delet dies, naturae judicia confirmat.*

(1) HENKE, *Zeitschr. für die S. A. K.*, *3er Heft für 1822*, *S. 54*

[2] Zie HENKE *Abhandl.*, *Bd. 3*, *S. 40 u. ff.*

KLEIN in het midden gebragt (1), geldt in de geregtelijke geneeskunde de stelling, en moet dezelve gelden, dat de val der kinderen op den grond of op een hard ligchaam, die door snelle verlossing, waarbij de moeder staat, zit, of in eene gebogene houding zich bevindt, veroorzaakt wordt, kan te weeg brengen: gevaarlijke verwondingen, als breuken der bekkeneelsbeenderen, kwetsuren, bloeduitstortingen op en onder het bekkeneel, schudding der hersenen (2), afscheuring der navelstreng, digt bij den navel, en door dit alles en de gevolgen daarvan, verdooving, verlamming, onmagt, schijndood, verbloeding, en eindelijk, den dood van het aldus gevallen kind (3).

Hetzelfde verklaart de verdienstelijke PFEUFER [4]. »Bij het uitschieten der kinderen uit de geslachtsdeelen der moeder, en derzelver storten op den grond, zal men toch wel in de eerste plaats merkbare veranderingen in die ligchaamsdeelen (des kinds) aantreffen, die onmiddelbaar op den grond komen, en daar dit, onder de gegevene omstandigheden, (snelle verlossing) slechts met het hoofd het geval kan zijn; zoo zullen de sporen van uitwendig geweld

(1) Aan deze tegenwerpingen hecht ook REMER te veel gewigt. Zie denzelven bij METZGER, *System.* § 360 *not. b.*

[2] Zie een treffend voorbeeld daarvan uit PYL's *Aufsätze* bij GÜNTHER, *l. c.* § 90.

[3] HENKE *Abhandl. Bd.* 3, *S.* 65—66.

[4] In HENKE *Zeitschrift für die S. A. K.*, 1. *Jahrg.* 2. *Heft*, *S.* 323.

weld vooral daaraan voorkomen: dit kunnen nu wezen, bloedvlekken, bloeduitstortingen op en onder de bekkeneelsbeenderen, of verschuiving, breuken, en scheuren derzelve."

§ 104.

Dezelfde geregtelijke geneesheer voegt er echter een weinig verder [1] bij; »deze verschijnselen kunnen, op nog andere wijzen, aan het hoofd des pasgeborenen ontstaan; zij blijven, derhalve, immer een onzeker, tot vestiging van een geregtelijk geneeskundig oordeel, ontoereikend middel."

Dit is volkomen waar, en wij worden dus door deze woorden van zelve geleid, tot het opsporen van zoodanige andere kenteekenen, als, in verband met die verwondingen, een zooveel mogelijk zeker en toereikend middel tot het vinden der waarheid kunnen daarstellen.

Die kenteekenen, wij zeiden dit reeds, bepalen zich of tot het pasgeboren kind, of tot de moeder; daarenboven dienen de plaats, waar de geboorte voorviel, onderzocht, en daarbij de aard van den grond, de tijd van het jaar en andere bijzonderheden, in alle gevallen, opgegeven te worden.

In de opgave dezer kenteekenen, welke den dood van het kind, door een' val op den grond

[1] *Ibidem*, S. 324.

grond bij de geboorte, met zekerheid doen onderscheiden, en die zoo bij het kind als bij de moeder zich voordoen, zullen wij die bepaling volgen, dat wij alle de omstandigheden, die voor het voorgeven van zulk een ongeluk meest gunstig zijn, aanteekenen; dat is, wij znllen nagaan, welke verschijnselen in het dood gevonden kind, welke andere omstandigheden bij de moeder en elders moeten voorkomen, om ons met genoegzame zekerheid te doen verklaren, dat het kind op de meergenoemde wijze omgekomen zij: daaruit zal men dan door omkeering de bewijzen voor het tegendeel ligtelijk kunnen opmaken.

§ 105.

Het zal echter naauwelijks noodig wezen te herinneren, dat niet alle die omstandigheden in elk geval moeten voorkomen, om ons oordeel te vestigen: de natuur is aan zoovele toevalligheden onderworpen; haar na te sporen is somtijds zoo moeijelijk; gevallen, waarbij verdenking van kindermoord plaats vindt, zijn doorgaans zoozeer met den sluijer der achterhoudendheid, van onopregtheid, bedekt, dat wij in de minste gevallen, zulk eene volledigheid van bewijzen verwachten kunnen.

De geregtelijke geneesheer is, in de uitoefening zijner kunst, aan deze onvolkomenheid ge-

gewoon, hij weet het van elders, dat er talrijke ziekten werkelijk verschijnen, terwijl nu het eene, dan het andere der hoofdteekenen ontbreekt, waaraan men die ziekten pleegt te erkennen.

Toegerust, derhalve, met de volkomene kennis der bijzonderheden, die wij gaan beschouwen, zal hij, door zijn eigen onderzoek en door zijnen invloed op dat van den regter, alles aanwenden, om de vergelijking derzelven met het onderhavige geval volkomen te doen zijn; naar mate dan meerdere of mindere dier verschijnselen in zulk een bepaald geval voorkomen, zal zijne uitspraak bevestigend, twijfelachtig, of ontkennend uitvallen, en hij zal alzoo de volledige bewustheid verkrijgen aan zijnen pligt voldaan te hebben.

§ 106.

Het kind moet klein wezen.

Wigand zegt [1], dat het kind wel matig groot, doch met vaste stijve spieren voorzien moet zijn: wij hebben boven de lengte van een voldragen kind (zie § 10) opgeteekend, daarnaar moet dus de beslissing van deze bijzonderheid gerigt worden, hoewel ons Wigand's bepaling hier veel belangrijker voorkomt.

De

(1) De geboorte van den mensch, vert. door Dr van Eldik, 1. deel pag. 76 § 29.

De middellijnen van het hoofd en de breedte der schouders moeten beneden de gewone lengte zijn.

Lecieux [1] bepaalt de volgende lengte voor de middellijnen des hoofds bij een voldragen kind; de kleine of dwarsche middellijn 85 milimêtres, of nagenoeg $3\frac{1}{2}$ duim; de groote middellijn 110 milimêtres of 4 duim; de schuinsche middellijn 150 milimêtres of bijna 5 duim.

Een onbekende zegt [2], dat de kleine middellijn gewoonlijk $3\frac{1}{4}$, de groote $4\frac{1}{4}$ duim lang is, terwijl hij de breedte der schouders op $4\frac{1}{4}$ duim bepaalt.

Bij een voldragen kind wordt door Schlegel [3] opgegeven de breedte der schouders te zijn, 4 duim $5\frac{1}{2}$ lijn, oude Parijsche maat.

Bij Henke [4], vinden wij de middellijnen des hoofds bij een voldragen kind aldus opgeteekend, dat de kleine middellijn 3 duim en 2 lijnen, de schuinsche 5 duimen lang was.

Klein [5] vond bij een voldragen kind de dwar-

[1] Zie Henke, *Zeitschr. für die S. A. K.*, 1er *Jahrg.*, 2. *Heft*, S. 427.

[2] Henke *Zeitschr. für die S. A. K.*, 2er *Jahrg.* 1 *Heft*, S. 181.

[3] Henke *Zeitschr. für die S. A. K.*, 1er *Jahrg.* 1 *Heft*, S. 335.

[4] *Abhandl.*, *Bd.* 3, *S.* 51.

[5] Kopp, *Jahrb.* 10er *Jahrg.*, *S.* 57,

dwarsche middellijn $3\frac{1}{2}$ duim, de schuinsche 5 duim, en de regte $4\frac{1}{4}$ duim, Parijsche maat.

Eindelijk wordt bij een voldragen kind opgegeven [1], de dwarsche middellijn $3\frac{3}{4}$ duim, de regte $4\frac{1}{4}$ duim.

Op deze bepalingen en waarnemingen zal dus de geregtelijke geneesheer zijn gevoelen over de hoegrootheid des hoofds kunnen vestigen; het verschil, dat bij deze onderscheidene opgaven voorkomt, is zeker vooral aan de verscheidenheid der aangewende maten toe te schrijven; de bepaling van LECIEUX, door waarnemingen op meer dan 1500 kinderen gevonden, schijnt allezins als maatstaf te kunnen gebruikt worden.

§ 107.

De navelstreng moet niet afgesneden, maar afgescheurd, en wel digt bij den navel, op een of twee duimen afstands afgescheurd zijn; deze bepaling berust vooreerst op de natuurkundige noodwendigheid, dat de navelstreng, wanneer het kind bij de geboorte valt, digt bij den navel afscheure (2); zij wordt door HENKE (3) en CAMPER (4) erkend, en eindelijk door de ondervinding bevestigd, gelijk men in de meeste der

[1] *Ibidem*, *S. 70.*

[2] Wanneer dezelve namelijk niet te lang is, en de moederkoek achter blijft.

[3] *Abhandl. Bd.* 3, *S.* 66.

[4] *L. c.* pag. 116.

der op § 98 aangehaalde gevallen zien kan: daarentegen treffen wij bij HENKE (1) een geval aan, waar dit ongeluk werd voorgegeven en als onwaar bewezen, en in dit geval was de navelstreng *lang* aan het kind. In een ander geval van kindermoord (2), waarbij men de overblijfselen der lijken van zes andere kinderen vond, gaf de beklaagde in haar eerste verhoor op, dat het kind haar op een' trap, bij de geboorte, was ontvallen; uit alle omstandigheden bleek echter de ongegrondheid van dit voorgeven, — want de navelstreng was afgebonden! en zeven duim lang. Het zou gemakkelijk zijn bij deze voorbeelden meer dergelijke te voegen.

De navelstreng moet voorts bros en vochtrijk zijn, om dat zulk eene ligter afscheurt.

§ 108.

Het kind moet blijken dragen, dat hetzelve kort na de geboorte overleden zij.

Deze blijken vindt men vooreerst in de bijzonderheden, de ademhaling betreffende; bij volle gezondheid en sterkte des kinds, vindt men de longen slechts onvolkomen het hart bedekkende, de regter long, die, over het algemeen, het eerst ademt, zal rooder zijn, de linker meer blaauwachtig; het bloed, dat na de eerste ademhaling,

[1] *Abhandl. Bd.* 3, *S.* 41 *u. folg.*

[2] BAUMER bij KOPP, *Jahrb. der S. A. K.*, 2er *Jahrg. S.* 194 *u. folg.*

uit de vaten des onderlijfs naar de longen stroomt, zal nog in groote hoeveelheid in die vaten gevonden worden; eindelijk de bloeduitstortingen, die men aan het hoofd vindt, en die een gevolg van den bloedomloop zijn, kunnen slechts klein wezen.

Deze laatste bijzonderheid zal onmiddelijk nader ontwikkeld worden.

§ 109.

Omtrent den aard der hoofdverwondingen, zoo als die bij kinderen in dit geval voorkomen, leidt Pfeufer uit de ondervinding de volgende bepalingen af, die wij, om het gewigt der zaak, geheel, met zijne eigene woorden, laten volgen [1].

» De plaats, waar zich een bloedvlek bevindt, moet met die des hoofds, waarop het kind nederkwam, naauwkeurig overeenkomen: meest altijd zal dit het bekkeneel zijn; die bloedvlek is niet uitgebreid, maar in eene kleine ruimte omvat. Bij het wegnemen der bekkeneelsbeenderen, moet men op diezelfde plaats eene uitstorting van vochten ontdekken; want het is te vermoeden, dat, bij de fijnheid der hersenvaten, en bij den aandrang des bloeds naar de hersenen, gedurende de verlossing, eene schudding dezer laatste, als het gevolg van

[1] Pfeufer bij Henke, *Zeitschr. für die S. A. K.*, *Jahrg.* 1, *Heft* 2, *S.* 330.

van den geweldigen val bij de geboorte, verscheuring van die vaten veroorzaken zal; waarop dat geweld vooral werkt; doch uit hoofde der teederheid van het kinderlijke ligchaam, en vooral van de deelen des hoofds, zal, onder zulke omstandigheden [1], de dood ook oogenblikkelijk volgen, de bloedomloop ophouden, en het uitstorten van *veel* bloed onmogelijk zijn: daarom zal het uitgestorte bloed, bij de bedoelde wijze van sterven, slechts eene kleine plaats beslaan, en in gewigt onbeduidend wezen [2]."

§ 110.

Gelijk op deze wijze de kortheid des levens na de geboorte, volgens de vrij juiste aanmerking van Pfeufer, bepaald wordt naar den geringen omvang der bloedvlekken en bloeduitstortingen in het kind voorkomende [3], zoo zien wij hier tevens uit op welke plaats en van welken aard deze zijn moeten. Wij voegen hier alleen bij, dat de kneuzing zelve eenvoudig moet wezen, en wanneer het kind op een'

[1] Zie § 96.

[2] Die omvang en dat gewigt moeten dus bij elk geval in getallen uitgedrukt worden, zie Henke, *Zeitschr. für die S. A. K.*, 1*er Jahrg.*, 2*es Heft*, *S.* 333 en *S.* 341.

[3] Men moet de bloeduitstortingen, door de kneuzing voortgebragt, wel onderscheiden van die, welke een gevolg der beroerte zijn, bij zulk een' val; deze laatste kunnen aanmerkelijker wezen.

gelijken grond, en niet tegen een scherp hard ligchaam viel, weinig beduidend.

Pfeufer voegt, ter verdere onderscheiding, bij het bovenstaande nog dit volgende: [1]

»Daarentegen zijn uitstortingen, die door het langzaam zamendrukken des hoofds ontstaan, uitgebreider en van grooteren omvang [2]; de bekkeneelsbeenderen zijn in dat geval blaauwachtig [3]; in de hersenen zijn belangrijke afwijkingen zigtbaar, in het hart (en de longen) zijn blijken van verstikking, enz."

In overeenkomst met deze teekenen van de kortheid des levens na de geboorte, moeten nu de verklaring van de moeder en der getuigen zijn, dat het kind niet of weinig geschreeuwd en zich bewogen hebbe.

§ 111.

Met minderen grond van zekerheid, der aandacht van den geneeskundigen evenwel niet onwaardig, moeten wij hier nog de stelling, door eeni-

[1] Henke, *Zeitschr. für die S. A. K.*, *1er Jahrg.*, *2es Heft*, *S.* 330—331.

[2] Zie dit uitmuntend bevestigd bij de lijkopening van een kind, dat op deze wijze omkwam, in Henke, *Zeitschr. für die S. A. K.*, *2er Jahrg.*, *1es Heft*, *S.* 172 *und folg.*, *litt. D*, *No.* 1, 2, 4.

[3] Zie vooral Kopp *Jahrb.*, *10er Jahrg.*, *S.* 59, waar deze bepaling van den verdienstelijken Pfeufer letterlijk bevestigd wordt door een merkwaardig geval van kindermoord.

eenige Wurtembergsche geneesheeren betoogd, opgeven [1]: » dat namelijk de omtrek van het kind eene spiraalvormige lijn, bij de geboorte, beschrijft; dat alzoo een kind, geboren terwijl de moeder staande is, onmogelijk met het bovenste deel des hoofds den grond het eerst raken kan, maar zoo schuin op denzelven geraken moet, dat het dien het eerst met het oor en den schouder, en wel met beiden te gelijk, gewoonlijk der regter zijde, zal aanraken, en op die zijde blijven liggen.”

Henke (2) merkt hierop teregt aân, dat deze regel bij heimelijk barenden aan zeer vele uitzonderingen zal blijken onderhevig te wezen, sedert Wigand betoogd heeft, dat bij zulke ongelukkigen het kind met ongelijk meer kracht ter wereld komt.

§ 112.

Wanneer wij nu die spiraalvormige beweging bij de geboorte, in verband brengen met die grootere kracht, in de verlossing der heimelijk barenden zigtbaar, zoo volgt daaruit, dat het hoofd op den grond eene zekere wrijving zal moeten ondergaan, waardoor de bekkeneelsbeenderen digter bij elkanderen gebragt, de beschermende kracht der fontanellen opgeheven,

 en

[1] Henke, *Abhandl. Bd.* 3, *S.* 46, en Klein *l. c.* *S.* 205—207.

(2) *Abhandl. Bd.* 3, *S.* 64.

en aanleiding gegeven wordt, dat, door den enkelen val, meer dan een der schedelbeenderen eene breuk ondergaat.

Onder deze bewegingen zal het achterhoofdsbeen, vooral ook door de uitgebreidheid der fontanel, doorgaans vrij van beleediging blijven; de regter zijde des voorhoofdbeens en de beide wandbeenderen zullen meest beschadigd moeten voorkomen.

Wij wagen het niet over de waarde der stelling, die ons tot deze gevolgtrekkingen aanleiding gaf, uitspraak te doen; daar echter de laatste, zoo als wij door eenige voorbeelden zouden kunnen aantoonen, met de ondervinding schijnen te strooken, zoo schijnt de eerste een nader onderzoek waardig te zijn.

§ 113.

Wij gaan thans over tot de beschouwing van hetgeen aan de zijde der moeder plaats vinden moet, om zulk een voorgeven van een' val des kinds op den grond, bij de geboorte, als waar of waarschijnlijk te doen aannemen. Die beschouwing is, tot voor weinige jaren, bij dit punt der geregtelijke geneeskunde, te zeer uit het oog verloren (1); aan Pfeufer en Dorn, aan

[1] Door dit verzuim is buiten twijfel menige moeder van kindermoord verdacht, schuldeloos geofferd; hare opgave, de verlossing betreffende, werd eenvoudig — niet geloofd. De beroemde Büttner verdient hier eene eervolle uitzondering. Metzger *System.* § *358 not. b.*

aan WIGAND vooral, zijn wij uitmuntende bijdragen verschuldigd, die ons in de ontwikkeling van deze beschouwing den grootsten dienst zullen bewijzen.

HENKE zegt (1), » de vraag, of het storten des kinds op den grond, bij de geboorte plaats vond, vordert eene naauwkeurige vergelijking van de ligchaamsgestalte en het gestel der moeder en van het kind; alzoo wijdte des bekkens, verdere ligchaamsgesteldheid der moeder, enz. De vraag, of de verwondingen door den val kunnen ontstaan zijn, laat zich alleen, en dan veelal nog maar met waarschijnlijkheid, beantwoorden, door een naauwkeurig onderzoek van de plaats der geboorte, en na overweging der verklaringen over de wijze van verlossing, waartoe behooren, de stand der barende, hoedanigheid der navelstreng en der nageboorte, de hoogte, van waar het kind viel, enz."

§ 114.

DORN drukt zich hierover meer bepaaldelijk uit; volgens hem, moet de geregtelijke geneesheer, aan zijde der moeder, pogen uit te maken (2):

[1] *Abhandlungen aus dem Gebiete der Gerichtl. Medicin. als Erläuter. zu dem Lehrbuch der G. M.*, *Bd.* 3, *S.* 66.

[2] A. DORN bij HENKE, *Zeitschr. für die S. A. K.*, *1er Jahrg.*, *2es Heft*, *S.* 350 *u. folg.*

» Of de beschuldigde voor de eerstemaal, dan of zij reeds meermalen gebaard heeft; en hoe in dit laatste geval zwangerheid en verlossing afgeloopen zijn; of zij miskramen gehad hebbe; of de verlossingen ligt of zwaar, snel of langzaam waren.

Welke lengte haar ligchaam hebbe; [dit is van belang, om de hoogte te kunnen berekenen van waar het kind viel] welke de lengte der verschillende middellijnen van haar bekken zij, hetgeen een zeer voornaam punt uitmaakt (2).

Hoedanig hare laatste zwangerheid verloopen zij, en op welken tijd de verlossing plaats had; zoowel in het algemeen, als met betrekking tot het tijdstip der zwangerheid.

Of zij, voor de eerstemaal gebaard hebbende, wist, wat bij eene verlossing gewoonlijk geschiedt; hoe dezelve bij haar volbragt werd; hoe lang vóór dezelve de weeën begonnen, of zij met die hevigheid onverwacht en plotselijk begonnen, en hoe zij zich daarbij gedroeg; of zij om het onderlijf kleederen aan had of niet, of zij met of zonder bijstand, alleen, of in bijzijn van anderen, verloste; of bij dag of bij nacht; bij het licht of in den duis-

[2] Deze zijn de afmetingen der middellijnen van het bekken: 1°. der bovenste engte, *conjugata* $4\frac{1}{2}$ duim, *transversalis* $5\frac{1}{2}$ duim, *obliqua* 5 duim; 2. der onderste engte, de voorachterste $4\frac{1}{2}$ duim, de dwarsche 4 duim.

duister; in eene staande of bukkende houding; in welken omtrek, en op welke plaats daarvan, de verlossing voorviel; of de lucht warm of koud was; of zij bij de verlossing zelve hand aanlegde om die te bevorderen; of het kind en de nageboorte te gelijk geboren werden; of de navelstreng van zelve afgescheurd of door de hand der moeder afgebroken, en dan, of dezelve al of niet afgebonden, en of dit spoedig of eerst later geschied zij; of de barende gedurende of dadelijk na de verlossing onmagtig geworden zij en hare bewustheid verloren hebbe, en hoelang die toestand aanhield; eindelijk of zij bij de verlossing al of niet veel bloed verloor?"

De bedoeling van een gedeelte dezer uitmuntend gestelde vragen valt van zelve in het oog; die der overige zal uit het vervolg duidelijk worden.

§ 115.

PFEUFER zegt [1]: » De wijze, waarop eene menschelijke vrucht ter wereld komt, gebeurt onder de gunstigste omstandigheden zelden zoo snel [2], dat de barende niet ergens een steunpunt vinden zou, waardoor het uitschieten des kinds uit de deelen der moeder verhinderd worden kan. De duur eener geheel re-

(1) HENKE *Zeitschr. für die S. A. K. 1er Jahrg. 2er Heft, S. 326. u. folg.*
(2) Zie echter boven § 101.

regelmatige verlossing wordt over het algemeen van 12 tot 24 uren bepaald: de tijdruimte tusschen het intreden des kinds in den mond der baarmoeder tot aan de geheele volbrenging der geboorte, zal, bij de grootste inspanning, misschien 10 tot 15 minuten bedragen; ja ik wil zelfs toegeven, dat het gansche werk der verlossing, zonder merkbare voorboden, in een vierde uurs afloopen kan; zoo zal toch deze snelheid slechts in hoogst zeldzame gevallen zulk een' val des kinds bij de geboorte veroorzaken, dat hierdoor merkbare veranderingen aan het hoofd ontstaan: want zelden zal eene barende in eene regtopstaande, steeds meer in eene zittende houding, of voor of achterwaards tegen iets leunende, de weeën doorzetten. Onder deze omstandigheden zullen hare kleederen het geweld van den val reeds iets verminderen; dit is des te waarschijnlijker, daar, bij het begin der hevige weeën, het regtopstaan der barende, bijna onmogelijk, en zij wel tot eene meer gebogene houding gedwongen wordt."

§ 116.

Pfeufer gaat verder aldus voort:

» De moeder moet hare zwangerheid niet verborgen, maar aan de eene of andere be-

voeg-

voegde persoon ontdekt hebben (1); zij moet zich over de voorbereiding voor hare verlossing zoowel, als tot verzorging van haar kind, kunnen verklaren."

Zij moet van eene gezonde ligchaamsgesteldheid wezen, zonder gebreken, en volkomen gezond; vooral moeten geene ziekten of gebrekkige vorming der geslachtsdeelen bij haar aanwezig zijn; het bekken moet wijd, met de middellijnen van het hoofd des kinds buiten evenredigheid wezen; de hoogte moet bepaald worden, van waar het kind op den grond zou gestort zijn (2).

Ten opzigte der verlossing moet worden uitgemaakt, of het lamsvliesvocht in behoorlijke hoeveelheid voorhanden was; of het overvloedig dan of het in te kleine hoeveelheid aanwezig was; of het ten behoorlijken tijde, en niet te vroeg wegvloeide; of het kind eene natuurlijke plaatsing en geene gebreken had. Gebrek aan lamsvliesvocht, vroegtijdige wegvloeijing deszelven, verbeende fontanellen, waterhoofd, om-

(1) Dit zal veelmalen het geval niet wezen, wel verre echter van daaruit alleen een' grond van beschuldiging te halen, moeten wij er veelmeer de bewijzen in trachten te vinden, voor de versnelde verlossing, den val des kinds, en den dood deszelven: op welke wijze dit geschieden moet, zal weldra blijken.

(2) Deze hoogte kan dan vergeleken worden met die in de proeven van Lecieux, waarbij men tevens de grootere kracht der heimelijke verlossingen in het oog houden moet.

omslingeringen vooral en inklemming der navelstreng, onnatuurlijke ligging des kinds maken eene overijlde verlossing onmogelijk; hetzelfde heeft plaats, wanneer de moederkoek aangegroeid (1) of op den mond der baarmoeder geplaatst is; wanneer bloedstortingen (2), krampen en valsche weeën voorkwamen.

§ 117.

Naauwkeuriger nog en meer opzettelijk, dan door deze verdienstelijke mannen geschied is, worden de omstandigheden, die eene versnelde geboorte voorafgaan, vergezellen en volgen, door WIGAND in zijn onschatbaar werk ontwikkeld. Alles, wat die beroemde verloskundige van deze omstandigheden heeft opgeteekend, is voor den geregtelijken geneesheer, op het punt waarover wij handelen, van belang; daar wij echter het voornaamste daarvan, wanneer wij over den psijchischen toestand der moeders moeten spreken, zullen nagaan, zoo verwijzen wij hier naar die afdeeling van dit werk, waar zulks voorkomt; terwijl de gronden, die daar gezegd zullen worden de betrekking tusschen den regter en den geneesheer te regelen,

[1] Hier kunnen wij met PFEUFER niet instemmen; volgens de waarnemingen van WIGAND [l. c. § 30] toch is die aangroeijing eene zeer gewone oorzaak van versnelde geboorte: van de omslingeringen en inklemming der navelstreng geldt hetzelfde.

[2] Ook deze komen bij versnelde verlossingen allezins voor. Verg. WIGAND l. c. pag. 77.

len, ook hier volmaakt te pas komen. Men ziet het toch nu wel reeds in, hoe onzeker en onvolkomen men te werk gaat, wanneer men den laatsten alleen tot het onderzoek des kinds bepalen wil; terwijl de regter, zonder genoegzame bepaling der noodige rigting, een aantal vragen aan de beschuldigde doet, die dikwijls, helaas! door een' ongelukkigen schijn, en door gemis van het juiste verband, tot zeer gewaagde gevolgtrekkingen aanleiding geven (1).

§ 118.

[1] In een geval door Dr. VON JÄGER medegedeeld [2], vinden wij de schouwing van een kind, hetwelk de geregtelijke geneesheeren meenden dat in de geboorte, door de omslingering der navelstreng om den hals, gestorven was. De geneeskundige Kommissie te *Stuttgart*, wees dezelve echter teregt, en verklaarde, dat het kind levend geboren, door den val op den grond, bij de zeer snelle geboorte, bijna van dat leven beroofd, en in dezen toestand door de moeder geworgd was; tot de verklaring der laatste omstandigheid gaf eene nadere bekentenis der moeder, waartoe de Kommissie eene uitmuntende aanleiding gaf, de noodige gronden. Bewijzen van den dood, hoofdzakelijk door de snelheid der geboorte veroorzaakt, waren, in dit geval: onwettige en heimelijke geboorte; de omslingering der navelstreng; blijken van de kortheid des levens na de geboorte; sporen van bloedophooping in de hersenen; afzijn der teekenen van verstikking in het hart en de longen; de gestalte der moeder klein, en haar gestel gezond; de tijd der geboorte van 2 of 3 minuten; onmagt der moeder na de verlossing. Daar de meeste dezer bijzonderheden uit het verhaal der moeder bleken,

zoo

[2] Bij HENKE, *Zeitschr. für die S. A. K.*, 3es *Heft für* 1822, *S.* 43 *u. folg.*

§ 118.

Nu nog een woord over enkele omstandigheden, die noch tot de moeder, noch tot het kind onmiddelijk behooren, en die hier almede in aanmerking verdienen te komen.

Daartoe heeft in de eerste plaats betrekking, een naauwkeurig onderzoek van de plaats, waar de geboorte voorvalt. Er moet uitgemaakt worden, of zich daar een hard en scherp ligchaam bevindt; uit welke stof de grond is zamengesteld; zoo het een weiland is, gelijk niet zelden voorkomt, of dit al of niet, en in welke mate, met gras voorzien was; of het kleigrond of zandgrond is; of er harde kluiten en scherpen voren in zijn; of de slooten met veel of weinig water voorzien waren; of er op den grond teekenen der verlossing aanwezig zijn.

De tijd van het jaar en de aard van het weder moeten bepaald worden: niet alleen kan men daaruit reeds dikwijls met grond de hardheid of zachtheid van den bodem berekenen; maar dit is vooral noodig ter overweging van zekere wijzen, waarop het kind kan omgekomen

men

zoo nam de Kommissie alleen de mogelijkheid dezer wijze van sterven, in dit geval, aan; wanneer echter op alle deze bijzonderheden en op derzelver overeenstemming met de regelen der kunst gelet ware, zou die mogelijkheid wel tot zekerheid, althans tot hooge waarschijnlijkheid, gerezen zijn; het kinderhoofd en het bekken der moeder waren niet gemeten.

men zijn; terwijl ook de invloed van beiden op de verlossing in sommige gevallen zeker, en alzoo een punt is, dat men niet onopgemerkt voorbij mag gaan. —

§ 119.

Het verdient verder, bij het beoordeelen van vermoedelijken kindermoord, in aanmerking te komen, dat een gedeelte der bekkeneelsbeenderen door eene gebrekkige vorming ontbreken kan. HENKE zegt (1) dat van zulke openingen der beenderen de randen meer stomp zijn; dit en het afzijn van uiterlijke wonden en kwetsuren, geeft hij in dat geval als middelen van onderscheiding op.

Men kan hierover verder de schrijvers raadplegen door GÜNTHER (2), op dit punt aangehaald.

Dat voorts beledigingen, aan het hoofd des kinds, ook door dieren kunnen veroorzaakt worden, zal in de volgende afdeeling geleerd worden.

Nog moeten wij, alvorens van de verwondingen des hoofds af te stappen, hier bijvoegen, dat wonden, met werktuigen voortgebragt, en alzoo erkend, zware verdenking, en naalden of andere scherpe ligchamen, in de fontanel-

(1) *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 72.
(2) *L. c.* § 93.

nellen, den mond, de keel, enz., gevonden, genoegzame zekerheid van gepleegden kindermoord geven.

§ 120.

Bijzondere melding verdienen hier voorts de ontwrichtingen der hals- en rugwervelen, waardoor eene drukking en belediging van het ruggemerg ontstaat, die het leven oogenblikkelijk kunnen doen ophouden: eene buitengewone beweegbaarheid des hoofds moet ons hier vooral aan doen denken. Wanneer zij bij een levend kind zijn daargesteld, zoo vindt men bloedvlekken en bloeduitstortingen; de laatste tusschen de huid en de spieren, en in het wervelkanaal. Henke zegt, dat door eene zware geboorte en door een' val op den grond bij de verlossing, deze ontwrichtingen kunnen ontstaan (1); schoon wij dit in het algemeen niet gaarne ontkennen zouden, bevreemdt het ons echter dat wij daarvan in de proeven van Lecieux (§ 99) volstrekt geene melding gemaakt vinden; dit bewijst althans, dat de tweede wijze van ontstaan zeldzaam moet wezen; het hoofdonderzoek tot ontdekking der waarheid zal hier, als bij de verwondingen des hoofds, vooral op het gestel der moeder en de wijze der verlossing gerigt moeten worden, waarvoor de regelen boven zijn opgegeven.

§ 121.

[1] *Abhandl. Bd.* 1, *S.* 73.

§ 121.

Bloedverlies komt voor als een voornaam gevolg der verwondingen bij kinderen, en zoo, als oorzaak des doods; het komt tevens voor, door eene verkeerde behandeling der navelstreng te weeg gebragt: tot de behandeling van de eene en andere dezer bijzonderheden, gaan wij thans over.

Bij wonden der kinderen is het vooreerst de vraag, of dezelve gedurende het leven, of na den dood des kinds zijn toegebragt: deze vraag wordt beantwoord:

1°. Door de teekenen, die het leven na de geboorte, als aanwezig, of als niet bestaan hebbende, leeren kennen.

2°. Door eene naauwkeurige beschouwing der opgaven door beklaagde en getuigen van het werk der verlossing, en van de oorzaken, die het kind van het leven zouden beroofd hebben, gedaan.

3°. Door enkele bijzondere teekenen in de wonden op te merken, die hier meer of min zekerheid geven kunnen.

De beide eerste punten worden in andere gedeelten van dit werk ontwikkeld, over het derde moeten wij ter dezer plaatse, een woord zeggen.

§ 122.

De teekenen die aanduiden moeten, dat wonden gedurende het leven zouden zijn aangebragt,

bragt, worden door GÜNTHER aldus opgegeven [1].

Bloeduitstortingen: hij merkt hierbij aan, dat dezelve een onzeker teeken daarstellen; wanneer echter die bloeduitstortingen klein zijn, en in een' kleinen omtrek bepaald, zoo staan zij met de *spoedige* uitdooving des levens, door zware verwonding, in een waarschijnlijk verband, (§ 109) en verdienen dan een' zekeren graad van vertrouwen.

Teekenen van pijn en kramp, die het leven zouden bewijzen, moeten zeer onzeker zijn; men denke aan het, *mors spasmos solvit*, van den vader der geneeskunde; ook kunnen krampen vóór de geboorte plaats hebben. De sterke uitdrukking van dezelve, die wij somtijds aantreffen, geeft dus almede weinig zekerheid, daar wij niet weten, hoever een ziekelijke toestand de uitlating der levenskracht, vóór de geboorte, verhoogen kan [2].

Bijna even zoo onzeker moet het openstaan der wonden, als teeken van leven bij de verwonding zijn: want vooreerst hangt dit verschijnsel af van de zamentrekkingskracht der deelen, die zeer verschillend wezen kan, en daar-

[1] L. c. § 97 — 98.

[2] Bij HENKE *Zeitschr. für die S. A. K, Jahrg.* 2, *Heft* 1, *S.* 192. treffen wij een tegenstrijdig gevoelen aan; de onbekende schrijver kon te gereeder hier toe komen, wijl alles zamenliep om de gewelddadigheid, als bij het leven gepleegd, te bewijzen.

daarbij gaat die kracht, na den dood, slechts zeer langzaam verloren, waardoor zij ook onmiddelijk na denzelven werken kan; het blijft evenwel in den regel waar, dat dit verschijnsel, bij wonden, gedurende het leven toegebragt, zich duidelijker zal voordoen.

Bloedverlies: waar dit in hooge mate voorkomt, daar is vrij wat zekerheid voor het leven bij de verwonding. De geregtelijke geneesheer moet in dat geval zeker zijn, dat hij zelve, door het kwetsen der groote vaten, het bloedverlies bij de lijkopening niet veroorzaakte; er moet geene rotting aanwezig zijn, die het bloed vloeibaar maakt, en alzoo geschikt tot wegvloeijing na den dood; eindelijk moet in het oog worden gehouden, dat een kind reeds vóór de geboorte gebrek aan bloed hebben kan, terwijl tevens, hetgeen zoo aanstonds over de verbloeding der navelstreng gezegd zal worden, in aanmerking verdient te komen, waar wij te gelijk de teekenen, die een zwaar bloedverlies aanduiden, opgeven zullen.

§ 123.

Wat de beoordeeling der doodelijkheid bij verwondingen van pasgeboren kinderen aangaat, zoo spreekt het van zelve, dat, hoe zeer wij dezelve naar de algemeene regelen der lethaliteit schatten moeten, hier vooral de eigen-

dommelijke zwakheid van het vasthouden des kinderlijken levens niet uit het oog mag verloren worden. Dit punt vereischt derhalve de grootste opmerkzaamheid des geneesheers; om diezelfde reden kunnen wij met GÜNTHER [1] de vorderingen der nieuwere heelkunde, die in de algemeene beoordeeling der doodelijkheid belangrijke wijzigingen hebben gemaakt [2], niet bij de verwondingen der kinderen in aanslag brengen: die vorderingen toch bestaan gezamenlijk in het genezen van zulke verwondingen, die voorheen als volstrekt doodelijk golden; zulk eene genezing, bij pasgeboren kinderen, legt derzelver zwakheid onoverkomelijke hinderpalen in den weg, die hier elke genees-regtskundige gevolgtrekking stellig verbieden.

§ 124.

Over het al of niet noodzakelijk zijn, aldus over het al of niet gevaarlijke van het niet afbinden der navelstreng, is tusschen de geneesheeren hevig gestreden. Men vindt de gronden voor en tegen bij GÜNTHER (3); wij zullen dezelve niet herhalen, maar liever de algemeene beginselen opgeven, die ons oordeel hier leiden moeten.

De

(1) *L. c.* § 96 *in not.*

(2) HENKE heeft den invloed dezer vorderingen op de geregtelijke geneeskunde voortreffelijk ontwikkeld; *Abhandl. Bd.* 2, *S.* 52 *u. folg.*

(3) *L. c.* § 100 — 104.

De eerste en volgende ademhalingen des kinds moeten, voor een goed gedeelte, worden toegeschreven, aan de veranderde rigting des bloeds, dat voor de geboorte in de lever eene grootere geschiktheid tot voeding verkreeg.

Wanneer de navelstreng niet wordt afgebonden, kan het bloed uit dezelve zich een' weg naar buiten banen.

De levenskracht, daarentegen, moet bewerken, dat zulks geen plaats hebbe, en het bloed grootendeels den weg door de longen kieze.

Daar het bloed voor deze kracht een der noodwendigste prikkels is, zoo kan eene snelle en overvloedige wegvloeijing uit de niet afgebondene navelstreng, derzelver pogingen vruchteloos maken, en dit niet afbinden kan alzoo, op meer dan eene wijze, doodelijk worden.

Het blijkt hieruit, dat de gronden, die het afbinden der navelstreng als noodzakelijk bewijzen, en door Jörg (1) worden opgegeven, uit de natuur zelve genomen zijn; hij zegt, dat die afbinding noodzakelijker is, wanneer de navelstreng kort bij den navel is afgescheiden (2); verder, wanneer zij niet afgescheurd maar afgesneden is, wanneer het kind onrijp,

 zwak

(1) J. C. G. Jörg, *de funic. umbil. delig., haud negligenda.*

(2) Camper, *l. c. pag.* 116.

zwak en onvolkomen is (1), wanneer de luchtpijp met slijm gevuld, en het kind stijf gezwachteld is. Hier mede stemt dan ook, volgens de WIND (2) en SCHMITT (3), de ondervinding van geloofwaardige getuigen in, zoowel als die van laatstgenoemden geneesheer zelve, waaruit in het bijzonder blijkt, dat, zelfs eenigen tijd na de geboorte, doodelijke verbloeding plaats hebben kan.

§ 125.

De geregtelijke geneesheer vindt in deze bijzonderheden de regelen, die hem, in verband met bloedledigheid en het afzijn van andere beleedigingen, die vroeger den dood veroorzaken moesten, in de beoordeeling van enkele gevallen leiden moeten.

De teekenen van bloedledigheid zijn: het hart, de longen, de holle en longaderen zijn bloedledig, de kleur der huid is eene bleeke waskleur.

Daar echter het bloed, onmiddelijk na den dood, zonder twijfel, in aanmerkelijke hoeveelheid wegvloeijen kan, zoo kan ook de dood

(1) HENKE is op dit punt van een ander gevoelen, zie *Lehrb. der Ger. Medic.* § 587 No. 6, zoo ook ROOSE *Taschenbuch*, *S.* 233 *not.* 3.

(2) De vraag, is het niet afbinden der navelstreng volstrekt doodelijk, enz., door P. DE WIND pag. 58.

(3) SALZB. *Med. Chir. Zeit.* 1819 1, *S.* 333.

dood aan zulk eene verbloeding, alleen in dat geval, met waarschijnlijkheid worden toegeschreven; wanneer hoegenaamd geene gronden voor het afsterven op eene andere wijze aanwezig zijn. Onvergeeflijk was, om die reden, de misslag van een' geneesheer, dien naam onwaardig, welke den genoegzamen en vooral geldenden grond van den dood des kinds, in het aanwezig zijn van zware hoofdwonden, miskende, en denzelven aan het niet afbinden der navelstreng toeschreef (1).

§ 126.

Daar nu, bij heimelijke geboorten, verdenking van kindermoord meestal voorkomt; daar die geboorten gewoonlijk zeer snel plaats hebben, de kinderen daarbij zwak en krachteloos ter wereld komen, en dikwijls, bij de geboorte, op den grond storten; wanneer de navelstreng doorgaans, en wel, *kort bij den navel*, wordt afgescheurd, wijl daarenboven zulke ongelukkige moeders, indien zij het voor de eerstemaal worden, van de juiste behandeling des kinds dikwijls onkundig (2), of, door de verlossing zelve bewusteloos zijn (3), — zoo ziet men, dat alle deze omstandigheden, bij heimelijke geboorten, verbloedingen uit de navel-

 streng

(1) Henke *Abhandl. Bd.* 3, *S.* 68 *u. folg.*
(2) Henke *Adhandl. Bd.* 1, *S.* 48 — 49.
(3) Henke *Abhandl. Bd*. 4, *S.* 197 *u. folg.*

streng ligtelijk en met levensgevaar kunnen veroorzaken, en bij zulke geboorten derhalve, die verbloedingen en de omstandigheden, in deze § opgegeven, de geheele aandacht der geregtelijke geneesheeren verdienen.

Nog verdient het onze opmerking, dat het kind reeds in het moederlijke ligchaam gebrek aan bloed hebben kan. In dat geval, vindt men deze teekenen van bloedledigheid: de navelstreng is niet vochtrijk en uitgezet, maar week, zamengetrokken en bedorven; het kind draagt in de meeste gevallen, bij eene zwakke en onvolkomene ligchaamsgestalte, de teekenen der gebrekkige voeding in de baarmoeder met zich.

Het kind kan gedurende de verlossing, door eene bloedstorting van den moederkoek, deszelfs bloed verliezen; dit geschiedt bij zware en moeijelijke verlossingen, en die storting heeft dan ook doorgaans op de moeder eene zeer verzwakkende werking (1).

§ 127.

Eindelijk moeten wij, over de verbloeding der navelstreng sprekende, hier de aanmerking van HENKE (2) aanvoeren, dat het open zijn van de wegen des bloedomloops, vóór de ge-

[1] GÜNTHER *l. c.*, *S.* 157, No. 4.
[2] *Lehrb. der G. M.* § 588.

geboorte, de teekenen der verstikking onzeker maakt: niet alleen gebeurt zulks, doordien de ademhaling daardoor een' tijd lang ontbeerd worden kan, hetgeen HENKE ons doet opmerken; maar eene zware verbloeding kan de teekenen der verstikking in de longen doen ontbreken, terwijl die in het hoofd, door toebinding van den hals des kinds, kunnen aanwezig zijn. Wij hebben een berigt van een' onzer meest geachte kunstgenooten voor ons, waarin deze bijzonderheid zeer juist werd in het oog gehouden; in dit geval gaf dan ook het verder onderzoek der moeder hooge waarschijnlijkheid, dat het kind niet door verstikking omgekomen was; een sterke graad van rotting, die het-zelfde gevolg hebben kan, gaf aanleiding tot deze opmerking.

VYFDE AFDEELING.

OVER HET NEDERLEGGEN EN VERLATEN DER KINDEREN OP EENE EENZAME PLAATS, EN DE MOGELYKE GEVOLGEN DAARVAN.

§ 128.

Kinderen, op deze wijze verlaten, hebben hun verder lot van het toeval te wachten, en kunnen voornamelijk omkomen, door de koude, door gebrek aan voedsel, en door verwondingen, van dieren veroorzaakt.

a. Wanneer het kind door koude omgekomen is, zoo zijn de huidvaten met weinig en gevrozen bloed voorzien; de huid zelve is ongelijk als eene ganzenhuid (1); de meer inwendig

(1) Dit teeken, door BERNT opgegeven als een bewijs, dat een in het water gevonden kind levend in hetzelve kwam, zal hier wel beter op zijne plaats zijn.

dig liggende vaten, vooral die der hersenen, zijn uitgezet, ook wel verscheurd, en bloed is in de hersenholten uitgestort; alle deelen des ligchaams zijn stijf en de vochten bevrozen. Deze verschijnselen zullen meer of min volkomen aanwezig zijn, naar de plaats, den tijd van het jaar, den graad van koude, en de bekleeding des kinds, waarin hetzelve gevonden wordt; dat het kind alzoo werkelijk aan koude gestorven zij, kan dan slechts met waarschijnlijkheid worden opgegeven, wanneer, bij overigens geschikte uitwendige omstandigheden, geene sporen voorhanden zijn, die eene andere wijze van sterven doen vermoeden.

§ 129.

b. De hongerdood heeft aan het leven een einde gemaakt, wanneer het ligchaam des kinds vermagerd en bijgevallen gevonden wordt: de maag is ledig en zamengetrokken; derzelver vaten zijn verscheurd of uitgezet; de darmen zijn ledig, en, daar wij hier met grond kunnen aannemen, dat het ongelukkige kind onder een hevig schreeuwen deszelfs einde naderde, zoo zal men, over het algemeen, de hersenvaten met bloed gevuld, uitstortingen van hetzelve, en verscheuring der vaten aantreffen.

Het is hier voor den geregtelijken geneesheer, zoo in dit als in andere opzigten, voor den

den regter, van belang, te weten, hoelang de geboorte reeds geleden zij; het kind is van drie tot zes dagen oud, wanneer aan hetzelve nog bemerkbaar zijn de overblijfselen eener meer of min vochtrijke navelstreng; de huid is, korter na de geboorte, meer rood, later meer geelachtig; het darmpek is reeds geloosd; de lever is minder bloedvol; het eironde gat, de slagaderbuis van BOTAL en de aderbuis van ARANTIUS, geven hier mede geschikte middelen van onderscheiding aan de hand, daar wij van dezelve weten, dat zij zich in dezen tijd sluiten.

§ 130.

c. Wanneer kinderen op plaatsen gevonden worden, waar zij door dieren konden beschadigd worden, en wonden aanwezig zijn, die op zoo iets schijnen te wijzen, daar hebben wij de volgende vragen te beantwoorden:

1°. Of de voorhandene wonden door dieren zijn aangebragt.

De menigvuldigheid der verwondingen; de vele en uitgebreide sporen daarvan uitwendig zigtbaar; het ontbreken van gansche ligchaamsdeelen; — geven tot een bevestigend antwoord op deze vraag aanleiding. In een geval, waarbij het kind in eene weide gevonden werd, en verscheidene breuken der bekkeneelsbeenderen had, was het aldus blijkbaar, dat dezel-

zelve niet door dieren waren veroorzaakt, omdat de uitwendige huidbeleediging naauwelijks merkbaar was; en zulks werd dan ook door alle overige omstandigheden bevestigd, die voldingend bewezen, dat die beenbreuken door den val, bij de geboorte, veroorzaakt waren.

2°. De tweede vraag is, of, het kind door dieren verscheurd of verwond zijnde, zulks bij het leven, of na den dood, hebbe plaats gehad?

Het eerste wordt waarschijnlijk, wanneer (indien een volkomen onderzoek des ligchaams nog mogelijk is.) geene blijken voor eene andere wijze van sterven zich voordoen. Aldus voert GÜNTHER (1) een voorbeeld aan, waarin de geneeskundigen den dood aan verscheuring door dieren toeschreven; zij werden echter door den beroemden MEISTER teregt gewezen, die op eene treffende wijze betoogde, dat hongerdood hier het leven eindigde, bevorens het kind door dieren gewond werd (2).

[1] L. c. § 111.

[2] In het *visum repertum* van dit geval, vinden wij de hersenvaten vol bloed; wij gaven zulks reeds boven als een teeken van hongerdood op, en het gevoelen van MEISTER wordt dus ook daardoor bevestigd.

ZES-

ZESDE AFDEELING.

ONDERZOEK NAAR DEN ZIELSTOESTAND DER MOEDER, VÓÓR, ONDER EN NA DE VERLOSSING, TER BEPALING VAN HARE SCHULD OF ONSCHULD, NA HET BEWEZEN ZYN VAN GEWELDDADIGE OMBRENGING DES KINDS.

§ 131.

Wanneer nu, naar aanleiding der gronden, in het tot hiertoe verhandelde gedeelte van dit werk, opgegeven, mogt uitgemaakt zijn, dat in een geval, waarbij verdenking van kindermoord plaats vindt, het doodgevonden kind met levensgeschiktheid ter wereld kwam; dat hetzelve na de geboorte werkelijk leefde, en dat leven op eene gewelddadige wijze, of door moedwillig verzuim verloor, — zoo is de taak van den

den geregtelijken geneesheer hiermede niet volbragt. De moeder kan haar kind op eene gewelddadige wijze, of door verzuim harer pligten, hebben omgebragt, en zij kan, volgens de wetten der zedelijkheid, in meer verlichte landen ook volgens die van het lijfstraffelijk regt, evenwel onschuldig zijn, en alzoo niet strafbaar wezen: dit nu heeft plaats, wanneer zij, door oorzaken beneden optegeven, in een' toestand wordt verplaatst, waarin zij hare bewustheid verliest, en waarbij haar wil, door vreemde drijfveeren onwederstaanbaar gedreven, niet meer vrij is.

§ 132.

In eenen tijd, waarin de toepassing van de leer der Psijchische ziekten op de uitoefening van het regt nog zeer onvolkomen was (1), ontging die zielstoestand, waarin kindermoord kon gepleegd zijn, den scherpzienden blik van onzen grooten en onsterfelijken CAMPER niet. Wat WIGAND, in onze dagen, meer bepaaldelijk leerde, door eigene opzettelijke waarne-

(1) Zie HARMEN ALFKENS, door Mr. M. C. VAN HALL en Mr. W. Y. VAN HAMELSVELD. Deze beroemde regtsgeleerden spreken op meer dan eene plaats van dit werk van straf, van ligtere straf den waanzinnigen op te leggen. Zie pag. 82, 87, en elders, zij hoopten (1795) dat de wijsbegeerte op dit punt de regtsoefening in ons vaderland verlichten zoude. Zie pag. 94. — Die hoop is tot heden (1823) onvervuld gebleven.

nemingen geleid, daarvan vinden wij de grondtrekken reeds duidelijk omschreven in het reeds meermalen aangehaalde werk van onzen beroemden landgenoot (1); en zoo CAMPER in het aannemen van zulk een' toestand, bij vrouwen, van kindermoord verdacht, een weinig te ver ging (2), dan schrijve men dit toe aan den tijd, waarin hij leefde, en dien ook de grootste man slechts weinige schreden vooruit kan gaan; men schrijve het toe aan 's mans begeerte om de onschuld te redden. Onze eerbied voor zijne nagedachtenis moet daardoor vermeerderd worden; dien eerbied kunnen wij niet beter doen blijken, dan door ijverig op den weg voort te gaan, waarop CAMPER, het eerst van allen, ons duidelijk wees; een wenk die ook wel hier en daar mag gewerkt hebben, waar men van denzelven de billijke erkenning niet ontmoet.

§ 133.

Zeer doelmatig wordt de ziekelijke psijchische

(1) Verhand. over de teekenen van leven en dood in nieuwgeb kinderen enz., pag. 6 en vervolg.

(2) Zie CAMPER bondig, doch een weinig scherp, wederlegd door den Predikant A. STERK, in, Het belang der Maatschappij in het beteugelen van kindermoord enz., pag. 47 en verv. achter het werk van CAMPER gedrukt. Deze schrijver vervalt echter in het tegengestelde uiterste: hij beschouwt kindermoord in vele de meeste gevallen als misdaad.

sche toestand der moeders, van kindermoord verdacht, door HENKE (1) in twee soorten onderscheiden; deze onderscheiding aannemende, hebben wij tevens de hoofdpunten aangeduid, die wij in deze afdeeling beschouwen moeten: tot de eerste soort brengt HENKE:

Aanmerkelijke uitputting en verzwakking van krachten; verdooving en opheffing van de werking der zinnen, dus slaapzucht, onmagt, schijndood. Wij moeten hierbij domheid of stompzinnigheid (*stupiditas*) voegen.

Tot de tweede soort behooren, zenuwtoevallen met gebrek van bewustheid verbonden; alzoo stuipen, katalepsis, epilepsie; verder het ijlen der koorts, melancholie en razernij; tot welke laatsten de verwarring der zinnen, die HENKE nog opgeeft, moet gebragt worden. Dat voorts deze beide toestanden, met elkander verbonden, of afwisselend, kunnen voorkomen, is uit de leer der psijchische ziekten genoegzaam bekend.

§ 134.

Nog een woord, eer wij tot de afzonderlijke beschouwing dezer bijzonderheden overgaan. De geregtelijke geneesheer vindt hier

(1) HENKE, *ueber die Zweifelhaften psychischen Zustände bei Gebärenden, u. s. w. in dessen Abhandl., Bd. 4 S. 203.*

eene gelegenheid, het heilzame van de toepassing zijner kunst op het doen van regt te bewijzen, zoo als andere gevallen hem die niet aanbieden; want, naar mate de begane wandaad afschuwelijker is, naar die mate is het ook van hooger belang, door juiste middelen voor te komen, dat niet eene ongelukkige moeder, door een vermogen, hetwelk te wederstaan onmogelijk was, gevoerd, en tot de schrikkelijkste en meest onnatuurlijke wandaad gebragt, dat niet zulk een beklagenswaardig voorwerp, bij hare overige onafzienbare ongelukken, ook nog dat te voegen hebbe, dat zij als eene kindermoordenares verkeerdelijk aangezien, haar leven op het schavot, of in het gezelschap van enkel booswichten eindigen moet.

§ 135.

Ten dien einde moet de geregtelijke geneesheer de leer der psijchische ziekten, en derzelver betrekking tot de uitoefening des regts, volkomen kennen; hij moet, door Camper en Wigand geleid, het werk der verlossing niet langer als een zuiver mechanisch verschijnsel, maar van de dijnamische en psijchische zijde leeren beschouwen. Daar hij bij heimelijk barenden niet bij het werk der verlossing tegenwoordig is, zoo moet hij uit het gestel der

der beschuldigde, uit de wijze waarop het kind werd omgebragt, uit de verhaalde omstandigheden der verlossing zijn besluit opmaken: het komt hem toe den regter zoodanige vraagpunten voor te stellen, aan beklaagde en getuigen te doen, als in elk bijzonder geval dienstig kunnen zijn, en de regter, deze vragen doende, daarin door zijne kunst, door zijne ondervinding en menschenkennis geholpen, zal, op deze wijze, het doel, dat hij nimmer uit het oog moest verliezen, de ontdekking der waarheid, bevorderen; eene bemoeijing, edeler voorzeker! dan door enkele daadzaken, uit derzelver natuurlijk verband gerukt, en door het vergeten van een aantal andere, een schijnbaar bewijs van schuld te leveren, en bij eene zwakke of ondoelmatige verdediging, den grond tot eene onregtvaardige en te eenemaal onmenschelijke veroordeeling, te leggen.

§ 136.

1°. Aanmerkelijke uitputting en verzwakking van krachten, verdooving en opheffing van de werking der zinnen, alzoo slaapzucht, onmagt, schijndood, kunnen plaats hebben onder de volgende bepalingen, die, bij het onderzoek der waarheid, als punten van nasporing dienen moeten.

Zij komen voor door de inspanning en de

 he-

hevige onafgebroken pijnen bij eene te snelle of overhaaste verlossing.

De verschijnselen bij zulk eene verlossing zijn: (1)

De weeën maken bijna in het geheel geene tusschenpoozen, maar duren aanhoudend voort.

De teeldeelen worden snel en geweldig geopend, en laten het schielijk nederdalende kind, onder hevige spanningen en pijnen door.

Uit den te vroeg afgescheiden moederkoek ontstaat eene bloedvloeijing. (2)

Het bloed wordt uit den onderbuik, met geweld, naar de borst en het hoofd der barende gedreven (3).

Men kan geene bewegingen van het kind voelen.

Tevens lijdt de barende aan eene zonderlinge gesteldheid des gemoeds, b. v. aan vrees, angst, drift, toorn en dergelijken; of zij ligt integendeel, *uitgeput door pijn, geheel zonder bewustheid* ter neder.

Ge-

(1) De geboorte van den mensch door J. H. WIGAND. Vertaald door C. VAN ELDIK, 1. deel § 27,

(2) Blijkbaar eene zeer geschikte oorzaak tot uitputting en onmagt.

(3) Ook deze bijzonderheid moet, in hoogeren graad aanwezig, tot verdooving der zinnen voeren.

§ 137.

Gelegenheids oorzaken tot zulk eene overhaaste verlossing zijn (1):

Een te ruim bekken.

Een wel matig groot, maar met vaste stijve spieren begaafd kind, en te weinig lamsvliesvocht.

Zeer harde baarmoederpolijpen of verdroogde moederkoeken, die zich nevens het kind in de baarmoeder bevinden.

Het hevig trekken aan eene te korte navelstreng, of het onvoorzigtig uittrekken van eenen met steentjes voorzienen, en met de baarmoeder zamengegroeiden moederkoek.

Verhardingen van de eijernesten, der lever, of van andere nabij de baarmoeder gelegene deelen, die dezelve, gedurende de weeën, drukken.

Groote en gevaarlijke kwalen van andere edele werktuigen, borstwaterzucht, etterzakken in de longen, hevige verkoudheden op de borst enz., en eindelijk:

Angst, vrees, schrik en soortgelijke gemoedsbewegingen bij de barenden.

2°. Wanneer eene vertraagde verlossing, door zwakheid en uitputting veroorzaakt, in den eersten graad aanwezig is, zoo kan de ver-

[1] Wigand, *l. c.* § 29.

lossing evenwel volbragt worden (1); het overige der krachten kan daarbij zoo gering zijn, dat de moeder, met of zonder bewustheid, buiten staat geraakt, haar kind de noodige hulp te verleenen (2).

Tot de geleidende omstandigheden van zulke gevallen, behoort het volgende (3):

De barende is nog zeer jong, of reeds verre in jaren gevorderd, of de baarmoeder is door koorts, door verdriet en vrees, gedurende de zwangerheid, in hare behoorlijke ontwikkeling terug gehouden.

Reeds in de vorming, in de geheele houding der barende, in haren gang en in hare overige bewegingen en verrigtingen, vertoont zich slapheid en een zeker gebrek aan veerkracht.

De vrouw heeft eene groote geneigdheid tot miskramen en vroegtijdige verlossingen, en heeft reeds meermalen (zonder syphilitische oorzaken) kinderen ter wereld gebragt, die tot rotting waren overgegaan; ook duren hare maandstonden buitengemeen lang (4).

Er gingen reeds eenige verlossingen vooraf,

(1) Wigand, *l. c. pag.* 94.

(2) Wigand, *l. c.* § 65 No. 7. Vergeleken met pag. 116, Henke *Abhandl. Bl.* 1, *S.* 45. Günther *l. c. S.* 98.

(3) Wigand, *l. c.* § 38.

(4) Of zij lijdt aan opstopping derzelve.

af, die zich door hare oorspronkelijke traagheid en langzaamheid kenmerkten.

De moeder, zusters en grootmoeder der barende hebben soortgelijke zeer langzame verlossingen gehad.

Rheumatische en andere pijnen, kunnen de verlossing vertragen en de krachten uitputten.

Eindelijk kunnen dit ook bloedvloeijingen doen.

§ 158.

3°. In de derde plaats kunnen uitputting en onmagt volgen op hevige stuipachtige bewegingen, gedurende de verlossing. Wij moeten die stuipachtige bewegingen zoo aanstonds nader beschouwen; hier zeggen wij dus alleen, dat WIGAND van vrouwen, in dat geval, verklaart, » zij worden zelfs door onbeduidende weeën ligt vermoeid, en sluimeren veel in de tusschenpoozen derzelve (1)." Voorbeelden eindelijk van vrouwen, die in onmagt baarden, of na de verlossing onmagtig werden, met betrekking der laatste gevallen tot de regtspleging, treffen wij bij de volgende schrijvers aan (2).

[1] *l. c.* § 65 No. 7.

[2] ROOSE in LODER's *Journal, für Chir. Geburtsh. u. Gerichtl. Arzneik. Bd. 1, S. 132.* HEISTER in BEHRENS, *Diss. de partu mirab. in somno profundo matris, facto.* SCHMITT, *Salz. Med. Chir. Zeitung 1813, 1, S. 97.* Ook te vinden bij GÜNTHER, *l. c. S. 97.* PLATNER *de Lypothimia parturientium.*

§ 139.

Met het voorgeven nu van zulk eenen toestand, bij de verlossing, door eene van kindermoord beschuldigde moeder, moet de wijze, waarop het kind het leven verloor, overeenstemmen; waar aan het kind blijkbare en voorbedachte gewelddadigheden zijn gepleegd, daar kunnen die gronden van verontschuldiging niet dienen; zij mogen alleen in aanmerking komen bij zulke gevallen, die uit gebrek aan bewustheid en hulpbetoon kunnen verklaard worden; alzoo, waar de dood des kinds veroorzaakt werd door de volgende omstandigheden:

Door het niet afbinden der navelstreng; door het niet wegruimen van slijm uit den mond en de keelholte; door het blijven liggen op het gezigt tusschen de beenen der moeder, waarbij drekstoffen, bloed, kleederen en bedden den dood, door middel van verstikking, veroorzaken kunnen; door nagelatene bedekking en verwarming des kinds; door gebrek aan verdere zorg, voedsel, geneeskundige hulp bij zwakke kinderen; eindelijk kan, zoo als wij boven reeds zagen, eene verlossing op een heimelijk gemak, of in het bad plaats hebben, waarbij de moeder door onmagt en bewusteloosheid verhinderd werd, hare gevaarlijke stelling te verlaten, waardoor zij tot den dood

dood des kinds onwillekeurige aanleiding geeft (1).

§ 140.

Alles voorts wat van de wijze van sterven des kinds, met betrekking tot onmagt en schijndood, gezegd is, moet worden toegepast op den staat van domheid en stompzinnigheid, die der moeder eigen kan zijn; het bewijs dezer domheid moet over de waarheid van het voorgeven of van ons vermoeden beslissen, dat de moeder door onkunde, uit gebrek aan verstandelijke vermogens voorkomende, haar kind de noodige zorg niet bewees, en zoo deszelfs dood veroorzaakte; doch ook zulke oorzaken des doods, die in gewelddadigheid bestaan, kunnen door deze domheid veroorzaakt worden, daar dezelve eensdeels tot verkeerde daden aanleiding geeft, waarvan de lijder het verband en de gevolgen niet inziet, en zij anderendeels, bij geschikte aanleiding, in razernij kan overgaan.

Het is hier de plaats niet om over de teekenen dezer zielsziekte, derzelver oorzaken en trappen van ontwikkeling te spreken; dat de geneesheer zich dezelve, bij een zoodanig

 on-

[1] *Improbabile haud est, foeminam, post partum brevem, a magno aliquo post illum provluvio, ad animi deliquium, omniumque simul rerum, quas fieri servandi foetus causa oportet, ignorantiam aut oblivionem, deduci potuisse.* HEBENSTEIT *Anthropol. Forens. pag. 389.*

onderzoek duidelijk moet kunnen voorstellen, is blijkbaar, men raadplege de volgende schrijvers (1).

§ 141.

Tot de tweede soort van ziekelijke toevallen, die de strafbaarheid, bij het plegen van kindermoord, opheffen, behooren, zenuwtoevallen, met gebrek van bewustheid verbonden, zoo als stuipen, vallende ziekte, algemeene verstijving (*Tetanus*), slaapwandelen, enz.; voorts koortsige ijling, melancholie en razernij: van deze toevallen, in ons tegenwoordig opzigt beschouwd, zegt de verdienstelijke HENKE even zoo treffend als schoon (2):

»Bij geen geregtelijk geneeskundig onderzoek, kunnen meer, dan bij dit, kennis van zaken, vrijheid van oordeel, juiste schatting van alle omstandigheden, en vergelijking van soortgelijke, niet regterlijke, gevallen, noodig zijn, daar aan beide zijden dwaling zoo ligt mogelijk is. De schijn is dikwijls, in hooge mate, tegen de ongelukkige, die hare zwangerheid verborgen of voorbedachtelijk ontkend heeft; zij is heimelijk, in de eenzaamheid, verlost; zij heeft haar kind gewelddadig aangetast; zij wordt ontdekt; zij ontkent wetens en willens haar kind eenig leed aangedaan te heb-

[1] CURT SPRENGEL's *Handb. der Pathol. 3er Th.* § 525 *u. folg. Die Psychol. in ihre Hauptanwend. auf die Rechtspflege etc.*, *von* J. C. HOFFBAUER § 26 — 81.

[2] *Abhandl. Bd.* 4, *S.* 210 — 211.

hebben; zij houdt staande, gedurende al het voorgevallene, bewusteloos geweest te zijn: sedert de verlossing is intusschen slechts een enkele dag, zijn eerst weinige uren verloopen; de beschuldigde wordt met volkomen bewustheid gevonden, beantwoordt de gedane vragen, ontkent welligt nog altijd de geboorte, en bekent eerst, nadat men het kind gevonden en haar onderzocht heeft; nog eens, de schijn is tegen de beschuldigde, het grooter aantal houdt haar voor misdadig, — en echter is het mogelijk, dat eene van die korte storingen des bewustzijns, van die snel voorbijgaande geestverwarringen, hier aanwezig was; wordt zulks niet ontdekt, zoo straft men de lijderesse als eene schuldige!"

Aan dit tafereel ontbreekt slechts een hoofdtrek; zulke ongelukkigen, reeds voor de verlossing waanzinnig, en ook dan maar al te zeer aan miskenning blootgesteld, hebben tot uitvoering van het schrikkelijk voornemen, met allen schijn van bedachtzaamheid, vooraf gaande maatregelen getroffen. Wie zou hier niet aan voorbedachte boosheid gelooven? weg met haar! is de algemeene kreet, en de kortzigtigheid der menschen, op den stoel des regts gezeten, telt een schuldeloos slagtoffer te meer!

§ 142.

a. Stuipachtige toevallen: deze worden door

Wi-

Wigand (1), met betrekking tot barende vrouwen, in twee soorten onderscheiden; de eerste soort omvat de ligte, de tweede soort de zware stuipen.

Wat de ligte stuipen betreft, Wigand zegt, dat aan dezelve zijn onderworpen, teedere, naar ligchaam en gemoed zeer beweegbare, aan geene pijn gewone, zeer jonge en blonde vrouwen.

Hij geeft verder een aantal bijzonderheden omtrent deze ligte stuipen op, die bij hem, in zijn uitmuntend werk, alle verdienen nagelezen te worden, waarvan wij intusschen de volgende, als vóór de geregtelijke geneeskunde vooral van belang, hier aanteekenen.

§ 143.

Deze soort van stuipen overvalt de barenden vrij plotselijk, zonder eenige voorafgaande hoofdpijn; zij ontstaan in het midden of op het einde der verlossing; de barenden verliezen daarbij hare bewustheid maar zelden zoo geheel, dat men in de tusschenpoozen der weeën niet met haar spreken kan; onder die ligte stuipen, wordt het hoofd niet verdraaid, het aangezigt wordt wel een weinig bleeker, maar niet blaauw of gezwollen; de krampbewegingen der ledematen zijn van meer om-

[2] De geboorte van den mensch, 1ste deel § 100 en verv.

omvang, minder sterk en meer *slaande* dan bij de volgende, die meer *stootende* zijn; ieder dezer ligte stuipen begint vrij naauwkeurig met den aanvang eener wee, en houdt met dezelve ook weder op; zelden duren zij langer, alle stuipen en derzelver tusschenpoozen zamengenomen, dan twee uren; zij lossen zich zelden in een' slaapzuchtigen toestand op, eenige slaperigheid en vermoeidheid is alles, wat zij nalaten; de kinderen komen, indien geene andere bijkomende oorzaken bestaan, alle levend ter wereld.

§ 144.

De zwaardere stuipen bevallen eene barende in elk tijdperk der zwangerheid, op elken ouderdom, bij iedere gesteldheid des ligchaams; zij heerschen soms epidemisch, de eerste aanval komt, in den regel, niet in het midden der verlossing, maar dadelijk bij het begin derzelve.

De meeste stuipen van deze soort kondigen zich aan, door eene geheel eigendommelijke, dwars door den hartkuil trekkende, pijn, die met tusschenpoozing nalaat, en van eene geheel bijzondere onrust en van angst vergezeld is (1); nadat deze pijn in den hartkuil eenige uren heeft geduurd, ontstaat vrij plot-

se-

[1] Zie een treffend voorbeeld hiervan verhaald door Löffler in Hufeland's *Journal, Bd.* 24 *St.* 4, *S.* 91.

selijk eene zeer kwellende hoofdpijn, vooral in het achterhoofd; de pijn in den hartkuil wordt daardoor opgeheven. Deze hoofdpijn gaat, na verloop van een, twee, of drie uren, in slaapzucht over; de barenden worden als nu meer en meer bewusteloos en *ijlen* van tijd tot tijd; zij zien met een' vreesselijken blik, stijf voor zich henen, in de hoogte; de oogen en het hoofd worden van de regter naar de linker zijde gedraaid; met deze draaijing van het hoofd beginnen nu de algemeene stuipen, de oogen puilen uit, de oogappel verwijdt en vernaauwt zich, het gezigt zwelt op, zoo ook de lippen en de tong, die uit den mond steekt; kortom, men vindt uitwendig de teekenen van verworging. Bij den aanval is de pols niet te ontdekken, voor en na is hij klein en snel; bij kort op elkanderen volgende aanvallen, duurt de slaapzucht van den eenen tot den anderen voort; blijven de aanvallen verscheidene uren uit, dan duurt die slaapzucht anderhalf of twee uren voort, en de bewustheid keert langzamerhand weder.

§ 145.

b. De aanvallen van vallende ziekte, van katalepsis en slaapwandelen moeten bij barenden, naar de bekende algemeene regelen der ge-

geregtelijke geneeskunde, uitgemaakt worden; men zie daarover (1).

Uit het gezegde (§ 141 - 144) blijkt daarenboven, dat deze toestanden, gelijk zij door verduistering en verwarring der bewustheid tot gewelddadige aanranding van het leven des kinds onvrijwillige neigingen doen ontstaan en volgen, zoo ook door onmagt en bewusteloosheid, bij dezelve voorkomende, een toestand kan plaats vinden, die tot nalatigheid met derzelver gevolgen en tot andere ongelukkigen voert. HENKE schijnt zulks eenigzins uit het oog verloren te hebben; het is echter van belang daarop te letten.

c. In het ijlen der koorts kan eene vrouw verlost worden; zij kan ook, zoo als de dagelijksche ondervinding leert, na de verlossing, koortsig en ijlhoofdig worden, en in deze ijling haar kind ombrengen; een zeer treffend voorbeeld van dezen toestand, treffen wij, onder anderen, op de beneden aangewezen plaats (2).

§ 146.

Melancholie en manie komen bij barenden voor, of reeds voor de verlossing, of geduren-

de

[1] HENKE *Abhandl.*, *Bd.* 4, *S.* 217. HOFFBAUER, *l. c.* § 159 *u. folg.* CURT SPRENGEL *Handbuch*, 3*er Th.* § 538.

(2) *Zeitschr. für Psychische Aerzte von* F. NASSE, 4*es Vierteljahrsheft für* 1821, *S.* 211 *u. folg.*

de en na dezelve. Van het eerste vinden wij treffende voorbeelden opgegeven door ESQUIRÖL (1), alsmede andere gevallen van GOOCH en MOLL (2). Wij verwijzen hier naar die voorbeelden zelve, en laten slechts eenige gevolgtrekkingen, door deze verdienstelijke mannen uit die waarnemingen getrokken, volgen.

ESQUIROL zegt (3): waanzin komt menigvuldiger voor bij pas verloste en zuigende vrouwen. Hoe verder eene vrouw van den tijd der verlossing is, des te geringer is het gevaar: onder 92 vrouwen leden 8 aan stompzinnigheid (*amentia*), 35 aan melancholie, en 49 aan razernij.

De psijchische oorzaken stonden bij deze lijderessen tot de phijsische, als vier tot één; 14 zieken waren door deze laatste soort van oorzaken waanzinnig; tien dezer veertien door drooge en natte koude, onder de psijchische oorzaken staat de schrik (4) bovenaan.

Waanzin, die na de verlossing, gedurende of na het zuigen ontstaat, houdt op door de her-

(1) In F. NASSE, *Zeitschr. für Psychis. Aerzte 3es Vierteljahrsheft für 1820, S. 629 u. folg.*

(2) Practisch tijdschrift voor de geneeskunde in al haren omvang, uitgegeven door Dr. A. MOLL en Dr. C. VAN ELDIK, 1822, derde stuk, pag. 201 en verv.

(3) Bij NASSE, *l. c. S. 645 u f.*

(4) Namelijk voor de jaren 1814 en 1815, waarin Frankrijk door vreemde legers werd bezet.

herstelling der kraamzuivering; door het komen van zog in de borsten; door ruime slijmige stoelgangen; door herstelling der stonden, somtijds door een' zeer sterken witten vloed; zelden door nieuwe zwangerheid.

De opening der lijken leerde hem niets bijzonders kennen.

§ 147.

Gooch zegt (1): »de duur der ziekte is verschillende, nu eens van weinige dagen, uren, (hetgeen zelden het geval is) gewoonlijk van ettelijke weken en maanden. Volgens de opgave van Denman, duurt zij nooit langer dan een half jaar.

Enkele vrouwen hebben zoo veel aanleg tot krankzinnigheid, gedurende den kraamtijd, dat zij, hoewel niet altijd, nogtans meermalen achtereen er door worden aangetast.

De oorzaak van de krankzinnigheid der kraamvrouwen is hoofdzakelijk gelegen in de eigendommelijke gesteldheid van het geslachtstelsel na de verlossing: bij zeer vele lijderessen liet zich hoegenaamd geene merkwaardige omstandigheid, als alleen de kraam of het zogen, waarnemen; wat nogtans de ziekte zeer dikwijls deed uitbreken, was eenige aanmerkelijke stoornis der zielsrust bij de kraamvrouw.

 Vaak,

[1] Practisch tijdschrift enz., 3de stuk, pag. 205 en verv.

Vaak, daarentegen, worden kraamvrouwen verstoord, aangedaan, verschrikt, bedroefd en beangstigd, zonder krankzinnig te worden, zoo dat wij ook wel eene voorbereidende oorzaak, of bijzonderen aanleg der hersenen, dienen aan te nemen (1)."

De spraak is haastig en tegennatuurlijk (2).

Eindelijk verdient het onze opmerking dat Dr. MOLL bij eene kraamvrouw, die voor de tweede maal, en van eenen anderen vader, een onecht kind ter wereld bragt, het gevoel van schaamte buitengemeen verhoogd aantrof (3).

§ 148.

Wat nu meer bijzonder die soorten van waanzin, of liever derzelver oorzaken, betreft, die meer onmiddelijk tot het oogenblik der verlossing zelve behooren, daarover hebben ons WIGAND en NÄGELE hoogst belangrijke wenken gegeven, die bijzonder op het geval van

(1) Eene zeer juiste aanmerking, vooral bij waanzin in het oog te houden, die zelden door weinige en enkele gelegenheids-oorzaken wordt daargesteld, of de laatste moesten, zoo als veelal bij heimelijk barenden, zeer gewigtig zijn.

(2) Deze haastigheid verdient bij het beoordeelen van waanzin zeer in het oog gehouden te worden; de grond derzelve is zeer wel aan te wijzen.

(3) Practisch tijdschrift voor de geneeskunde, 3de stuk; pag. 218.

van kindermoord door hen zijn toegepast, en die wij dus onmogelijk met stilzwijgen kunnen voorbijgaan.

Nägele zegt (1): »bij de geboorte drukt zich de verandering in het stelsel der gevoelswerktuigen kenbaar uit, door de plotselinge veranderingen en bewegingen in het gemoed, bij overigens verstandige en niet kleinmoedige vrouwen, welke veranderingen dikwerf in het geheel niet met haar karakter strooken (2); daartoe behooren, de vreemde wilde blik der oogen, de veranderde gelaatstrekken, het trekken en huppelen der pezen de krampachtige bewegingen, de hevige koude, het braken enz.; het derde en vierde tijdperk der verlossing gelijken dikwijls een wezenlijke aanval van waanzin te wezen; de verschijnselen duiden aan, dat de vrouw ophoudt harer zinnen magtig te zijn; kramp en stuiptrekkingen en ijlhoofdigheid ontstaan dikwijls zonder merkbaren aanleg, en duren niet zelden ook na de verlossing voort (3)."

[1] *Erfahr. und Abhandl. aus dem Gebiete der Krankh. des weibl. Geslechts, Manheim 1812 S. 113 — 115;* uitvoeriger, dan onze ruimte toeliet, herhaald in Kopp *Jahrb. Jahrg.* 9, *S.* 122 *in not.*

[2] Wij treffen doorgaans bij den waanzinnigen juist het tegendeel aan, van hetgeen ons zijn eigenlijk karakter, indien wij hetzelve kenden, zou doen verwachten.

[3] Zie de aanteekening No. 1 op de vorige §.

§ 149.

Belangrijker nog zijn de bijdragen tot de kennis van dezen toestand, die wij aan den onvergelijkelijken WIGAND verschuldigd zijn; wij zullen daarvan zoo aanstonds overtuigd worden. Daar het namelijk ons oogmerk ter dezer plaatse niet wezen kan, eene eigenlijke verhandeling over waanzin te geven, zoo zullen wij van de teekenen dezer ziekte bij kraamvrouwen niets zeggen; te meer, daar die teekenen bij zulke lijderessen en bij andere waanzinnigen wezenlijk niet verschillen (1); hetgeen daarentegen onze aandacht hier meer bijzonder verdient, zijn de oorzaken, die bij barenden, bij heimelijk barenden en kindermoordenaressen vooral, voorkomen; deze oorzaken, zoo als alle, die waanzin kunnen hebben voortgebragt, en wier nasporing te dikwerf verwaarloosd wordt, moeten wij naauwkeurig kennen, en in elk geval dezer ziekte, op gronden der kunst, bepalen, welk gewigt zij in de schaal, ter uitmaking onzer beslissing over verstandsverwarring, leggen moeten.

§ 150.

Wij hebben boven (§ 136) naar WIGAND opgegeven, onder welke verschijnselen eene ver-

[1] Practisch tijdschrift van Dr. MOLL en Dr. VAN ELDIK, 3de stuk, pag. 202.

versnelde en overijlde verlossing plaats heeft; wij hebben al verder (§ 137), naar denzelfden schrijver, de oorzaken opgeteekend, die tot zulk eene overijlde verlossing aanleiding geven. Onder die oorzaken zijn genoemd, angst, vrees, schrik en soortgelijke gemoedsbewegingen; dit nu gaf WIGAND aanleiding tot de volgende bepalingen (1):

a. Heimelijk barenden worden bijzonder door angst, vrees voor schande, en door vertwijfeling gedreven, in het oogenblik der verlossing.

b. Daar deze en andere hartstogten eene overijlde geboorte plegen te veroorzaken, zoo zullen de meeste heimelijke geboorten op zulk eene snelle wijze afloopen.

c. Bij die verlossingen wordt de barende door verschillende gemoedsbewegingen aangedaan, zij wordt bewusteloos, waanzinnig, woedende, en kan in dezen staat ligtelijk tot het bedrijven van wandaden komen (2).

[1] WIGAND in KOPP *Jahrb.*, *9er Jahrg.*, *S.* 116—120, vergeleken met WIGAND, de geboorte van den mensch, pag. 73 en verv.

[2] Het is pleiten, zonder eenige ijdele bedilzucht; het is pleiten, niet voor de misdaad, maar voor de menschelijkheid in eene verlichte eeuw, wanneer wij hier de uitnoodiging doen, om de hooge mate van voorzigtigheid, ten opzigte van de gemoedsbewegingen der barenden, na te gaan, die WIGAND met zooveel juistheid bepaalt. (Geb. van den mensch, pag. 202 en verv.) daarmede vergelij-

§ 151.

WIGAND grondt alle deze stellingen op zijne twintigjarige ervaring, en met deze ervaring stemt die van CAMPER (1), NÄGELE (2), OSIANDER (3), en anderen (4) overeen. WIGAND zegt

lijke men den hulpenloozen en verlaten staat der heimelijk barenden en het oproer van derzelver hartstogten, dan zal dit baren in de eenzaamheid, even zoo dikwerf, in den geest waarin wij schrijven, de oorzaak van medelijden en vrijspraak worden, als een bezwarend bewijs van schuld, in den geest der regters van onderzoek.

[1] CAMPER, l. c. pag. 7, waar hij zoo schoon als krachtig zegt: « De vrouwen, derhalve, aan zoo vele rampzalige en medelijdenswaardige ongelukken blootgesteld, worden in den staat van zwangerheid, welke alle gehuwde vrouwen zwaarmoedig en droefgeestig maakt, overgelaten aan zich zelve, aan den smaad en de verachting der wereld, en aan de gegronde vrees voor onoverkomelijke armoede en ellende! Hare beknelde ziel, meestentijds nog door naberouw beangst, vooral in dat smartelijk tijdstip van baren, en door wanhoop deerlijk gefolterd, altans daar zij zich verstooten vindt van hare magen en van dengenen, die haar ongeluk gebrouwen hebben, wordt afgemat, en neemt welligt het akelig besluit, om het zwakke en onnoozele schepsel, dat geboren is, als de levendige getuige van haar ongeoorloofd gedrag, in dat verschrikkelijk oogenblik van diepe ontroering, het leven te benemen. Zie ook pag. 17.

(2) L. c.

(3) Eene belangrijke waarneming van dezen beroemden man door treffelijke aanmerkingen gevolgd, vindt men in *Neue Denkwürdigk. für Aerzte und Geburtsh.*, 1 *Bd. 1er Bogenzahl.*

(4) Zoo ook van PINEL. « Het is vooral," zegt deze

zegt verder: »ik heb verscheidene, zeer beschaafde, brave en deugdzame vrouwen gekend, die uit ergernis, en in de woede over de laatste doorgestane hevige krampijnen, halve en geheele uren lang na hare verlossing, noch haren anders zoo teedergeliefden echtgenoot, noch het vurig verlangde kind, voor hare oogen dulden wilden;" — hij zegt vervolgens, »wie is er ons nu borg voor, dat bij de ongelukkige kindermoordenaressen niet eene soortgelijke verwarring in de zielsgesteldheid ontstaan kan, die door de hevige ligchamelijke pijn veroorzaakt wordt, en haar hoofdzakelijk tot de afgrijsselijke daad doet overgaan."

Zoo dacht ook reeds, gelijk wij gezien hebben, onze beroemde CAMPER; en waarlijk, indien eene vrouw, door alle de zorgen der menschelijkheid, der kunst, en der huisselijke liefde omringd, tot zulk eene verregaande vergetelheid van hare bestemming geraken kan; dan moeten wij dit bijna met zekerheid verwachten bij een groot aantal dier ongelukkigen,

 wel-

ze beroemde geneesheer [1], «kort voor of na de maandelijksche zuivering, *of wel ingevolge der verlossing*, dat hartstogten van allerlei aard het gevaarlijkste zijn; en het is deze zamenloop van omstandigheden, die de verstandsverwarring bij vrouwen veel gewoner, dan bij mannen, doet voorkomen."

[1] *Traité medico-philosophique sur l'Aliénation mentale, par Ph.* PINEL. *seconde édition, Paris 1809, pag. 30.*

welke, verleid, veracht en beschimpt, alleen met hare wanhoop, van alle hulp, van iederen troost beroofd, het leven geven aan een kind, waarin zij een duurzaam bewijs harer schande zien.

§ 152.

Het doet weinig ter zake, of WIGAND, zoo als HENKE misschien niet ten onregte aanmerkt (1), dit denkbeeld in eene te algemeene toepassing overdreven hebbe; want, volgens de zeer juiste aanmerking van den laatsten, moet toch altijd, in elk geval, uitgemaakt worden, of de zaak zich aldus hebbe toegedragen.

Van het hoogste belang blijft het dus steeds, dat wij op alle die bijzonderheden, de krankzinnigheid der kraamvrouwen betreffende, naauwkeurig letten, en die mannen, welke ons daarmede bekend maakten, hebben zich zeker ten hoogsten verdienstelijk gemaakt; wij willen trachten hun gevoelen, door zoo vele gronden, door eene onloochenbare ondervinding, bereids gestaafd, met eenige andere bewijzen als juist en aannemelijk te betoogen.

§ 153.

WIGAND zegt dat, bij zulke eene snelle verlossing, het bloed met geweld naar het hoofd en

(1) *Abhandl. Bd.* 4, *S.* 215.

en de borst wordt gedreven. De plotselinge aandrang nu van bloed naar het hoofd is eene zeer krachtige oorzaak tot het daarstellen van waanzin.

Eene heimelijk barende, door verscheidene hartstogten geslingerd, zou derzelver kracht mogelijk met goed gevolg wederstand bieden; doch die hartstogten worden door dezen aandrang van bloed, in werking, middelijk verhoogd, en worden alzoo meer en meer geschikte aanleidingen tot waanzin, waarvan zij doorgaans de voornaamste oorzaken zijn (1).

Verder. Bij korte, dikke, gezette, wel gespierde, maar toch met slap vleesch voorziene vrouwen, die een ruim bekken hebben, of een zeer klein kind ter wereld brengen, komen zulke overijlde verlossingen niet zelden voor. Wij vinden hier belangrijke teekenen voor het genees-regtskundig onderzoek; daarenboven vloeit uit deze bijzonderheden een ander zeer gewigtig gevolg. Zulke vrouwen zijn, door hare ligchaamsvorming, reeds tot ophooping van bloed in het hoofd geneigd; de slapheid der vaten, in derzelver hersenen, maakt juist een hoofdkenmerk uit van dien toestand dezer werktuigen, waardoor zij verstandsverwarring veroorzaken.

(1) Men leze hierover P. C. Hartmann, *der Geist des menschen*, etc. S. 351 — 353.

§ 154.

Eindelijk zegt WIGAND (1). »Wij moeten de bevreesde en beangstigde vrouw door zachte en vertroostende woorden trachten te doen bedaren (2):" en wie bewijst nu dezen liefdedienst aan eene ongelukkige, die de vrucht eener ongeoorloofde verbindtenis onder haar hart draagt? Doen het hare ouders, wier liefde zij verloren heeft? hare speelgenooten, in wier achting zij niet meer deelt? doet het de maatschappij? — neen, deze is alleen toegevend omtrent haren verleider. Zoo kunnen wij het dan berekenen, welke gevolgen dit alles hebben moet: — de ongelukkige, door zoo vele oorzaken tot waanzin gevoerd, door eene verkeerde of ontbrekende psijchische behandeling meer en meer verbijsterd, vervalt eindelijk in woe-

(1) De geboorte van den mensch, pag. 78.

(2) Men zie hetzelfde werk § 76, waar wij tevens zien op welk eene uitmuntende wijze WIGAND zijne voorschriften aan het kraambed in werking bragt. De raad van Dr. GOOCH, (*Pract. tijdschr., 3de St. pag. 207*) om nimmer te pogen de verkeerde denkbeelden door gronden van redenering te wederleggen, is te algemeen, en slechts op de omstanders toepasselijk. De geneesheer moet al aanstonds een zeker gezag over het gemoed der barende trachten te verkrijgen; op hem berust, tot wezenlijk nut voor de zieke, de verhevene taak, om den invloed van het gezond verstand boven de weifelingen des waanzins te doen gelden.

woede, volbrengt in dezelve de schrikkelijke daad, die zij, als redelijk denkend wezen, nimmer zou volbragt hebben, en wij, om de kroon op onze miskenning, op ons eigen gebrek aan zedelijkheid en op onze onmenschkundige behandeling te zetten, — wij voeren haar naar een schavot!

§ 155.

Uit het tot hiertoe verhandelde, verkrijgen wij, bij de uitoefening der geregtelijke geneeskunde, de navolgende hoogst gewigtige regelen:

1°. Bij verdenking van kindermoord, is het niet genoeg, dat de daad, als zoodanig door de moeder gepleegd, bewezen zij; het onderzoek moet verder bepalen, of deze daad der beklaagde kan worden toegerekend.

2°. De geregtelijke geneesheer moet ten dien einde bepalen, of er tusschen de wijze van dood en de omstandigheden, bij en na de verlossing voorgevallen, overeenkomst als werking en oorzaak kan worden aangenomen.

3°. Hij moet dus bepalen of de vrouw in onmagt, slaapzucht of uit stompzinnigheid haar kind de noodige hulp niet verleende, of anderzins, in een' dier toestanden aanleiding tot deszelfs overlijden gaf.

4°. In-

4°. Indien gewelddadigheden aan het kind zijn gepleegd, zoo moet hij opsporen, of dezelve in waanzin, in melancholie en manie aangebragt zijn.

5°. Ten dien einde, moet hij de oorzaken, zoo als die in het verhandelde zijn opgegeven, in het oog houden, en zien, of in de beklaagde, in hare verklaringen, in die der op te roepen getuigen, de aanwezigheid van zulke oorzaken bewezen kan worden.

6°. Schijnt dit het geval niet te zijn, dan moet hij de mogelijkheid aannemen, dat de beschuldigde reeds vóór of gedurende hare zwangerheid waanzinnig kan geweest zijn, en hij moet zijn onderzoek, op dit punt, met des te meer voorzigtigheid voortzetten, daar het, over het algemeen, als waarheid gelden kan, dat waanzin des te meer verborgen, des te moeijelijker te ontdekken zij, naar mate dezelve langzamer ontstond, en langer reeds duurde.

§ 156.

Voor den regter is het pligt, dat hij van den geneesheer het naauwkeurigst onderzoek van alle deze bijzonderheden vordere; hij moet daarop even zeer aandringen, als op het in acht nemen der gezamenlijke teekenen van levensgeschiktheid, van leven na den dood, enz. Men werpe ons toch niet tegen, dat deze weg

van

van onderzoek te omslagtig, te langwijlig, en alzoo het laatste onuitvoerlijk is, want indien deze weg de eenige zij, die tot waarheid leiden kan — en hij is dit — hoe zullen wij hem dan voorbijgaan? Trouwens is het noodwendige en pligtmatige van dit onderzoek reeds door groote regtsgeleerden erkend, en het beginsel van verdediging, waarop hetzelve doelt, door meer dan eene wetgeving geheiligd, en deze erkenning, op waarheid en regt gegrond, zal vroeger of later algemeen worden.

De beroemde MEISTER, die de zeldzame vereeniging van den regtsgeleerden en den geneeskundigen, in zijn' persoon aanbiedt, zegt (1): »zooveel is zeker, dat er bijzondere gevallen in menigte zijn, waarin het oogenblik der naderende en werkelijke verlossing allezins een toestand van volstrekte verstandsverwarring, van verdooving, ook wel van zinneloosheid is; vooral kan dit gebeuren, wanneer het eene eerste, eene zware verlossing is, en dan bij de hevigste, angstvolle ligchaamspijn, de schrik over de onverwachte geboorte en de pijnigende gedachte aan eene treurige toekomst zich voegen. Dat nu lijfstraffelijke regters op zulk eenen toestand, welke den gewigtigsten invloed op de toerekening der straf heeft, naauwkeurig letten, is voor hen allezins pligtmatig."

§ 157.

[1] *Practische Bemerk. aus dem Criminal- und Civilrecht*, 2 *Bd.*, *S.* 134.

§ 157.

Nu nog een woord, ten slotte dezer afdeeling, over derzelver betrekking tot de regtspleging in ons vaderland.

Art. 300 van het Fransche lijfstraffelijke wetboek, alnog bij ons in gebruik, zegt:

Est qualifié infanticide le meurtre d'un enfant nouveau-né.

Daarop heeft de volgende uitbreiding betrekking (1).

Le meurtre d'un enfant nouveau-né, crime, que le projet qualifie infanticide, sera puni de la même peine, que l'assassinat. On se rappelle, que la qualification est donnée à tout meurtre, commis avec préméditation. Or, il est impossible qu'il soit l'effet subit de la colère ou de la haine, puisqu'un enfant, loin d'exciter de tels sentiments, ne peut inspirer que celui de pitié. Il est hors d'état de se défendre, hors d'état de demander du secours; et par cela seul il est plus specialement sous la protection de la loi. Des hospices sont établis pour recevoir ceux, dont on ne peut prendre soin. L'infanticide est donc, sous tous les rapports, un acte de barbarie atroce, et quand il serait quelque fois le fruit du dérèglement des

(1) *Motifs du livre 3*, *Titre* 2, *Chapitre* 1 *du Code Penal*, *pag. 88.*

des moeurs, une telle cause ne peut trouver d'indulgence dans une legislation protectrice des moeurs.

§ 158.

In deze bepaling der wet, wat men door kindermoord te verstaan hebbe, zijn onderscheidene gebreken, die, door de uitbreiding derzelve in de beweegredenen, niet worden weggenomen. Dat hier van den zielstoestand der moeder, waarin zij de daad kan bedreven hebben, niet gesproken wordt, zou door de bepaling van Art. 64 vergoed kunnen worden, daar dit laatste op alle wandaden betrekking heeft; doch dit artikel, hoogst waarschijnlijk op eene zeer ongelukkige uitlating van Pinel berustende, omvat van de gemoedsziekten alleen de zinneloosheid, en schijnt de overige vergeten te hebben. Wanneer wij hiermede de verlichte bepalingen der Duitsche wetgeving vergelijken, dan moeten zich verschillende wenschen aan ons opdringen, welke wij hier niet uiten zullen; die vergelijking zullen wij niet beproeven, zij zou ons te verre afleiden, zij is boven onze krachten verheven; maar dezelve door een' bekwaam' man te zien daargesteld, moet de wensch van alle wetgevers en van alle volken blijven, in wier naam en tot wier nut dit Fransche wetboek nog in

wer-

werking is; een wetboek, dat wij, indien ons gevoelen hier gelden mogt, niet ongelijk zouden achten aan het rijk, waarin hetzelve ontstond, dat bij alle wezenlijkheid den aard van een luchtkasteel bleef behouden (1).

[1] Wij vinden in het *Zeitschrift für Psychische Aerzte, herausgeg. von* F. Nasse, *2es Vierteljahrsh. für 1819, S. 252 u. folg.* een zeer merkwaardig geval, waarin fransche regters in dezen geest van het Fransche wetboek uitspraak deden. Men moet echter bekennen, dat deze regters zich daarbij met veel gematigdheid gedroegen: men zie het aangehaalde stuk *S. 260* en *S. 262.*

ZE-

ZEVENDE AFDEELING.

Over het oprigten van openbare gestichten voor zwangere meisjes.

§ 159.

In de vorige afdeelingen van dit werk, hebben wij gezien, op welke verschillende wijzen, bij heimelijk barenden, de kinderen kunnen omkomen, zonder dat wij het regt hebben aan kindermoord te denken. Wij hebben daaruit, als uit zoovele daadzaken, kunnen opmaken, hoe ongelukkig deze slagtoffers der wellust zijn, hoezeer zij ons medelijden en onze krachtdadige hulp verdienen: nog meer; wanneer wij al met het Fransche wetboek het ombrengen van een pasgeboren kind bijna altijd als kindermoord beschouwen en als zoodanig straffen, zoo wordt daardoor de begane daad niet

herroepen, het leven wordt door den dood der moeder niet teruggegeven aan het kind, dat zij van het aanzijn beroofde; ook kan men, volgens BECCARIA, het straffen eener misdaad niet voor billijk of noodzakelijk houden, zoolang de wetgever, om dezelve voor te komen, niet de beste middelen, naar de omstandigheden des volks, in het werk gesteld heeft (1). Ook daar, derhalve, waar wij kindermoord met regt als misdaad beschouwen, of dit regt door aanmatiging verkregen hebben, is het pligt, op de middelen te denken, die dit onmenschelijk bedrijf verhoeden kunnen.

§ 160.

Beschouwen wij daarentegen met CAMPER, met WIGAND, met HENKE en met de ontwerpers eener meer verlichte wetgeving, kindermoord, als veelmalen in waanzin gepleegd; spreken wij de ongelukkige moeder vrij van alle schuld, vrij van alle straf, en betoonen wij haar alle mogelijke hulp; — zoo hebben wij slechts een klein gedeelte onzer pligten vervuld. Aan wien kwam het toe, haar van deze daad terug te houden? Aan haar, die door eene kracht werd gedreven, welke zij niet kende en niet kon wederstaan, of aan ons, die, in het bezit van alle mogelijke middelen,

[1] *Traité des delits et des peines*, § 36 pag. 125.

van het vermogen vooral, om, ook voor haar, oorzaken en werking vooraf te kunnen berekenen, zooveel en met zulke beslissende gevolgen hadden kunnen doen, om haar aan den vloed van verkeerdheden te ontrukken, waarin zij bewusteloos werd voortgesleept?

Elke wandaad, door den waanzinnigen gepleegd, komt als schuld op het hoofd der leden van de maatschappij, die voor zijn gedrag verantwoordelijk zijn; de kindermoord, in waanzin gepleegd, kan niet gestraft, zij mag evenmin geduld, zij moet voorgekomen worden; zij moet dit te meer, daar, na het begaan deszelven, onze helderste inzigten van den zielstoestand der moeder, ook hier, het omgebragte kind niet in het leven terug roepen.

§ 161.

Hulpeloos en in de eenzaamheid brengt het offer der verleiding het kind ter wereld; zij wordt onmagtig, bewusteloos, slaapzuchtig, of door de snelheid en het onverwachte der geboorte bevindt zij zich in eene ongeschikte houding, op eene gevaarlijke plaats: alles redenen, waardoor het kind om het leven komen kan; zij kent deze zeer mogelijke gevolgen eener heimelijke verlossing niet; zij twijfelt aan de nadering derzelve, en schaamte houdt haar terug de noodige inlichting te vragen.

Wij, die haren toestand beter kennen dan zij zelve; wij in het bezit van middelen die der arme ontbreken; — wij moeten zorgen, dat zij niet blindelings, niet bij toeval in deze gevaren loope: en die schaamte, welligt in haar de kiem van een volgend deugdzaam leven, eerbiedigende, moeten wij haar in veiligheid, en onder daarstelling der noodige hulp, moeder doen worden.

§ 162.

Indien wij al zoo onmenschelijk wezen konden, om iedere zwangere, die ongehuwd is, als een voorwerp onzer billijke verachting te beschouwen, wier lot onze belangstelling niet verdient; wat kan ons dan nog bewegen om in deze straf, der menschheid onwaardig, ook het onschuldige wicht te betrekken, dat alzoo onvermijdelijk in dezelve deelen moet? Is het niet genoeg, dat hetzelve bij zijne intrede in de wereld, al dadelijk de liefde en zorgen mist, waarop het de heiligste aanspraken heeft, in de natuur zelve gegrond; is het niet genoeg, dat onze kleingeestigheid en onze vooroordeelen, een menschenleven lang, aan deze vrucht eener onwettige betrekking eene schuld wijten, waarvan dezelve het slagtoffer, niet de oorzaak is; moeten wij nog de weinige genoegens, die zulk een ongelukkig voorwerp in het leven vinden kan, vernietigen, met hetzelve ontijdig te doen

af-

afsnijden ? Voorzeker, indien ergens met regt de stem der menschelijkheid zich hooren doet, zoo is het hier, waar het zake is, om de eer, het geluk en het leven van twee wezens te redden, die maar al te dikwerf gelijke aanspraak op ons medelijden hebben, en wier naam alleen elke ongevoeligheid uit onze borst verdrijven moest.

§ 163.

Wij zien in onzen tijd, naar vroegere voorbeelden, pogingen aanwenden, om het lot en de bestemming te verbeteren van gevangenen, die men, in den regel, als het uitvaagsel van ons geslacht beschouwen kan; wij zien daartoe eenige brave mannen zich vereenigen, en, na de eerste bekendmaking, hun doel door een aantal andere ondersteunen; — en wij zouden het ongevoelig blijven aanzien, dat eene moeder reeds zoo ongelukkig, dat een kind, van zijnen vader beroofd, de armen naar ons om redding uitstrekken; wij zouden hier wachten, tot kindermoord gepleegd zij, en dan de ongelukkige vrouw straffen, of haar koelzinnig uit ons midden verwijderen! Neen! welke opofferingen er ook noodig mogen wezen, wij zullen derzelver zwaarte door de vereeniging van aller pogingen overwinnen, en het gesticht, dat van dezelve het gevolg is, zal daar staan als een teeken onzer menschen-

liefde, als eene eerezuil voor ons vaderland, en, wat meer is, als een veilige toevlugtsoord der gevallene onschuld en van hulpelooze kinderen.

§ 164.

Zulk een gesticht moest, naar den voorslag van CAMPER [1], in elk gewest, of naar de bepaling van een besluit der Fransche regering [2], in ieder gewestelijk deel zijn. In een stil en afgelegen gedeelte der stad, of wel buiten dezelve, moest een huis voor hetzelve worden ingerigt, waarin afscheiding van de wereld, afscheiding van elkander, en gemeenzame omgang van eenigen mogelijk was; dit huis moest reeds in deszelfs uiterlijke een denkbeeld geven der menschlievendheid, die hier in stilte het ongeluk lenigt en der zwakheid te gemoet komt.

Hetzelve moest uit twee afdeelingen bestaan, de eene aan de verzorging der zwangeren en derzelver verlossing, de andere aan de opvoeding der kinderen gewijd, die de moeders, des verkiezende, daar konden laten.

Het opzigt en het bewijzen van de hulp der verloskunde moesten enkel aan vrouwen worden toevertrouwd, van den liefdadigen geest, die

(1) *L. c. pag.* 13—14.
(2) Van 19. *Julij* 1811.

sie in zulk een gesticht heerschen moet, doordrongen; het bestuur moest aan geneesheeren en verloskundigen behooren, die in het noodige geval hunnen bijstand verleenen konden.

§ 165.

Niet slechts de oogenblikkelijke bemoeijing, betrekkelijk de geboorte des kinds, moest zich over de moeders uitstrekken; maar zulk een gesticht zij eene school der zedelijkheid, waar men op eene zachte en ernstige wijze der gevallene leert, dat de mensch alleen gelukkig zijn kan, wanneer hij over zijne zinnelijkheid heerscht, en dat een enkele misstap den weg van berouw, van beterschap en geluk niet afsluit: op deze wijze zal menig meisje, dat nu van schande tot schande vervalt, aan de maatschappij als een braaf en deugdzaam lid terug worden gegeven (1).

§ 166.

Eene zoodanige menschlievende behandeling zal van een zeer goed gevolg wezen, wanneer er zich, gelijk wel meermalen het geval mag

zijn,

[1] De schrijver herinnert zich, voor eenige jaren, in een vaderlandsch tijdschrift een berigt gelezen te hebben, volgens hetwelk zulk een gesticht voor verleide meisjes in *Engeland* bestond, waarin deze regelen werden gevolgd, en met het opgegeven gevolg bekroond.

zijn, onder deze ongelukkigen waanzinnigen bevinden: het is natuurlijk van het hoogste belang dat zulks ontdekt worde; want indien zulk eene lijderesse het gesticht verlaat, zonder dat hare gemoedsziekte ontdekt en genezen zij, zoo zijn ook zedelijke indrukken, die men haar poogde bij te brengen, verloren; zij keert in de zamenleving terug, en door hetzelfde ongeluk andermaal, door nog grootere rampen getroffen, zou zij ons onze onoplettendheid op haren zielstoestand te laat doen berouwen.

Tot erkenning der ziekte zou dus noodig wezen, dat een geneesheer elke ingekomene gadesloeg, hetgeen zeer wel ongemerkt geschieden kan; hij zou zich, op dezelfde wijze, de vereischte inlichtingen kunnen verschaffen, of ook bij de minste klagte van ongesteldheid zelve verschijnen, — en het zal voorts van de genoegzaamheid zijner kunde afhangen, dat waanzin niet voor hem verborgen blijft.

§ 167.

De behandeling der kinderen moest evenzeer door eene verlichte menschenliefde bestuurd worden. Onze vondeling- en weeshuizen zijn vol gebreken in de opvoeding der kinderen; gebreken, des te gevaarlijker, naar mate dezelve, aan een sluipend gift gelijk, langzamer en meer ongemerkt de krachten van

geest

geest en ligchaam ondermijnen [1]. De schromelijke sterfte, die in vondelinghuizen heerscht, schrijft KOPP [2] met regt toe, deels aan de verkeerde inrigting dier huizen, deels aan de grootere sterfte, die onder onechte kinderen plaats vindt. Wij moeten het aanwezen der laatste oorzaak verklaren uit den invloed van de kracht der hartstogten op het werk der verlossing, en alzoo op de gezondheid en het leven der kinderen. Dat zulke huizen voor verbetering vatbaar zijn, toont KOPP [3] duidelijk aan, met de opgave, dat in het vondelinghuis te *Brunn*, in *Moraviën*, van 100 kinderen, in 1807, slechts 45 stierven; te *Parijs*, in de *Hospice de la maternité*, stierven van 1786 — 1789 onder 100 kinderen 90, en van het jaar 10 der Republiek tot het jaar 14, onder de 100 kinderen slechts 74: In het vondelinghuis te *Weenen*, stierf in 1807 het 58ste kind [4].

§ 168.

De hartstogten der barenden, door het oogenblik der verlossing, door bekommerende om-

[1] Men zie PFEUFER in KOPP. *Jahrb. Jahrg.* 2 *S.* 70 *u. folg.*

[2] *Jahrb. der S. A. K.*, 2*er Jahrg. S.* 332.

[3] *L. c. S.* 333.

[4] *Ibidem*, *S.* 325. *u. folg.*

omstandigheden opgewekt, moeten, naar WIGAND, door zachte menschlievendheid, doelmatig aangewend, bedaard worden. Men voere zulk eene behandeling in ons gesticht in; men vergoede der ongelukkige, zooveel mogelijk, het gemis der liefde en zorg van hare ouders, wier aanblik zij ontweken is; men opene haar het uitzigt op eene betere toekomst; — dan zal zij zich met gematigde vreugde overgeven aan het genoegen, dat het denkbeeld van moeder te zullen worden in iedere vrouwelijke borst verwekt, die door de harde hand des ongeluks niet voor alle gevoel onvatbaar is geworden; de hartstogten der barenden, de sterfte der kinderen, daaruit voortkomende, zullen verminderen. Bloeijende van leven en gezondheid zullen de laatste in talrijke groepen het huis vervullen, en dit werkelijk verschijnsel, naar buiten bekend geworden, zal eene aanlokkende uitnoodiging zijn voor iedere zwangere, die buiten den echt leeft, voor hare ouders, die hare schande wenschen te verbergen, om de aangebodene hulp der menschheid, hier met zulk een schoon gevolg werkzaam, niet weêrbarstig af te wijzen.

§ 169.

Dan zulk eene min regtstreeksche uitnoodiging is niet genoeg; het is de pligt van

het landsbestuur, door eene gepaste en heilzame oplettendheid, zoowel als door juiste wetsbepalingen dit zelfde doel te bevorderen. Zoo spreekt PFEUFER (1) van eene wet, die, bij het ophouden der stonden de verpligting oplegt, om daarover bij deskundigen raad te vragen; op dit zelfde denkbeeld steunt in het Pruissische strafwetboek de bepaling, die het verbergen der zwangerheid met eene tweejarige tuchthuisstraf straft; waneeer men zoo derhalve meer geregeld kennis verkreeg van bestaande zwangerheid, een' geruimen tijd vóór de verlossing, zoo zou het verder zeer mogelijk worden, de zwangere door overreding van haar of van hare ouders, tot het aannemen der hulp in het bedoelde gesticht over te halen; teregt merkt evenwel PFEUFER aan, dat voor het algemeen bekend zijn van zulk eene wet, de noodige zorg moest gedragen worden.

§ 170.

Bij waanzinnige voorwerpen valt echter dit middel, zoover het op haar in het bijzonder werken moet, geheel en al weg; deze ongelukkigen zijn aan den heilzamen invloed van elke wet, die met hunne denkbeelden niet overeenkomt, door de kracht der ziekte ont-

trok-

(1) In HENKE, *Zeitschr. für die S. A. K., Jahrg.*, 1 *Heft* 2, *S.* 327, *cum not.*

trokken; het eenige middel dat hier redden kan, is in de tijdige ontdekking van hare gemoedsziekte gelegen; eene ontdekking, die wij nimmer als onmogelijk, bij genoegzame oplettendheid en kennis, naauwelijks als zeer moeijelijk beschouwen kunnen. Verstaat men echter door de moeijelijkheid de veelzijdige inachtneming der ziekte, door het groot aantal van onderscheidingsteekenen, noodzakelijk, en het nadenken, dat bij derzelver juiste toepassing vereischt wordt, en gaat men voort met deze moeijelijkheid het verzuim in dezen te verschoonen, zoo moeten wij, helaas! toestemmen, dat onze vordering, zoo als de zaken staan, hersenschimmig schijnt, hoe weinig zij dit werkelijk is; en wij moeten het van den tijd en van een beter nageslacht hopen, dat hetzelve de naleving eener dure verpligting niet als onuitvoerbaar beschouwe, zoodra de middelen, daartoe noodig, gegeven, en alleen door uitwendige omstandigheden moeijelijk in de aanwending zijn.

§ 171.

Onderscheidene zwarigheden zij er tegen het oprigten van zulke gestichten in het midden gebragt; wij moeten die zwarigheden een weinig van nabij beschouwen.

Vooreerst zegt men, dat zulke gestichten het

ze-

zedebederf zouden vermeerderen (1). Wij durven met WURZER (2) niet stellen, dat een meisje in het beslissend oogenblik aan zulk een gesticht weinig denkt, en daarom deze bedenking nietig is; wij gelooven veel meer, dat de vrees voor zwangerheid, gegrond op die voor schande, voor de verlossing en voor de verzorging des kinds, allezins een middel te meer is, waardoor verleiding en zedebederf hier en daar gestuit worden: er zijn andere gronden, die deze bedenking krachteloos maken. Is het namelijk eenmaal bewezen, dat zulke gestichten den kindermoord zeldzamer maken, dan zou het weglaten dier gestichten, als eene voor de zeden gunstige omstandigheid, door dit laatste doel nimmer gewettigd kunnen worden, maar altijd een hoogst ongeoorloofd middel blijven: de zeden te bevorderen door middel van het verzuim onzer edelste pligten, welk een buitensporig denkbeeld! Indien een toevlugtsoord voor verleide meisjes den val van andere ligter maakt, zoo is dit eeuvoudig een wenk voor ouders en opvoeders, om in zorg, liefde en waakzaamheid te verdubbelen; daarin, in het aankweeken van deugd en eerbaarheid, moeten wij het verminderen der ontucht zoeken, niet in een mid-

(1) CAMPER, *l. c. pag. 14.* MALTHUS bij KOPP *Jahrb. der S. A. K., 2er Jahrg., S. 330.*

(2) Bij KOPP, *l. c. 3er Jahrg. S. 31.*

middel, dat, ten koste van het leven der onschuldige kinderen en der ongelukkige moeders, alleen gevonden worden kan.

§ 172.

Eene tweede tegenwerping is, dat, indien men in zulk een vondelinghuis, zonder navragen, (gelijk dit een noodzakelijk vereischte tot het voorgestelde doel is) kinderen aannam, er vele werkelijk gehuwde ouders wezen zouden, die daarvan uit schandelijke inzigten gebruik maakten. Zeer juist merkt echter daarop WURZER (1) aan, dat, indien zulks gebeurde, dit het nut van zulk een gesticht slechts duidelijker bewees: »waar ouders," zegt hij, »zoo diep zinken, dat zij dezen heiligen band verscheuren, daar moeten de menschheid, de staat, en de kinderen zelve er bij winnen, wanneer de laatste in het vondelinghuis gebragt worden."

Eene derde zwarigheid bestaat in het vinden der noodige geldmiddelen, om zulk een gesticht te onderhouden; WURZER (2) stelt daarom eene belasting voor, waartoe reeds vroeger CAMPER (3) den raad gaf. Wij vinden er volstrekt geene onbillijkheid in, dat de staat zulke gestichten onderhoudt; doch bij den alge-

[1] Bij KOPP *Jahrb.*, *3er Jahrg.*, *S. 36.*
[2] *Ibidem S. 39.*
[3] *L. c. pag. 13—14.*

gemeenen geldmangel mogt wel menig bestuur zich buiten de mogelijkheid achten, zulke onkosten te bestrijden.

§ 173.

Het is daarom, dat wij hetzelve liever als een gesticht van weldadigheid wilden opgerigt en onderhouden zien, waarbij de staat allezins te hulp zou kunnen komen: zoo bestond, indien wij ons wel herinneren, het gesticht in Engeland, waarvan wij boven spraken; in dezen geest, hoewel tot een eenigzins verschillend doel, was de oprigting van het genootschap der moederlijke liefdadigheid (1), en zoo bestaan onderscheidene gestichten in ons vaderland, die slechts gewijzigd en uitgebreid behoefden te worden, om voor ons oogmerk te kunnen dienen. Wij zullen de beweegredenen, die zulk eene daad als goed en edel en hoogst pligtmatig voorstellen, niet herhalen; wij leggen alleen, ter dezer plaatse, de vaste overtuiging aan den dag, dat het slechts aan den eersten genoegzamen indruk ontbreekt, om van de alöm bekende mededeelzaamheid onzer natie, die op de betrekkingen des huisselijken levens nog altijd hoogen prijs stelt, eene ondersteuning te verkrijgen, meer dan toereikende, om aan ons oogmerk te voldoen, en

(1) Besluit der Fransche regering van den 5 Mei 1810.

en alzoo den dubbelen pligt van medelijden met het ongeluk en van liefde voor schuldelooze kinderen te zien vervullen. Zulke gestichten bestaan, zoo als wij dadelijk zien zullen, in andere landen reeds langer. Ons vaderland heeft steeds den roem gehad, dat bijna op ieder punt van hetzelve eene liefdadige stichting van de menschelijkheid der inwoonders getuigde. In de uitnoodiging, die wij hier doen, is ons de edele CAMPER reeds voorgegaan; zijne stem is in den storm der ongelukkige tijden, die toen volgden, niet gehoord; thans, in het genot van alle burgerlijke voorregten, van alle de zegeningen des vredes, zal ons hart voor die roepstem geopend zijn, en de wensch des grooten mans zal voldaan worden, en kindermoord voortaan bij ons eene hoogst zeldzame wandaad zijn.

§ 174.

De verdienstelijke KOPP deelt ons in zijne jaarboeken de volgende berigten mede:

» Van Januarij tot September vond men in *Weenen* 4 omgebragte en 70 verlaten kinderen. De oorzaak daarvan scheen in de verhooging der onkosten te liggen, die noodig waren, om in het vondelinghuis opgenomen te worden. De keizer, die zulks vernam, beval dadelijk die onkosten te verminderen, en eenige andere nieuwigheden af te schaffen, welke

ver-

verleide meisjes van den genoemden toevlugtsoord afschrikten (1)."

» Met het vondelinghuis te *Petersburg* is een gesticht voor de verlossing der moeder vereenigd; daarin wordt iedere zwangere zonder onderscheid opgenomen, en zonder navrage verlost; de moeder kan in het vondelinghuis haar kind zelve zogen, zij mag het echter niet medenemen; de ouders ontvangen de kinderen terug, zoodra zij bewijzen, dat zij voor dezelve zorgen kunnen; groote orde en zindelijkheid heerschen in het gesticht; de kinderen ontvangen goed voedsel, en de lucht is er zuiver; de sterfelijkheid is daar, en was te *Moskou* in een dergelijk huis (2) zeer groot; doch volgens TOOKE werden ook in beide huizen een groot aantal kinderen ziek en stervende gebragt (3)."

§ 175.

Omtrent dit vondelinghuis te *Petersburg*, vinden wij nader de volgende gewigtige bijzonderheden.

» Hetzelve heeft zeer aanmerkelijke inkomsten, en uit het gansche rijk worden kinderen aangenomen; men legt dezelve in eene mand,

O die

(1) KOPP *Jahrb. Jahrg.* 2, *S.* 330 — 331.

(2) Dit brandde in 1812 af.

(3) KOPP *Jahrb.*, 2er *Jahrg.*, *S.* 328 — 330.

die opgetrokken wordt; geheel arme kraamvrouwen kunnen eenigen tijd in de stichting verzorgd worden.

Katharina de II stichtte dit huis en was zeer met hetzelve ingenomen; thans (1816—1817) bevinden zich in hetzelve gewoonlijk meer dan 300 kinderen, die goed opgevoed en onderwezen worden; de jongens worden vlijtig opgeleid tot hetgeen zij zelve verkiezen; de meisjes ontvangen, wanneer zij trouwen of in een' dienst gaan, eenigen onderstand in geld; veeltijds worden kinderen na vijf of zes jaren weder afgehaald. De kindermoord is door deze stichting, in *Petersburg*, zeer zeldzaam geworden (1)."

§ 176.

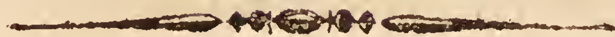
Zoo hebben wij derhalve met de daad bewezen, dat zulke gestichten den kindermoord tegengaan; wij vinden die daadzaken in de hoofdsteden van Europa, waar bijna alleen tot heden zulke huizen bestaan, en het grootere zedebederf, dat in die steden heerscht, doet ons met grond vermoeden, dat het nut van zoodanige inrigtingen in de gewesten veel belangrijker nog wezen zal, wijl men er hier meer geregeld zijne toevlugt in zoude nemen. Vooral scheen het ons merkwaardig, dat, na vijf of zes

[1] Kopp *Jahrb.*, *ioer Jahrg.*, S. 235—236.

zes jaren, veeltijds kinderen weder werden afgehaald, iets, hetgeen men ons verzekerde dat ook in het vondelinghuis te *Amsterdam* plaats heeft: deze bijzonderheid toch bewijst, dat menige moeder, door den drang der omstandigheden, door de vrees voor schande, tot het besluit gebragt, om haar kind aan vreemde zorg te betrouwen, later, zoodra haar zulks mogelijk werd, tot haren pligt terugkeerde en aan de stem der moederlijke liefde gehoor gaf. De hoop toonde haar zeer waarschijnlijk in het verschiet de aangename vervulling der betrekking tot haar kind, in den oogenblik, als zij hetzelve in het vondelinghuis besloot te brengen. Hef dit gesticht op, en deze hoop verdwijnt; zij ziet in de toekomst niets, dat dezelve in haar kan verwekken; zij staat, verbijsterd, tusschen schande en misdaad, en als zij tot de laatste vervalt, zoo komt een goed gedeelte der schuld op ons, daar wij den weg kennen, en voor eene geringe opoffering de middelen bekomen kunnen, die op denzelven deze der menschheid onteerende en onherstelbare wandaad beletten kunnen.

BYVOEGSELS EN VERBETERINGEN.

Enkele stukken van HENKE's *Zeitschrift für die Staatsarzneikunde* kwamen ons eerst na het afdrukken van sommige afdeelingen ter hand; door eene vertraging der uitgave, zijn wij in de mogelijkheid hier van de laatst uitgekomene stukken van dat uitmuntende tijdschrift gebruik te maken, en wij hebben gemeend, hetgeen wij belangrijks in de eene en andere vonden, bij wijze van aanhangsel te moeten mededeelen.

I.

Bij de twijfelachtigheid der waarnemingen van BELLOC en RADMAN (1), gaven wij de noodzakelijkheid te kennen (2), dat, met betrekking

(1) Zie boven § 6 *cum not.* 3.

(2) *Ibidem* § 8.

king tot de levensgeschiktheid van onrijpe vruchten, verdere waarnemingen ons moesten voorlichten.

Eenige waarnemingen van FLEISCHMANN (1), schijnen voor het gevoelen te pleiten, door HALLER, METZGER, KOPP en HENKE verdedigd, dat een kind voor den tijd van 210 dagen ter wereld gekomen, tot voortzetting van hetzelve ongeschikt zij (2).

Veel meer, echter, dan deze ontkennende waarnemingen, waaraan het nimmer ontbreken kan, verdient onze aandacht een geval, dat ons door D' OUTREPONT wordt verhaald (3), en waardoor de zoo even genoemde stelling bepaaldelijk wordt wederlegd, terwijl hetzelve, meer overtuigend, dan door BELLOC en RADMAN is geschied, aantoont, dat een kind, minder dan 210 dagen in het ligchaam der moeder verbleven zijnde, evenwel voortleven kan. Wij deelen van dit geval de volgende bijzonderheden mede.

De zwangerheid duurde tot op den oogenblik der geboorte 175— 189 dagen; het kind was 13½ duimen lang, en woog 1½ pond; het was met wollig haar bedekt, sliep bijna onop-

 hou-

(1) Bij HENKE *Zeitschrift für die S. A. K.*, *3er Jahrg.* *1823*, *3es Vierteljahrsheft*, *S. 1 und folg.*

(2) Zie boven § 5.

(3) In *Abhandl. und Beiträge geburthülflichen Inhalts. 1 Th. S. 167 ff. Bamberg 1822*, en bij HENKE *l. c. S. 19, und folg.*

houdelijk en opende slechts zelden de oogen; beide ballen waren nog in de buikholte; de nagels aan handen en voeten waren als witte vaste huidplooijen; de huid was rimpelig, de ledematen waren mager, de *membrana pupillaris* was nog zigtbaar; het kind behield eene gekromde houding, kermde als men het wilde uitstrekken, schreeuwde echter niet; de polsslag was hoogst onregelmatig, en werd bij de minste beweging levendiger.

Veertien maanden na de geboorte had hetzelve de lengte en zwaarte van een voldragen kind; 3 jaren en 5 maanden was het oud, als het leerde gaan; in 1816 was het elf jaren oud, het had toen de grootte van een achtjarig kind; anderhalf jaar was het oud toen de ballen in den balzak kwamen, en in het derde jaar kwamen de tanden te voorschijn.

Vooral verdient het hier onze opmerking, dat de zorg voor het pasgeboren kind door eene zuster der moeder werd op zich genomen, van welke D'OUTREPONT zegt, dat zij eene opmerkzame en vlijtige persoon was, die vroeger reeds, met een goed gevolg, zeer zwakke kinderen gepleegd had, en die zich voornam hier te beproeven, hoe lange eene zorgvuldige behandeling zulk een zwak kind in het leven kon houden; D'OUTREPONT, die over alles het opzigt had, bekent rondborstig, dat

het

het kind aan deze vrouw de voortduring van deszelfs bestaan te danken had.

HENKE stemt, op grond dezer hoogst belangrijke waarneming, met D'OUTREPONT in, dat het geval, door BELLOC verhaald, althans geloofbaar zij: hij kent echter aan dit geval en aan die waarneming geenen invloed op het burgerlijke en lijfstraffelijke regt toe, zich daarbij op de waarnemingen van FLEISCHMANN en anderen beroepende, waarbij het aan geene kunstmatige behandeling ontbrak.

Wij gelooven, dat bij deze laatste gevallen kunstmatige voorschriften plaats vonden: aan eene zoo stipte navolging van dezelve, als in het geval van D' OUTREPONT, twijfelen wij echter met reden; voor zulk eene behandeling, in elk geval, heeft de staat te zorgen, door het aanstellen van bekwame personen; en alsdan gelooven wij met D'OUTREPONT, waaraan HENKE twijfelt, dat zulke gelukkige waarnemingen meer zullen voorkomen; tot daartoe mag het in de regtspleging bij het oude blijven; hoezeer wij hier onze aanmerkiug herhalen moeten, dat ontkennende waarnemingen eene stellige waarneming niet van kracht en toepassing kunnen berooven (1).

II.

Na eene opgave der voorgestelde longen-

[1] Zie boven § 6.

proef van BERNT, waarvan wij melding maakten (1), deelt ons HENKE (2) een' nieuwen voorslag tot eene volkomene daarstelling der longenproef mede, door den verdienstelijken WILDBERG (3) gedaan.

Deze voorslag doelt op eene zoo veel mogelijk eenvoudige vereeniging der drie bekende longenproeven, namelijk der hijdrostatische en van die, door PLOUCQUET en DANIEL uitgevonden.

Daartoe wordt voorgeslagen een sterk wit cilinderglas, 12 duimen hoog, 6 duimen wijd, welks bodem $\frac{1}{4}$ duim dik is. Uit den bodem van dit glas stijgt een glazen buis van $\frac{3}{4}$ duim middellijn in de hoogte; het glas wordt met 5 pond gedestilleerd water gevuld, en de rand der oppervlakte van het water wordt op het glas en op de glazen buis door eene geslepene en gekleurde lijn afgeteekend.

Op de glazen buis wordt van de oppervlakte des waters af naar boven eenen schaal geslepen, die twee rijnlandsche duimen hoog en in lijnen verdeeld is.

Bij dit glas behoort eene balans met glazen schalen, en door een en ander wordt nu bepaald:

1°. Het

[1] *Ibidem* § 52—53.

[2] *Zeitschrift für die S. A. K.*, *Jahrg.* 1822, 3er *Heft*, *S.* 15 *und ff.*

[3] Dr. R. WILDBERG, *Anhang zu den Rhapsodiën aus der Gerichtl. Arzneiwissenschaft*, *Leipzich* 1822.

1°. Het absolute gewigt der longen.

2°. Het relative gewigt tot het gewigt des ligchaams.

3°. Het respective gewigt, of het verlies der longen aan volstrekt gewigt, in het water.

4°. De omvang der longen.

5°. Het soortgelijke gewigt dezer werktuigen, met betrekking tot het water.

Over N°. 3 hier het volgende:

Het respective gewigt, of het verlies van gewigt in het water, is bij longen, die geademd hebben, altijd grooter dan bij dezulke, die niet ademden. Daar het nu op natuurkundige gronden bewezen is, dat een vast ligchaam, in eenig vocht gedompeld, zooveel van zijne volstrekte zwaarte verliest, of schijnt te verliezen, (want er gaat van het gewigt eigenlijk niets verloren; maar het schijnbare verlies wordt op het water overgedragen) als die vloeistof, die vroeger de door het vaste ligchaam ingenomene ruimte vulde, weegt, zoo moeten longen, die bij het ademen meer uitgezet zijn, en dus in het water eene grootere ruimte innemen, ook noodwendig meer aan volstrekt gewigt in hetzelve, verliezen, dan zulke, die niet ademden (1).

Op de schaal worden nu eerst de longen ge-

[1] Hier ontdekken wij, dat onze verklaring op § 44, en ons oordeel in de tweede aanteekening daarop, door eene dubbele overijling ontstaan zijn, en nemen dezelve dus terug.

gewogen; aan de eene schaal worden dan de longen, door middel van een paardenhaar, bevestigd; wanneer zij niet zinken, wordt er een stukje lood van bekende zwaarte bijgevoegd: alzoo wordt het verlies aan volstrekte zwaarte in het water, dat is, het respective gewigt, bepaald. Naar het verschil nu van dit gewigt wordt uitgemaakt, of longen al dan niet geademd hebben; de grond hiervan is reeds opgegeven.

Wildberg wil nu door een aantal proeven bepaald hebben, tot hoeverre longen, die geademd, en dezulke, die niet geademd hebben, genomen uit kinderen van 7, 8, 9 en 10 maanmaanden, het water aan de schaal op de glazen buis doen rijzen; daarbij wil hij opgemerkt hebben, of de longen gezond, dan ziek, frisch of in rotting zijn overgegaan. Nadat dit uitgemaakt is, zou dan dit glas bij de uitoefening der geregtelijke geneeskunde worden aangewend, ter beslissing van leven en dood na de geboorte.

Over deze nieuwe longenproeven van Bernt en Wildberg zegt Henke het volgende (1), en wij verheugen ons dezen beroemden geneesheer met ons gevoelen (2) te zien instemmen.

»Terwijl de voorslagen tot de verbeterde lon-

(1) *L. c. S.* 34.
(2) Zie boven § 53.

longenproeven eene vereeniging der Hijdrostatische, Ploucquetsche en Danielsche longenproef op het oog hebben, blijkt het klaar, dat dezelfde tegenwerpingen en zwarigheden, die bij ieder dezer proeven bestaan, wezenlijk ook die wijzen van proefneming treffen moeten, die zich op dezelfde grondslagen en vooronderstellingen vestigen, op wier deugdelijkheid PLOUCQUET, DANIEL en anderen gerekend hebben."

Hij zegt verder (1); » indien ook slechts de graad van waarschijnlijkheid, welken de longen- en ademproef tot hiertoe bezaten, door de verbeterde inrigting der proef verhoogd wordt, zoo zal dit reeds een belangrijk gevolg der verdienstelijke pogingen van BERNT en WILDBERG wezen."

Een onbekende merkt op de proef van BERNT aan (2), dat de rijzing des waters 1½ lijn bedragen, en dezelve alzoo naauwelijks merkbaar wezen zal in een cilinderglas van 4 duimen middellijn: wij zullen aanstonds gelegenheid hebben op dit punt terug te komen.

Op de proef van WILDBERG merkt hij aan, dat men er niet aan heeft gedacht, dat het stukje lood een gedeelte des waters verdringt; deze aanmerking schijnt intusschen van weinig belang.

In

(1) *L. c. S.* 41—42.

(2) Bij HENKE, *Zeitschr. für die S. A. K.*, 3er *Jahrg.*, 1823, 2es *Heft*, *S.* 474—476.

In gevolge zijner gedane toezegging heeft de hoogleeraar BERNT een aantal proeven in het werk gesteld, die tot zijne nieuwe longenproef betrekking hebben (1).

Deze proeven zijn met de lijken van vijftig kinderen genomen; het onderzoek is hiermede echter niet gesloten, en wordt dus voortgezet.

BERNT meent uit deze proeven de volgende bijzonderheden te kunnen afleiden, die, volgens hem, voor het doelmatige en bruikbare zijner proef schijnen te spreken, en die hij nader zal pogen te bevestigen.

1°. Het absolute gewigt der longen rigt zich meer naar de lengte des ligchaams, dan naar het gewigt van hetzelve; het ligchaam van een meisje van 8 maanden was 18 duimen lang, woog 5 pond, en de long was 3 lood zwaar; daarentegen was het ligchaam van een meisje, mede van 8 maanden, insgelijks 18 duimen lang, woog slechts 3 pond en 28 lood, en echter was ook hier de long 3 lood en 3 drachmen zwaar; hetgeen uit meer voorbeelden blijken kan.

2°. Bij jongens en meisjes van dezelfde lengte is het absolute gewigt der longen bij de eerste merkelijk zwaarder dan bij de laatste.

(1) *Dessen Beiträgen zur Gerichtl. Arzneik. Bd. VI, Wien* 1823. Zie ook HENKE *Zeitschrift für die S. A. K., 3er Jahrg.* 1823, *3es Heft, S.,* 229 *und folg.*

ste. Het ligchaam van een meisje, 19 duimen lang, woog 5 pond 8 lood, de long 6 lood en een half drachma; daarentegen woog het ligchaam van een even zoo lang mannelijk kind, slechts 4 pond en 13 lood; de longen waren intusschen 7 lood en 2 drachmen zwaar.

3°. Vergelijkt men het absolute gewigt der longen met den stand van de oppervlakte des waters in het waterweegkundige glas, zoo vindt men, zelfs bij soortgelijk zwaardere (onder gezonkene) longen, naar de grootte van derzelver volstrekt gewigt, eene opklimmende evenredigheid: bij longen, die niet geademd hadden, gaven een lood en 2 drachmen gewigt eene waterhoogte van 3 lijnen; 3 lood en 3 drachmen gewigt eene van 6 lijnen. Bij longen, die geademd hadden, gaf een gewigt van 2 lood en 2 drachmen een' stand des waters van 5 lijnen, en een gewigt van 4 lood en 2 drachmen eene waterhoogte van 9 lijnen.

4°. Vergelijkt men kinderen van gelijken ouderdom, of (liever) van gelijke ligchaamslengte, die *niet*, *onvolkomen*, en *volkomen* geademd hebben, met den stand der watervlakte in het glas, zoo bemerkt men eene naar de niet of al plaats gehad hebbende ademhaling, stijgende evenredigheid. Zoo gaven de longen van een' jongen van 8 maanden, die

16

16 duimen lang was en geademd had, eene waterhoogte van 5; die van een' jongen even zoo oud en zoo lang, die volkomen geademd had, eenen waterstand van $8\frac{1}{2}$ lijnen; verder gaven de longen van een meisje van 8 maanden, en 10 duimen lang, dat niet geademd had, eene waterhoogte van 6, die van een jongen even zoo oud en zoo lang, die onvolkomen geademd had, eene waterhoogte van 6, en die van een meisje, van gelijken ouderdom en dezelfde lengte, dat volkomen geademd had, eenen waterstand van 9 lijnen.

5°. Eene trapsgewijze vergelijking van de jongste kinderen tot de oudste, naar dat zij *niet*, *onvolkomen*, of *volkomen* geademd hadden, kon nog niet bewerkstelligd worden.

6°. De waterstand, door de longen van het oudste en langste kind, dat nog niet ademde, veroorzaakt, vergeleken met den waterstand der longen van kinderen van 7 en 8 maanden, die geademd hebben, zoo neemt men wel (tegen den regel) eene grootere waterhoogte bij de eerste dan bij de laatste waar; doch bij kinderen van gelijken ouderdom, houdt de regel stand; wanneer die, welke geademd hebben, schoon zij, voldragen, ook slechts 19 duimen lang waren, steeds eene grootere waterhoogte van ten minsten eene halve lijn doen waarnemen.

Eenige uitbreidingen der proef, die dezelve nader bij die van Daniel en Wildberg

bren-

brengen, eenige veranderingen van het cilinderglas, en het bijvoegen van eenige hulpwerktuigen, vergenoegen wij ons hier aan te stippen (1); onder voornoemde veranderingen is er eene, die de kleinheid van het verschil, bij de onderscheidene proeven, duidelijk doet zien.

Bernt heeft de tegenwerpingen, vroeger reeds tegen zijne proeve gemaakt, niet opgelost, hij zet zijne nasporingen voort, en wij kunnen hoopen, dat wij op deze wijze tot de zekerheid komen zullen, hoeveel deze proef in de uitoefening der geregtelijke geneeskunde gelden kan.

Het geval door Dr. Zitterland (2) verhaald, bewijst wel zoo als Henke opgeeft (3), dat de *vagitus uterinus* ook zonder het inbrengen der hand plaats hebben kan; eene bijzonderheid derhalve, waaraan de geneeskundige kommissie te *Berlijn* te veel gewigt schijnt te hechten, indien zij dezelve niet meer als een voorbeeld opgaf (4); wij behielden van de bepaling dier kommissie alleen de vertraging der geboorte als eene voorwaarde (5), en in het ge-

[1] Zie Henke, *Zeitschrift 1823, 3es Heft, S.* 233 — 235.

[2] bij Henke *Zeitschrift für die S. A. K, Jahrg* 1823, *3es Heft, S.* 237 *u ff.*

[3] *Ibidem S.* 240.

[4] Zie boven § 35.

[5] *Ibidem* § 36.

geval van Zitterland had eene zoodanige vertraging allezins plaats.

III.

Dr. Adelmann verhaalt een zeer merkwaardig geval (1), waarbij de bekkeneelsbeenderen in hunne natuurlijke verbinding opgelost, bloeduitstortingen in en op de hersenen aanwezig waren; alles ten gevolge van een' val der moeder op den grond, korten tijd voor de verlossing, zonder dat eenige schijn van gewelddadigheid bij of na de verlossing in aanmerking kwam (2). Het gevoelen van Bohn, Ploucquet en Schmidt, verkrijgt dus hierdoor nieuwe kracht.

IV.

Dr. Klohss jun. deelt ons een geval van kindermoord mede (3), hetgeen ons reeds daarom als merkwaadig moet voorkomen, wijl in hetzelve, waarschijnlijk voor de eerste maal

[1] Bij Henke, *Zeitschrift für die S. A. K.*, *3er Jahrg. 1823*, *2es Vierteljahrsheft*, *S.* 295—308.

[2] Zie boven § 84 en vervolgens.

[3] In *Archiv für Med. Erfahr. etc.*, *von* Horn, Nasse, Henke *und* Wagner, *Jahrg.* 1822, *Mai, Junius*, *S.* 390, *und folg.* Nederduitsche vertaling van Dr. van der Plaats, te *Leeuwaarden*.

maal in eene geregtelijke zaak, van WIGAND's ontdekkingen gebruik wordt gemaakt, zoo als wij dit in het berigt der geneeskundige Faculteit van *Jena* (1) zien kunnen. In dit geval zien wij overtuigend van hoeveel belang het zij, op den zielstoestand der moeder en op het werk der verlossing zelve te letten, wijl hier de teekenen, in het kind gevonden, den dood door verdrinken even zoo goed, als dien bij de verlossing aanduidden.

Over het geheel kunnen wij de duitsche geneesheeren niet genoeg roemen over de naauwkeurigheid, die zij, bij het onderzoek van kindermoord, aan den dag leggen; eene naauwkeurigheid, die van jaar tot jaar toeneemt, waartoe de ontdekkingen van WIGAND en de schriften van HENKE, SCHMITT, PFEUFER en anderen medewerken, en die wij, eindelijk, aan onze vaderlandsche geneesheeren ter navolging niet genoeg kunnen aanprijzen.

[1] *Archiv für Med. Erfahr. etc., l. c. S. 434. ff.*

ERRATA.

Bladz.	57	regel	30	*staat*	stüch *lees* stück.
» » »	75	» »	16	» »	het aderspatten
. . .	. . .	» »	» »		aderspatten.
» » »	106	» »	6	» »	kunnen » » kan
» » »	175	» »	11–12	» »	ongelukkigen
. . .	. . .	» »	» »		ongelukken.

VERHANDELING

OVER DEN

KINDERMOORD,

DOOR

J. H. DE HES,

M. D.